20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް
ރައްޔިތުންގެ މަޖި ލީހުގެ ކޮމިޓީ ޔައުމިއްޔ
މިނިވަން މުއައްސަސ ތަކުގެ ކޮ މިޓީގެ 45 ވަނަ ބައްދަލުވުން
12 ނޮވެންބަރު 2025
ބައްދަލުވުން ބޭއްވުނު ތަން: ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އ އިމ ރ ތް (ކޮ މިޓީކުރ ކޮޓަރި)4
ފެށުނު ގަޑި: 10:00

މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީގެ 45 ވަނަ ބައްދަލުވުން 12 ނޮވެންބަރު 2025
}ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ ކޮމިޓީގެ މުގަ އްރިރު؛ މާފުށި ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙުސައިން ރިޟާ އާދަމް{
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` السالم عليكم . އާދެ! ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މިނިވަން މުއައްސަސާތަކާ ބެހ ކޮމިޓީގެ މި އަހަރުގެ 45
ވަނަ ބައްދަލުވުން މިއަދު މި ބ އްވެނީ. ބައްދަލުވުމުގައި ބައިވެރިވެވަޑައިގަންނަވަނީ، ހެންވ ރު ހުޅަނގު ދާއިރާގެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ އިބްރާހީމް. ކެލާ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުاله ޝަރީފް. ފަރެސްމާތޮޑާ
ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޝްރަފް ރަޝީދު. ދިއްދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުއްލަޠީފް މުޙައްމަދު
އަދި ފުވައްމުލަކު ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ޙުސައިން. ހުރިހާ ބ ފުޅުންނަށް ވެސް މަރުޙަބާ
ދަންނަވަން. މިއަދުގެ އެޖެންޑާގައި ފުރަތަމަ މި އޮތީ އިލެކްޝަންސް ކޮމިޝަނުގެ 2024 ވަނަ އަހަރުގެ އަހަރީ
ރިޕޯޓު ޕްރެޒެންޓ ޝަން ހުށަހެޅުން. އެއަށްފަހު، މޯލްޑިވްސް ޕެންޝަން އެޑްމިނިސްޓްރ ޝަން އޮފީހުގެ 2024 ވަނަ
އަހަރުގެ ރިޕޯޓު ހުށަހެޅުން އޮންނާނެ. މިއަދުގެ ބައްދަލުވުން ނިމިގެންދާނީ އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުގެ 2024
ވަނަ އަހަރުގެ އަހަރީ ރިޕޯޓު ހުށަހެޅުމަށްފަހު. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) السالم عليكم. އަޅުގަނޑުމެންގެ ބައްދަލުވުމުގައި
ގަލޮޅު ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މީކާއީލު އަޙްމަދު ނަސީމް ބައިވެރިވެވަޑައިގެންފި. އިލެކްޝަންސް
ކޮމިޝަނުގެ ބ ފުޅުންނަށް ދަންނަވައިލީ 2024 ވަނަ އަހަރުގެ އަހަރީ ރިޕޯޓު ހުށަހަޅުއްވައިދެއްވުމަށް. ދެން
ޕްރެޒެންޓ ޝަން ހުށަހެޅުއްވުމަށްފަހު، ވަރަށް ޚުލާސާކޮށް ޕްރެޒެންޓ ޝަން ހުށަހެޅުއްވުމަށްފަހު އެއްވެސް މެންބަރަކު
ކަމެއް ސާފުކޮށްލަން އޮވެއްޖެއްޔާ އަޅުގަނޑުމެން އެ ފުރުޞަތުއަރުވާނަން. އިލެކްޝަން ކޮމިޝަނުން
ބައިވެރިވެވަޑައިގަންނަވަނީ ރައީސް، މުޙައްމަދު ޒާހިދު. ނައިބު ރައީސް، ޢަބްދުއްރަޙްމާން ޞަލާޙް ރަޝީދު. މެންބަރު
ޑރ. މުޙައްމަދު ޒާހިރު. މެންބަރު ޙަސަން ޒަކަރިއްޔާ. މެންބަރު ޢަބްދުލް ޙަސީބް އިސްމާޢީލް. އަދި ސެކެޓްރީ
ޖެނެރަލް ޢަބްދުاله އުނައިސް. ހުރިހާ ބ ފުޅުންނަށް ވެސް މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީގެ ފަރާތުން މަރުޙަބާ
ދަންނަވަން އިނގ ތޯ. ކުރިއަށްގެންދަވާ!
އިލެކްޝަންސް ކޮމިޝަނު ގެ ރައީސް މުޙައްމަދު ޒާހިދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ އިނގ ތޯ އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ދަޢުވަތު ދީ، އަޅުގަނޑުމެން 2024 ވަނަ އަހަރު
މި ކުރި މަސައްކަތުގެ ޚުލާސާއެއް މި ކޮމިޓީއަށް ހުށަހަޅައިލަން އާންމު އުސޫލެއްގެ ގޮތުން ލިބ ލިބުމަކީ
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބ ވަރަށް ބޮޑު އުފަލެއް، ޝަރަފެއް. ދެން އަޅުގަނޑުމެން އުއްމީދުކުރަނީ މިގޮތަށް
އަޅުގަނޑުމެން މަސައްކަތާ ގުޅ ގޮތުން މި ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުންތަކާއި، މީގެ ޑިސްކަޝަންއަކީ މުސްތަގުބަލުގައި
1

މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީގެ 45 ވަނަ ބައްދަލުވުން 12 ނޮވެންބަރު 2025
އަޅުގަނޑުމެންގެ މަސައްކަތްތައް ބައްޓަންކުރުމާއި، އަޅުގަނޑުމެން ކުރިއަށްގެންދިޔުމުގައި މި ކޮމިޓީގެ ލަފައާއި
އިރުޝާދު އަޅުގަނޑުމެން މީގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް ލިބި، އަޅުގަނޑުމެންގެ މަސައްކަތް ކުރިއަށް ގެންދިޔުމަށް އިތުރު
ހިތްވަރެއް ލިބި، ބާރެއް ލިބ ނެ ކަމަކަށް ވެގެންދާނެ ކަމަށް. ދެން މިއަދު ދެންމެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ، ތި
ފާހަގަކުރެއްވި ގޮތަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ޕްރެޒެންޓ ޝަން ހުށަހަޅުއްވައިދެއްވާނީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ސެކްރެޓަރީ ޖެނެރަލް
އުނައިސް. ޝުކުރިއްޔާ.
އިލެކްޝަންސް ކޮމިޝަނުގެ ސެކްރެޓަރީ ޖެނެރަލް ޢަބްދުاله އުނައިސް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ. 2024 ވަނަ އަހަރުގެ އަހަރީ ރިޕޯޓު ، އިލެކްޝަން ކޮމިޝަނުގެ އަހަރީ ރިޕޯޓު، ކީ ޕަރފޯމަންސް
އިންޑެކްސް. 2024 ވަނަ އަހަރު ބ އްވުނު އިންތިޚާބުތަކާ ގުޅ ކަންކަން ގާނޫނުގައި ބުނާ މުއްދަތުގައި ހުރިހާ
އިންތިޚާބު އިޢުލާނުކޮށް ނަތީޖާ ވާނީ އިޢުލާނުކުރެވިފައި. ގާނޫނުގައި ބުނާ މުއްދަތުގައި ވޯޓުލުމުގެ ޙައްޤު ލިބިގެންވާ
މީހުންގެ ރަޖިސްޓްރ ޝަން ޝަކުވާތައް ވަނީ ހުށަހެޅިފައި. އިންތިޚާބާ ބެހ މަޢުލޫމާތު އިލެކްޝަން ކޮމިޝަން
ވެބްސައިޓު އަދި ދިވެހި ސަރުކާރުގެ ގެޒެޓުގައި ޝާ އިޢު ކުރުމުގެ އިތުރުން ވެބްސައިޓް އަދި އެސް.އެމް.އެސް
ޒަރީއާ އިން ފަސ ހަކަމާ އެކު ލިސްޓު ބެލ ނެ އިންތިޒާމުތައް ވާނީ ހަމަޖައްސަ އިދެވިފައި. ރީ-ރަޖިސްޓްރ ޝަންގެ
އިންތިޒާމުތައް އާންމުންނަށް ފަސ ހަކޮށްދިނުމުގެ ގޮތުން އޮންލައިން ޕޯޓަލް މެދުވެރިކޮށް އެކަން ކުރެވ ނެ
އިންތިޒާމުތައް ވާނީ 2024 ވަނަ އަހަރު ވެސް ހަމަޖައްސައި ދެވިފައި. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިންތިޚާބު 2024ގެ
ބަލައިލާއިރުގައި، 93 ދާއިރާއެއްގެ އިންތިޚާބު ބ އްވިފައި ވަނީ. ކުރިމަތިލި ކެނޑިޑ ޓުންގެ އަދަދު؛ 368. ވޯޓު
ދިނުމުގެ ޙައްޤު ލިބިފައިވާ މީހުންގެ އަދަދަށް ބަލައިލާ އިރު 2 ލައްކަ 84 ހާސް 663 މީހުންނަށް ޙައްޤު ލިބިގެންވ .
ޗާޕުކުރެވުނު ވޯޓު ކަރުދުާހގެ އަދަދަށް ބަލައިލާއިރުގައި 2 ލައްކަ 87 ހާސް 462 ކަރުދާސް ވަނީ އިންތިޚާބަށް
ޗާޕުކުރެވިފައި. އެއީ 602 ފޮށި އަދި ބެހެއްޓިފައިވާއިރުގައި މުޅި އިންތިޚާބުގެ ކަންތަކުގައި 5316 މީހުން
ހަރަކާތްތެރިވެފައިވ . އިންތިޚާބާ ބެހ މަޢުލޫމާތު ވީހާ ވެސް ބޮޑަކަށް ހ ލުންތެރިކަން އިތުރުކުރުމުގެ ގޮތުން އިންތިޚާބާ
ބެހ މަޢުލޫމާތު "ވޯޓަށް މަގެއް" ނަމުގައި އަޅުގަނޑުމެން ވާނީ ފޮތެއް ހަދައި، އަދި އޮންލައިންކޮށް އަދި ޑިޖިޓަލްކޮށް
ބެލ ނެ އިންތިޒާމު ހަމަޖައްސައިދީފައި. ޝަކުވާތަކާއި ލިސްޓުތަކާ ބެހ ގޮތުން އާންމުން ހ ލުންތެރިކުރުވުމަށް
ރޯޑްޝޯވތައް ބ އްވިފައި. އޮންލައިން ރީ-ރަޖިސްޓްރ ޝަން ފޯމު ފުރުމުގެ އިންތިޒާމު ހަމަޖެއްސުމަށް ޓަކައި
ކުޑަކުދިންގެ ހަވީރު އަދި އާންމުން ގިނައިން އެއްވާ ތަންތަން އަޅުގަނޑުމެން އެއްވެ، އ ގަ އި ހަރަކާތްތައް ހިންގިފައި.
އަދި ރީ-ރަޖިސްޓްރ ޝަން ކުރުމާއި، މި ކަންކަމާ ގުޅ ގޮތުން ފަސ ހައިން ކުރަން ޕޯޓަލް ހެދި، އެ ޕޯޓަލް
2

މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީގެ 45 ވަނަ ބައްދަލުވުން 12 ނޮވެންބަރު 2025
ބ ނުންކުރާނެ ގޮތުގެ މަޢުލޫމާތު އޮންލައިން އަދި ޑިޖިޓަލް މީޑިއާ މެދުވެރިކޮށް ފަތުރައިދީފައި. އަދި ނުކުޅެދުންތެރިކަން
ހުންނަ ބ ފުޅުންނަށް، ލޮލުގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ބ ފުޅުންނަށް ޓެމްޕްލ ޓް ބ ނުންކުރާނެ ގޮތުގެ ކަންކަން މާލެ
އަދި އަތޮޅުތެރ ގެ ތަމްރީނު ޕު ރޮގުރާމުތައް އެ ފަދަ ބ ފުޅުންގެ އަރިހަށް ގޮސްގެން ހިންގިފައި. އަދި އިންތިޚާބުގެ
އޮބްޒަރވްކުރުމަށް އަދި މޮނިޓަރކުރާ ފަރާތްތަކަށް އެކަން ކުރާނެ ގޮތާއި، އެކަމުގެ އެ ބ ފުޅުންގެ މަސްއޫލިއްޔަތާއި މި
ކަންކަމާ ގުޅ ގޮތުން ސެޝަންތައް ބ އްވިފައި. މީގެ އިތުރުން ރ ޑިއޯ ޕުރޮގުރާމުތަކާއި، ޓީވީ ޕުރޮގުރާމުތަކަ ށް
އާންމުންނަށް ބ ނުންވާ މަޢުލޫމާތުތައް ދިނުމަށް ހަތްދިހައަށްވުރެ ގިނަ ޕުރޮގުރާމުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަރައި އެ
މަޢުލޫމާތު ދެވިފައިވާނެ. މަޖިލިސް އިންތިޚާބު 2024 ގައި އޮބްޒަރވަރުން ގޮތުގައި 2611 ފަރާތަކުން
ހަރަކާތްތެރިވެފައިވ . އަދި މޮނިޓަރުންގެ ގޮތުގައި 4817. އަދި ކެންޑިޑ ޓު މަންދޫބުން ގޮތުގައި 2124 ބ ފުޅުން
ހަރަކާތްތެރިވެފައި. މީގެ އިތުރުން ބައިނަލްއަގު ވަމީ 45 ފަރާތަކުން އޮބްޒަރވްކުރައްވާފައިވާއިރުގައި މޮނިޓަރުން
ގޮތުގައި އެއް ފަރާތް ހަރަކާތްތެރިވެފައިވ . ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިންތިޚާބު 2024 އަށް 64 މިލިއަން 3 ލައްކަ
68 ހާސް 649 ރުފިޔާ ޚަރަދުވެފައިވާ އިރު، މި އިންތިޚާބުގައި 75.64 ޕަސެންޓު މީހުން ވޯޓުލާފައިވ . 2024 ވަނަ
އަހަރު ބ އްވުނު ބައި އިލެކްޝަންތަކަށް ބަލާއިރުގައި، 13 ޖަ ނަވަރީގައި މާލ ސިޓީ މ ޔަރުގެ އިންތިޚާބު. މާލ ސިޓީ
ކައުންސިލު މާފަންނު ދެކުނު ދާއިރާ، މާލ ސިޓީ ކައުންސިލުގެ މެދުހެންވ ރު ދާއިރާ، މާލ ސިޓީ ކައުންސިލު ގެ
ހެންވ ރު ދެކުނު ދާއިރާ. އަދި މ. މުލަކު އަންހެނުންގެ ތަރައްޤީއަށް މަސައްކަތްކުރާ ކޮމިޓީގެ އިންތިޚާބު ބ އްވިފައިވ .
27 ޖަނަރީގައި ވ. ރަކީދޫ ކައުންސިލު މެންބަރުންގެ އިންތިޚާބު ބ އްވިފައިވ . 10 ފެބްރުވަރީގައި ފ. އަތޮޅު
ކައުންސިލު ރައީސް އިންތިޚާބު، ވ. ފެލިދޫ ކައުންސިލު މެންބަރުގެ އިންތިޚާބު، ރ. ރަސްގެތީމް އަންހެނުންގެ
ތަރައްޤީއަށް މަސައްކަތްކުރާ ކޮމިޓީ އިންތިޚާބު. 24 ފެބްރުވަރީ އއ. މާޅޮހު ކައުންސިލަ ށް އަންހެން މެންބަރުންގެ
އިންތިޚާބު ބ އްވިފައިވ . އަދި 4 މ މ. މަޑުއްވަރީ ކައުންސިލުގެ ރައީސް، ހއ. ތަކަންދޫ ކައުންސިލު އަންހެން
މެންބަރު، ރ. އިންނަމާދޫ ކައުންސިލު އަންހެން މެންބަރު، ހއ. އުތީމު ކައުންސިލު މެންބަރު، ނ. ލަންދޫ
ކައުންސިލު މެންބަރު. ނ. ވެލިދޫ ކައުންސިލު މެންބަރު. ދެން 14 ޖޫން ގަމު ކައުންސިލު، އަދި ދ. ކުޑަހުވަދޫ
ކައުންސިލު ރައީސް ، އަދި މ. މުލަކު އަންހެނުންގެ މެންބަރު. 20 ޖުލައިގައި ކުޅުދުއްފުށީ ސިޓީ މެންބަރު. އަދި ރ.
ރަސްމާދޫ ކައުންސިލު މެންބަރު، ފ. ބިލެތްދޫ ކައުންސިލު ރައީސް. އަދި މާލ ސިޓީ ކައުންސިލު މެންބަރު 3
ގޮނޑިއަކަށް އިންތިޚާބު ބ އްވިފައިވ . 14 ސެޕްޓެންބަރުގައި ހއ. މާރަންދޫ ކައުންސިލު މެންބަރުގެ އިންތިޚާބު، އަދި
14 ޑިސެންބަރުގައި ހދ. ކުރިނބީ އަންހެނުންގެ ތަރައްޤީއަށް މަސައްކަތްކުރާ ކޮމިޓީގެ އިންތިޚާބު ބ އްވިފައިވ . ދެން
މި ތަފާސްހިސާބުތައް ދެންމެ އަޅުގަނޑު ދަންނަވައިލެ ވުނު އިންތިޚާބުތަކުގެ. އާންމުގޮތެއްގައި 30 ޕަސެންޓާއި 70
3

މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީގެ 45 ވަނަ ބައްދަލުވުން 12 ނޮވެންބަރު 2025
ޕަސެންޓާ ދެމެދަށް ވޯޓުލާ ބ ފުޅުން ނުކުމެފައިވާކަން ފާހަގަކޮށްލެވ . 2024 ވަނަ އަހަރު ބ އްވުނު ބައި-
އިލެކްޝަންތަކަށް ޖުމުލަ 4 މިލިއަން 1 ލައްކަ 56 ހާސް 723 ރުފިޔާ ޚަރަދުވެފައިވާ އިރު، ޖުމުލަ 35 އިންތިޚާބު
ވަނީ ބ އްވިފައި. ދެން މިއީ ހަމަ ދެންމެ މި ދަންނަވައިލި ބައި-އިލެކްޝަންތަކަށް ވަކިވަކިން ހިނގާފައިވާ ޚަރަދުތަކުގެ
ތަފުސީލު. އިންތިޚާބުތަކާ ގުޅ ގޮތުން ހިންގާ ހަރަކާތްތައް ދުރާލައި ރ ވިގެން ތާވަލުކުރެވި ހިނގާ ހަރަކާތްތަކެ އް.
ޕްލ ންތައް ނެތުމުގެ ސަބަބުން އެއްވެސް ކަމެއް އަދި ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް ވެސް އަދި ކުއްލިއަކަށް ވެސް ކުރެވިފައިނުވ .
ދެން އިންތިޚާބުތަކާ ގުޅިގެން ކޮށްފައިވާ ޚަރަދުތަކުގެ ތެރެއިން އެކަށީގެންވާ ވަގުތު އޮއްވައި، ދައުލަތުގެ މާލިއްޔަތު
ގަވާއިދާ އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެ މަތީން ޚަރަދުތަކުގެ މިންވަރު އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް މިއިން އެއްވެސް ކަމެއް ޚިލާފަށް
ކޮށްފައެއްނުވާނެ. ޕްލ ނެއް ނެތުމުން ފަހު ވަގުތު ކުށްލިގޮތަކަށް ކުރެވިފައިވާ ޚަރަދު މިކަހަލަ ޚަރަދެއް ވެސް
އަޅުގަނޑުމެން 2024 ވަނަ އަހަރަކު ނެތް. ޕްލ ންކުރުމެއް ނެތުމުގެ ސަބަބުން އެކަށީގެންވާ ވަރަށްވުރެ ބޮޑުކޮށް
ކުރަންޖެހުނު ހާލަތެއް މެދުވެރި، މިއިން ހާލަތެއް ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މެދުވެރިވެފައިނުވ . އިންތިޚާބުތަކާ
ގުޅިގެން ހޯދާ ހަރުމުދަލާއި އެހެނިހެން ތަކެތި ބ ނުން ފަހުން ހިފާފައިވާ ގޮތް؛ އަޅުގަނޑުމެން ހޯދާފައިވާ އެއްވެސް
މުދަލެއް ނޫނީ ހަރު މުދަލެއް ބ ނުންނުކޮށް ދޫކޮށްލާފައި ނުވާނެ. ސިޔާސީ ޕާޓީތަކާ ގުޅ ކަންތައް. 2024 ވަނަ
އަހަރު 11 ސިޔާސީ ޕާޓީ އިލެކްޝަންސް ކޮމިޝަން ދަފުތަރުގައި ހިމެނިފައިވާ އިރު، އެއް ޕާޓީ އަލަށް
ރަޖިސްޓަރީކުރެވިފައި ވަނީ. އަދި 10 ހާސް ހަމަވާ ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުގެ އަދަދަކީ ހަތަރެއް. ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުން
ސިޔާސީ ޕާޓީތަކަށް 2024 ވަނަ އަހަރު އެހީ ދޫކުރުވެނު. ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ފާސްކުރާ
ދުވަހު 10 ހާސް މެންބަރުން ހަމަވާ ޕާޓީތައް ބަލައި، ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ފައިސާ އެހީ ލިބުމަށް ޝަތުރު ހަމަވާ
ޕާޓީތައް ކަނޑައެޅުނު. 31 ޑިސެންބަރުގެ ނިޔަލަށް ޕާޓީތަކުން ހުށަހަޅާ ފޯމުތައް ޕްރޮސެސްކޮށް ނިންމައި، ޕާޓީތަކުގެ
މެންބަރުންގެ އަދަދު ކަށަވަރުކުރެވުނު ފާއިތުވި އަހަރު. އަދި އަހަރީ ރިޕޯޓު އަދި ފާއިތުވި އަހަރުގެ ހުށަހަޅަންޖެހ
އޮޑިޓު ރިޕޯޓު ހުށަހަޅާފައިވ ތޯ ކަށަވަރުކުރެވުނު. ފައިސާ ލިބުމަށް ޝަރުތު ހަމަވާ ޕާޓީތަކަށް ލިބެންވާ ފައިސާ ހިސާބު
ހަދައި، ގާނޫނު ގަވާއިދުގައި ބުނެފައިވާ ކަންކަން ފުރިހަމަކޮށްފައިވާ ސިޔާސީ ޕާޓީތަކަށް ފައިސާ ދޫކުރުމަށް މާލީ
ކަންކަމާއި ތަރައްޤީގެ ރ ވުންތެރިކަމާ ބެހ ވުޒާރާއަށް ފޮނުވުނު. 2024 ވަނަ އަހަރު 44 މިލިއަން 4 ހާސް 905
ރުފިޔާ ދައުލަތުގެ އެހީގެ ގޮތުގައި ބެހުމަށް ކަނޑައަޅާފައިވ . އ ގެ ތެރެއިން 15 މިލިއަން 1 ލައްކަ 1 ހާސް 580
ރުފިޔާ 43 ލާރި ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ޑިމޮކްރެޓިކް ޕާޓީއަށް ބެހުމަށް ދޫކުރެވުނު. އަދާލަތު ޕަޓީއަށް 2 މިލިއަން 5
ލައްކަ 47 ހާސް 533 ރުފިޔާ 69 ލާރި. ޖުމްހޫރީ ޕާޓީއަށް 5 މިލިއަން 3 ލައްކަ 14 ހާސް 312 ރުފިޔާ 83
ލާރި. ޕްރޮގްރެސި ވް ޕާޓީ އޮފް މޯލްޑިވްސްއަށް 10 މިލިއަން 4 ލައްކަ 91 ހާސް 54 ރުފިޔާ 20 ލާރި. މޯލްޑިވްސް
4

މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީގެ 45 ވަނަ ބައްދަލުވުން 12 ނޮވެންބަރު 2025
ޑިވެލޮޕްމަންޓް އެލަޔަންސްއަށް 2 މިލިއަން 4 ލައްކަ 77 ހާސް 634 ރުފިޔާ 28 ލާރި. ޕީޕަލް ނ ޝަނަލް
ކޮންގްރެސްއަށް 8 މިލިއަން 72 ހާސް 689 ރުފިޔާ 58 ލާރި ދޫކުރެވިފައިވ . ސިޔާސީ ޕާޓީތަކާ ގުޅ ޚިދުމަތްތައް
ފޯރުކޮށްދިނުމަށާއި، މަޢުލޫމާތު ފަސ ހައިން ލިބ ނެ ފަސ ހަ އިންތިޒާމުތަކެއް ހަމަޖެއްސުމުގެގޮތުން ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުގެ
މެންބަރުން ރަޖިސްޓަރީ ބެލެހެއްޓ ނެ ގޮތަށް މި ކޮމިޝަނުގެ "އީ" ޚިދުމަތްތައް 2024 ވަނަ އަހަރު ފުޅާކުރެވިފައި.
ޕާޓީއަށް މެންބަރުން ވެއްދުމާއި، ސިޔާސީ ޕާޓީތަކަށް "ސިމަދަ" ޕޯޓަލް މެދުވެރިކޮށް ފޯމު ހުށަހެޅުމަށް
އަޅުގަނޑުމެންގެ ނިޒާމުތައް ބަދަލުކުރެވުނު. ކޮންމެ ޕާޓީއަކަށް ވެސް މެންބަރުން ވެއްދުމާއި، މެންބަރުންގެ ގޮތުގައި
ދަފުތަރުކުރުމަށް ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުން ސިމަދަ ޕޯޓަލް މެދުވެރިކޮށް ހުށަހަޅާ ފޯމު އިލެކްޝަން ކޮމިޝަން ދަފުތަރުގައި
ހިމެނުމުގެ ކުރިން އެ ފޯމެއް އެއީ ސައްޙަ ފޯމެއްކަން ކަށަވަރުކުރުމަށް ޓަކައި ފޯމާ ގުޅ ގޮތުން އެއްވެސް ޝަކުވާއެއް
އޮތްތޯ ޝަކުވާ ހުށަހެޅުމުގެ އުސޫލު ތެރެއިން ޝަކުވާ ހުށަހެޅުމުގެ ފުރުޞަތު ހުޅުވައި ލެވުނު. ޕާޓީ މެންބަރުން
ވަކިވުމަށް އެދި ހުށަހެޅުމަށް މައި ޕޯޓަލް މެދުވެރިކޮށް ހުށަހެޅ ނެ އިންތިޒާމުތައް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހަމަޖެއްސުނު.
ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުގެ ގާނޫނާއި ޚިލާފުވެގެން 3 ޕާޓީއެއް ވަނީ 2024 ވަނަ އަހަރު ޖޫރިމަނާކުރެވިފައި. އެގޮތުން
ތަރޑްވ ޑިމޮކްރެޓިކް، މޯލްޑިވްސް ތަރޑްވ ޑިމޮކްރެޓް ސް ދެ ފަހަރެއްގެ މަތިން. އެއީ އަހަރީ ރިޕޯޓު އަދި އޮޑިޓު
ރިޕޯޓު ހުށަހަޅާފައިނުވާތީ. މޯލްޑިވްސް ނ ޝަނަލް ޕާޓީ އަހަރީ ރިޕޯޓު އަދި އޮޑިޓު ރިޕޯޓު ހުށަހަޅާފައި ނުވާތީ. މީގެ
އިތުރުން ވެސް މެންބަރުންގެ ކަންތަކާ ގުޅިގެން، ދެ މައްސަލައަކާ ގުޅިގެން ޖޫރިމަނާކުރެވިފައިވ . އަދި އަދާލަތު ޕާޓީ
އޮޑިޓު ރިޕޯޓުގައި ފާހަގަކުރެ ވުނު ކަންކަމާ ގުޅިގެން ޚަޒާންދާރު ޖޫރިމަނާކުރެވިފައިވ . 2024 ވަނަ އަހަރު
އަޅުގަނޑުމެން ދެ ޕާޓީއަކަށް ނޯޓިސްދެވުނު. އެއީ ގާނޫނުގައި ބުނާ މިންވަރަށް 3000 މީހުން ހަމަވެފައިނުވާތީ. އަދި
ދެވުނު މުއްދަތުގައި 3000 ހަމަކުރެވިފައި ވެސް އެ ޕާޓީތަކަކަށް ނުވ . އަދި ޕާޓީ އުވަ އިލުމުގެ ކަންކަން ގާނޫނާ
އެއްގޮތަށް ކުރަން އެ ޕާޓީ އަށް އެންގިފައި ވީނަމަވެސް، 2024 ވަނަ އަހަރު ނިމުނު އިރު އެކަން އަންގާފައިނުވ . އަދި
މި އަހަރު އެ ދެ ޕާޓީ ވާނީ އުވަ އިލެވިފައި. އެއީ މޯލްޑިވްސް ރިފޯމް މޫ ވްމަންޓް އަދި މޯލްޑިވްސް ތަރޑްވ
ޑިމޮކްރެޓްސް. އިލެކްޝަން ކޮމިޝަން މާލީ ބަޔާން ތައްޔާރުކޮށް އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލް އޮފީހަށް 31 މާރިޗް ގައި ވާނީ
ފޮނުވިފައި. އަދި އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލް އޮފީހަށް ވެސް 16 މާރިޗްގައި ވާނީ ފޮނުވިފައި. މާލީ ބަޔާން ތައްޔާރުކޮށް، މާލީ
ކަންކަން ތަރައްޤީގެ ރ ވުންތެރިކަމާ ބެހ ވުޒާރާއަށް ފޮނުވަންޖެހ ތާރީޚުގައި 15 މާރިޗް އަދި މާލީ ބަޔާން
ތައްޔާރުކޮށް ތާރީޚުގައި ވާނީ އަޅުގަނޑުމެން ފޮނުވާފައި. އަދި މިވަގުތު އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލް އޮފީހުގެ އޮޕީނިއަން
ލިބިފައިނުވ . އިލެކްޝަން ކޮމިޝަން މިވަގުތު އަޅުގަނޑުމެންގެ އެކި އެކި މަސައްކަތްތަކަށް 239 އެސް.އޯ.ޕީއެއް
ތައްޔާރުކުރެވިފައިވ . އެއީ އަދި އ ގެ އިތުރުން ފާއިތުވި އަހަރުގައި، 2024 ވަނަ އަހަރު ސުލޫކީ މިންގަނޑާ
5

މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީގެ 45 ވަނަ ބައްދަލުވުން 12 ނޮވެންބަރު 2025
ޚިލާފުވެގެން އެއް މުވައްޒަފަކަށް ފިޔަވަޅުއެޅިފައިވ . އިންޓް ރާނެޓުގެ މަސައްކަތްތަކަށް ބަލައިލާއިރުގައި ސްޓޮކް އަދި
އިންވެންޓްރީ ބަލަހައްޓަން ދައުލަތުގެ އޮޑިޓެއް ކުރެވިފައިވ . ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިންތިޚާބުގެ މަސައްކަތްތަކާ
ގުޅިގެން އޮޑިޓުކުރެވިފައިވާކަން . ކެންޑިޑ ޓުން މާލީ ބަޔާން އަދި އޮޑިޓު ރިޕޯޓު ޗެކް ކުރެވިފައިވ . ފައިނ ންސް
ސެކްޝަންގެ 2024 ވަނަ އަހަރު އޮޑިޓުކުރެވިފައިވ . ހި އުމަން ރިސޯސް އަދި މެ އިންޓެނަންސް ސެކްޝަންގެ އޮޑިޓު
ވެސް ކުރެވިފައިވ . އޮނިގަނޑު އަދި އިންޓަރނަލް ކޮންޓްރޯލްސް ހަރުދަނާކުރުމުގެ ގޮތުން ކޮމިޝަނުގެ ނެޓްވޯރކް
ހަރުދަނާކޮށް ގެންނަންޖެހ ބަދަލުތައް ގެންގޮސްފައިވ . ނެޓްވޯ ރކް ސެކިއުރިޓީ ކަށަވަރުކުރު މަށް ޓަކައި ހޯދަންޖެހ އާ
ލައިސަންސްތަކާއި، އާ ކުރަންޖެހ ލައިސަންސްތައް ވާނީ ހޯދިފައި. ސެކިއުރިޓީ ކޮންސަލްޓެންޓެއްގެ އެހީގައި
އެތެރ ގައި ހުރި އަދި ބ ރުގެ ބ ނުންކުރާ އެޕްލިކ ޝަންތައް އެސެސްމަންޓް ހަދައި، ސެކިއުރިޓީ ގޮތުން ގެންނަންޖެހ
ބަދަލުތައް މި ދަނީ އާންމުގޮތެއްގައި ގެންނަމުން. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިންތިޚާބަށް ޚާއްސަކޮށް ގެން ކޮމިޝަނުގެ
އެތެރެއާއި ބ ރު ކޮމިޝަން ނެޓްވޯރކިންގގެ ހަރަކާތްތައް ދުވަހުން ދުވަހަށް ބަލައި ފިޔަވަޅު އަޅަމުން ގެންދެވުނު.
ކޮމިޝަން ނެޓްވޯރކް ގެ ރިޑަންޑެންސީ އިތުރުކޮށް، ހަރުދަނާކުރުމުގެ ގޮތުން މަސައްކަތް ކުރިއަށް ގެންދެވުނު.
އެގޮތުން ފަޔަރވޯލް ރިޑަންޑެންޓުކޮށް ކޮމިޝަނުގެ ސްވިޗް ތައް ކޮންފިގަރ ޝަން ބަދަލުގެނެވިފައިވާނެ. ޑިޒާސްޓަރ
ރިކަވަރީ އަދި ބެކަޕް ކަށަވަރުކުރުމުގެ ގޮތުން އިތުރު ރިމޯޓް ބެކަޕް ލޮކ ޝަނެއް ގާއިމުކޮށް، އޮޕަރ ޝަންތައް ވަނީ
އިޞްލާޙުކުރެވިފައި. ވަރޗުއަލް ސަރވަރތައް ކޮންފިގަރ ޝަނަށް އަޕްގްރ ޑު ކޮށް ބެސްޓް ޕްރެކްޓިސްއާ އެއްގޮތަށް
ބަދަލުކުރެވިފައިވާނެ. ކޮމިޝަނުގެ ބ ނުމަށް ބ ނުންކުރާ ސަރވަރތައް ކޮމްޕި އުޓަރުތައް އަޕްޑ ޓުކޮށް ސެކިއުރިޓީ
ޕެޗްތައް ގަވާއިދުން އަޅަމުން ގެންގޮސްފައިވާނެ. އިންސާނީ ވަސީލަތްތައް ތަރައްޤީކުރުމުގެ ގޮތުން ފައިތުވި، 2024
ވަނަ އަހަރުގައި 10 މުވައްޒަފަކު ރާއްޖެއިން ހިންގި ޕު ރޮގުރާމުތަކުގައި ބައިވެރިވެފައި ވ . އަދި 8 މުވައްޒަފަކު
ރާއްޖެއިން ބ ރުގައި ޕުރޮގުރާމުތަކުގައި ބައިވެރިވެފައިވާނެ. ރާއްޖެއިން މައިގަނޑު، ހިންގިފައިވާ ޕުރޮގުރާމުތަކުގެ
މައިގަނޑުގޮތެއްގައި އަޅުގަނޑުމެން ހިންގާފައި މިވަނީ ސިވިލް ސަރވިސް އިންސްޓިޓިއުޓު ގައި ހިންގާ ޕުރޮގުރާމުތައް.
އިލެކްޝަން ކޮމިޝަނުގެ މުވައްޒަފުންގެ އަދަދަށް ބަލައިލާއިރު، ޖުމުލަ 64 މުވައްޒަފުން މިވަގުތު
މަސައްކަތްކުރަމުންދާ އިރު އ ގެ ތެރެއިން 39 މުވައްޒަފުންނަކީ އަންހެން ބ ފުޅުން. އަދި މެނ ޖްމެ ންޓަށް
ބަލައިލާއިރުގައި 11 ބ ފުޅުންނަކީ އަންހެން ބ ފުޅުން. އަދި 6 ބ ފުޅުން ފިރިހެން. ކޮމިޝަނާ މެދު ސްޓ ކްހޯލްޑަރުން
ތަސައްވުރާ އި އިތުބާރު އޮތް މިންވަރު ވަޒަންކުރުން. 2024 ވަނަ އަހަރު ބ އްވުނު ކޮންމެ އިންތިޚާބެއްގައި ވެސް އެކި
ހައިސިއްޔަތުން އޮބްޒަރވަރުން، މޮނިޓަރުން، ކެންޑިޑ ޓުން، މަންދޫބުން ބައިވެރިވެފައިވ . އޮބްޒަރވަރުންގެ ދައުރު
ފުރިހަމަކޮށް އަދާކޮށް އޮބްޒަރވަރު ބ ނުން ރަނގަޅަށް ހިފުމަށް ޓަކައި އެކި ހައިސިއްޔަތުން އޮބްޒަރވް ކުރާ
6

މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީގެ 45 ވަނަ ބައްދަލުވުން 12 ނޮވެންބަރު 2025
ފަރާތްތަކަށް ކޮންމެ އިންތިޚާބަކާ ގުޅުވައިގެން މަޢުލޫމާތު ސެޝަންތައް ދީފައިވާނެ. 2024 ވަނަ އަހަރު
އިލެކްޝަންސް ކޮމިޝަން މައްޗަށް 5 ދަޢުވާއެއް އުފުލިފައިވ . އ ގެ ތެރެއިން އެއް ދަޢުވާއަކީ، ޙަސަން ޒަމީލް އަދި
އަޙްމަދު މަޙްރާން ޒަމީލް އިލެކްޝަނާ ދެކޮޅަށް ހުށަހަޅާފައިވާ މައްސަލައެއް. މިއީ އަޙްމަދު މަޙްރާން އިލެކްޝަން
ކޮމިޝަނުގެ ރައްދުވާ ގޮތަށް މައުޟީ ދަޢުވާއެއް ކޯޓަށް ހުށަހެޅުމުގެ ކުރިން ވަގުތީ އަމުރެއް ނެރެދިނުމަށް
އެދިފައިވާ ، މި ނެރ ނެ ތަނެއް ނެތް ކަމަށް ހުކުންކުރައްވާފައި ވަނީ. ދެން 2 ވަނަ މައްސަލައަކީ، ޙަސަން ޒަމީލު
އަދި އަޙްމަދު މަޙްރާން ހަމަ އިލެކްޝަން ކޮމިޝަނާ ދެކޮޅަށް ހުށަހަޅާފައިވާ މައްސަލައެއް. މި މާލީ ބަޔާނާ ގުޅިގެން
ކޮށްފައިވާ ޖޫރިމަނާއާ ގުޅ މައްސަލައެއް. ދެން މި މައްސަލަ ވެސް ދަޢުވާކުރި ފަރާތުން ވަނީ އަނބުރާ
ގެންގޮސްފައި. މުޙައްމަދު އިޔާ ޟް އިލެކްޝަން ކޮމިޝަނާ ދެކޮޅަށް ހުށަހަޅާފައިވާ މައްސަލައެއް. ގާނޫނުގައިވާ ގޮތުގެ
މަތީން މުޙައްމަދު އިޔާޟް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިންތިޚާބަށް ޝަރުތު ހަމަވާ މީހެއް ކަމަށް ބަލައި ހުށަހެޅި
ހުށަހެޅުން ކޮމިޝަން ގަބޫލުކުރެވެން ނެތް ކަމަށް ނިންމާފައިވާތީ، ފޯމް ބަލައިގަތުމަށް އެދި ހުށަހަޅާ މައްސަލައެއް.
މުޙައްމަދު އިޔާޟް، މި މައްސަލައިގެ ނިމުނު ގޮތަށް ބަލައިލާ އިރު މުޙައްމަދު އިޔާ ޟަށް ރަސްމީ އިންތިޚާބީ
އެޖެންޓުގެ ފަރާތުން ދަރަނި ރެކޯޑު ސާފުކުރުމަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ މުއްދަތު ގައި ކޮމިޝަނަށް ހުށަހަޅާފައިނުވާތީ، މި
މައްސަލައަކީ އިތުރަށް ކުރިއަށް ގެންދެވ ނެ މައްސަލައެއް ނޫން ކަމަށް ކަނޑައަޅާފައި މި ވަނީ. 4 ވަނަ
މައްސަލައަކީ، ޢާއިޝަތު އަފްނާން ހުށަހަޅާފައިވާ މައްސަލައެއް. އެއީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިންތިޚާބު 2024 ވަނަ
ވ. ކެޔޮދޫ ދާއިރާއަށް ކުރިމަތިލުމަށް ޢާއިޝަތު އަފްނާން ކޮމިޝަނަށް ހުށަހެޅިހުށަހެޅުން ގަބޫލުކުރަން ނިންމުމާ
ގުޅިގެން އެ ފަރާތުން ސުޕްރީމް ކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވާ މައްސަލައެއް. އެ މައްސަލަ ނިމު ނުގޮތުގެ ޚުލާސާ އަށް ބަލާ
އިރު އެއީ ޢާއިޝަތު އަފްނާން ޢަލީ ހުށަހެޅި ފޯމު ބަލައިގަނުގަތުމަށް މި ކޮމިޝަނުން ނިންމާފައިވަނީ އެއީ ގާނޫނާ
އެއްގޮތަށް ނޫން ކަމަށް ބަލައިގަތުމަށް އަންގާފައި މި ވަނީ. 5 ވަނަ މައްސަލައަކީ އިލްޔާސް އަޙްމަދު ހުށަހަޅާފައިވާ
މައްސަލައެއް. މިއީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިންތިޚާބު 2024 ވަނަ އަހަރު މާލެ ސިޓީ މެދުހެންވ ރު ދާއިރާއަށް
ވާދަކުރި ހ. ވާވިލާ، ޙަސަން ޝިޔާމް ކެންޑިޑެންސީ ކޮމިޝަނުން ބަލައިގަނެފައިވަނީ ގާނޫނާ ޚިލާފަށް ކަމަށް
ކެންޑިޑ ޓުންގެ، ބަލައިގަތުން ބާޠިލުކުރުމަށް އެދި ޙަސަން ޝިޔާމް އަދި އިލެކްޝަން ކޮމިޝަނަށް ރައްދުވާ ގޮތަށް
ހެންވ ރަށް ކުރިމަތިލި އިލްޔާސް އަޙްމަދު ހުށަހަޅާފައިވާ މައްސަލައެއް. މައްސަލަ ނިމުނު ގޮތަށް ބަލައިލާ އިރު
ކެންޑިޑެންސީ ބަލައިގަތް ބަލައިގަތުން ބާޠިލު ކަނޑައަޅައި، މި މައްސަލަ ސޕްރީމް ކޯޓުގެ ބެއްލެވި ފަނޑިޔާރުން
އިއްތިފާ ގުން ވަނީ ނިންމަވާފައި. 2024 ވަނަ އަހަރު އިލެކްޝަން ކޮމިޝަނުގެ މައިގަނޑު 36 ޕްރޮޖެކްޓެއް
އިންތިޚާބާ ގުޅިގެން އަދި ހިންގާފައިވާއިރުގައި އެންޓި-ކޮރަޕްޝަނަށް އެއްވެސް މައްސަލައެއް ހުށަހެޅިފައެއް ނުވ . އަދި
7

މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީގެ 45 ވަނަ ބައްދަލުވުން 12 ނޮވެންބަރު 2025
ވަކި ގޮތެއް ނިންމާ މައްސަލަ ހުށަހަޅައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަންގާފައެއް ވެސް ނެތް. ކޮމިޝަނުގެ ޚިދުމަތް ހޯދާ
ފަރާތްތައް، ކޮމިޝަން ލިޔާ ސިޓީތަކާއި ، އީ-މެއިލް، ފޯނުކޯލުތަކަށް ޖަވާބުދާރީވުމަށް ގެންގުޅ އުސޫލުތަކުގެ ތެރެއިން
ހިމެނެނީ 4 އެސް.އޯ.ޕީއެއް. އެއީ ކޮމިޝަނަށް ލިބ ލިޔުންކިޔުންތަކަށް ޢަމަލުކުރާނެގޮތް، ކޮމިޝަނަށް އަންނަ
ފޯނުކޯލުތަކަށް ޖަވާބުދާރީވުން ، ކޮމިޝަނުން ބ ރަށް ފޮނުވަންޖެހ ލިޔެކިޔުންތައް ޑިސްޕެޗްކުރަން، ރިސެޕްޝަނަށް ލިބ
ލިޔެކިޔުންތައް ޑިސްޕެޗްކުރުން، އިލެކްޝަން ކޮމިޝަން ޚިދުމަތް ހ ދަވާ ގޮތުގައި އާންމުގޮތެއްގައި ލިޔެކިޔުންތަކަށް
ރަސްމީ ގޮތުން 1 ނުވަތަ، އެއް ދުވަހާއި 3 ދުވަހާ ދެމެދު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޖަވާބުދެވެމުންދަނީ. ކޮމިޝަން
މަޢުލޫމާތު ހ ލުންތެރިކަން އިތުރުކުރުމަށް ބ ނުންކުރުމަށް ޓަކައި ސޯޝަލް މީޑިއާ އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ބ ނުންކުރަން.
އެގޮތުން، ޔޫޓިއުބް، އެކްސް، އިންސްޓަގްރާމް، ފ ސްބުކް އެބަ ބ ނުންކުރަން. މިހާރު އަދި 2024 ވަނަ އަހަރު، ތ ރަ
ސަތ ކައަށް ވުރެ ގިނަ ޕޯސްޓު ހ ލުންތެރިކަމާއި އަދި މަޢުލޫމާތު ދިނުމުގެ ގޮތުން އަޅުގަނޑުމެން ގެންގޮސްފައިވާނެ.
އަދި ޓީވީ، ރ ޑިއޯ ޕުރޮގުރާމު ތަކަށް ބަލާ އިރު 53 ޕުރޮގު ރާމު އަޅުގަނޑުމެން ބައިވެރިވެފައިވ . އަދި ކޮމިޝަނުން
ހިންގާ ހަރަކާތްތައް ހިއްސާކުރުމަށް އާންމުން ހ ލުންތެރިކުރުމުގެ ގޮތުން މާލެއާއި އަތޮޅުތެރ ގައި ޖުމުލަ 5
ޕުރޮގުރާމެއް ހިންގިފައިވ . ކޮމިޝަނުގެ ސްޓ ކްހޯލްޑަރުންނާ އޮންނަ ގުޅުމަކީ ފައްސި ގުޅުމެއްގެ ގޮތުގައި
ދެމެހެއްޓުމަކަށް، އާންމުންގެ އިތުބާރު ދެމެހެއްޓުމަކަށް އަދި ކޮމިޝަނު ގެ މަސައްކަތަށް، މަޢުލޫމާތު ދިނުމަށް
ފަސ ހަކަން ރައްޔިތުންނާ ހަމައަށް ގެނެސްދިނުމަށް ޓަކައި ކޮމިޝަނުން ވަނީ އާ ވެބްސައިޓެއް 2024 ވަނަ އަހަރު
ތައާރަފުކުރެވިފައި. ކޮމިޝަނު ން ފޯރުކޮށްދ ޚިދުމަތް ފަސ ހަކަމާ އެކު އަވަސްގޮތެއްގައި ރައްޔިތުންނާ ހަމައަށް
ފޯރުކޮށްދިނުމަށް ގިނަ ޚިދުމަތްތަކެއް ވަނީ ޑިޖިޓަލައިޒްކުރެވިފައި. ކޮމިޝަނުގެ ހަރަކާތްތައް މަޢުލޫމާތު ދިނުމާއި،
އާންމު ސިޔާސީ ޕާޓީތަކާ މި ނޫން ވެސް އެހެން ސްޓ ކްހޯލްޑަރުންނަށް ދެއްވި ޚިދުމަތްތައް އެންމެ ފުރިހަމަގޮތުގައި
ދިނުމަށް އެ ކަމަށް ބ ނުންވާ ފަންނީ ލަފާ، ތަމްރީން ހޯދުމަށް، ފަންނީ މީހުން ހޯދުމުގެ މަސައްކަތް ޕްލ ންތައް ވަނީ
ރ ވިފައި. ދެން އަޅުގަނޑުމެން ކުރިން ދަންނަވައިލި ޕުރޮގުރާމުތަކުގެ ތަފުސީލުތައް މިއީ. އަޅުގަނޑުމެންގެ އޮފިސަރ
ލެވެލްއިން ފެށިގެން މެންބަރސް ލެވެލްއާ ހަމައަށް އެކި ޕު ރޮގުރާމުތަކުގައި ބައިވެރިވެފައި ، އެކި ޕުރޮގުރާމުތަކުގެ އެކި
ލެވެލްގައި އަޅުގަނޑުމެން ވާނީ ބައިވެރިވެފައި. ކޮމިޝަނުގެ ހިންގާ ހަރަކާތްތައް ހިއްސާކުރުން، އާންމު
ހ ލުންތެރިކުރުމަށް މާލެއާއި އަތޮޅުތެރ ގައި ހިންގުނު ޕުރޮގްރާމުތައް. އަޅުގަނޑުމެން ހޯޕް ފޮރ ވިމެން ހިއުމަން
ރައިޓްސް ކުއިޒުގައި ރާއްޖ ގެ 8 ސްކޫލެއް ބައިވެރިވެގެން، 17 އަދި 21 އޮކްޓޫބަރއާ ދެމެދުގައި ވަނީ ހިންގިފައި
ބައިވެރިވެފައި. އެ ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ވަރަށް ބުރަ މަސައްކަތްތަކެއް ކުރެވިފައި ވާނީ. ޑިމޮކްރަސީ އަދި
އިންތިޚާބީ ނިޒާމާ ގުޅ މަޢުލޫމާތު ދިނުމަށް ޓަކައި މެޕްސް ކޮލެޖު ދަރިވަރުންނަށް ބ އްވި ހ ލުންތެރި ޕުރޮގުރާމު 7
8

މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީގެ 45 ވަނަ ބައްދަލުވުން 12 ނޮވެންބަރު 2025
ޖަނަވަރީގައި ވާނީ ބ އްވިފައި. ނ. މަނަދޫ ސްކޫލު ގްރ ޑް 7 ގައި ކިޔަވަމުންދާ ދަރިވަރުން އޮންލައިން ސެޝަނެއް
19 ފެބުރުވަރީގައި ވާނީ ނެގިފައި. ވޯޓުލާ މީހުންގެ ދުވަސް ފާހަގަކުރުމުގެ ގޮތުން އެކި ހަރަކާތްތައް އަޅުގަނޑުމެން
25 އިން 30 އޮގަސްޓުގެ ނިޔަލަށް ވާނީ ހިންގިފައި. ސިވިކް އެޑިޔުކ ޝަން ޕުރޮގުރާމު 60 ބައިވެރިންނާ އެކު ހދ.
ކުރިނބީގައި 15 ޑިސެންބަރުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވާނީ ބ އްވިފައި. ދިމާވެފައި ވާ ދަތިތަކަށް އަޅުގަނޑުމެން
ބަލާއިރުގައި، ދާއިމީ މުވައްޒަފުންގެ އަދަދު މަދުވުމާއި، މި އަދަދު އިތުރަށް ނެގުމުގެ ހުއްދަ ލިބިފައި ނުވާތީ ފާއިތުވި
ގިނަ އަހަރުތަކެއްގައި ހަމަ އެއްވަރެއްގަ އި މުވައްޒަފުން އަދަދު ވަނީ ހިފެހެއްޓިފައި. ދެން މީގައި ފާހަގަކޮށްލަން
އަޅުގަނޑު ބ ނުންވާ ކަމަކީ، ގާނޫނުތަކާއި ޒަމާނާއި، މި އާންމުންގެ އެކްސްޕެކްޓ ޝަނަށް އަންނަ ބަދަލުތަކަށް
ބަލާއިރުގައި އިލެކްޝަން ކޮމިޝަނުން ކަންކަން ކުރަންޖެހ ގޮތް ނުވަތަ ކުރަން ބ ނުންވާ ގޮތް ވަރަށް ބޮޑަށް ހައި
އެކްސްޕެކްޓ ޝަނެއް ހުންނައިރުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ ވަސީލަތްތަކާއި، އެ ކަންކަން ގާބިލުކަން މުވައްޒަފުން
ހޯދުމަށް ދަތިތަކެއް އެބަހުރި އެކަން ރީޗް ވުމުގައި. ދެން ފަންނީ ގާބިލު މުވައްޒަފުން، ޚާއްސަކޮށް ޓެކްނިކަލް
މުވައްޒަފުން ނުލިބުމާއި، ކޮމިޝަން މަސައްކަތުން އުފެދ މުވައްޒަފުން ތަން ދޫކޮށް ދިޔުމުގެ ދަތި ވެސް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވަރަށް ބޮޑަށް އެބަ ދިމާވ . މިގޮތަށް ފާހަގަކޮށްލާއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެން ޑިޖިޓަލައިޒް މުޅި
ނިޒާމަކަށް ދާއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ އެތެރ ގައި ހުރީ ހަމައެކަނި އެންމެ ޑިވެލޮޕަރއެއް، އެއީ. އެހެންނަމަވެސް،
މުޅި ރާއްޖ ގެ ހުރިހާ ރައްޔިތުންނަށް ޚިދުމަތް ދިނުމަށް ޓަކައި ސެކިއުރިޓީ އަދި ދުވަހުން ދުވަހަށް ގެންނަން ބ ނުންވާ
ބަދަލުތައް ގެންނަން އެބަޖެހ . ނަމަވެސް، މި މުވައްޒަފު ވެސް ރިޓެއިންކުރުމުގެ ދަތިތަކެއް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި
ވަގުތު އެބަހުރި. ޚާއްސަ ކޮށް މުސާރައިގެ އޮނިގަނޑުތަކަށް މިހާރު މި އައިސްފައިވާ ބަދަލުތަކާ ގުޅިގެން. މީގެ
އިތުރުން އަޅުގަނޑުމެން ކޮމިޝަނުގެ ޖާގައިގެ ދަތިތައް ވެސް އެބަހުރި. ގާނޫނުގައި ބުނާ މިންވަރަށް އެ
ލިޔެކިޔުންތައް ރައްކާކޮށް ބެހެއްޓުމަށް ވެސް ދަތިތަކެއް އެބަހުރި. އަޅުގަނޑުމެންނަށް އިމާރާތަކީ މުވައްޒަފުން އެ
ތާނގައި، މުވައްޒަފުންނާ އެކު އަދި މިހިރަ ހަރުމުދާ، އިންތިޚާބަށް ބ ނުންކުރާ ފައިލްތަކާއި ވަސީލަތްތައް
ރައްކާކުރުމަށް ޖާގައިގެ ދަތިތަކެއް އެބަ ދިމާވ . ދެން މީގެ އިތުރުން ކޮމިޝަނުގެ ގާނޫނީ އަދަދަށް މެންބަރުން މަދުވި
ދުވަސްތަކުގައި ބައެއް ކަހަލަ ކަންކަން ނިންމުމުގައި ވެސް ދަތިތަކެއް ދިމާވިކަން ފާހަގަކޮށްލަން ބ ނުންވ .
ކޮމިޝަނަށް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ފާސްކޮށްފައިވާ ބަޖެޓު ތެރެއިން ގަންނަންޖެހ ތަކެތި ގަތުމަށް ހުއްދަ ލިބުން
ލަސްވުމާއި އަދި ބައެއް ފަހަރު ހުއްދަ ލިބުމުގެ ސަބަބުން އެކި ދަތިތަކާ ކުރިމަތިލާންޖެހުނު. އެގޮތުން ހުއްދަ ލިބުން
ލަސްވުމުގެ ސަބަބުން އެކަށީވާ އަގެއްގައި ބައެއް ކަންކަން ނުވެދިޔަކަން ވެސް އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބ ނުންވ .
ކޮމިޝަން ގާނޫނީ ޒިންމާއަދާރުކުރަން އިންތިޚާބާ ގުޅ ރައްޔިތުން ހ ލުންތެރިކަން ޕުރޮގުރާމުތައް ކަނޑައެޅިފައިވާ
9

މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީގެ 45 ވަނަ ބައްދަލުވުން 12 ނޮވެންބަރު 2025
ގޮތަށް ހިންގުމަށް ބަޖެޓު ދަތިތަކާ ކުރިމަތިލާންޖެހ . އިންތިޚާބަށް ގަންނަންޖެހ ، ނަގަންޖެހ އޮފިޝަލުން ހޯދުމަށް
އެކި ގޮންޖެހުންތަކަށް ކުރިމަތިލާންޖެހ . އަޅުގަނޑުމެން އިންތިޚާބުތައް ބ އްވުމުގައި އިލެކްޝަންގެ މުވައްޒަފުންގެ
އިތުރުން، އެކި ރަށްރަށުން އެކި އަދަދަށް މުވައްޒަފުން ނަގަން ބ ނުންވާއިރުގައި، ބައެއްފަހަރު އެ ބ ނުންވާ އަދަދަށް
އެ މުވައްޒަފުން ނުލިބ ކަން ހަމަ ފާހަގަކުރެވ . އަދި އެކި ގޮތްގޮތުން މުވައްޒަފުން ހަމަކުރަންޖެހުނަސް، އެއްބާރުލުން
ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް ބައެއް ހިސާބުތަކުގައި ދަތިވާކަން ފާހަގަކޮށްލަން. ޤައުމުގެ ސިޔާސީ މަސްރަޙް ހުރި ގޮތުން
ރާއްޖެއިން ބ ރުން ބައެއް ކޮމިޝަންތަކަށް ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން މި ކޮމިޝަނުގެ މުވައްޒަފުން
ތަމްރީނުކުރުމަށް ލިބިފައިވާ ފުރުޞަތު މުވައްޒަފުން ބައިވެރިނުކޮށް ވަނީ ދޫކޮށްލަންޖެހިފައިކަން ވެސް ފާހަގަކޮށްލަން.
ސިޓީ، އަތޮޅު ކައުންސިލު މެންބަރުންގެ މަގާމުން ހުސްވުމާ ގުޅިގެން ބައި-އިލެކްޝަން ބާއްވަނީ އަހަރަކު ދެ
ފަހަރުކަމުގައި ގާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައި ވީނަމަވެސް، އަންހެނުންގެ ތަރައްޤީ މަސައްކަތްކުރާ ކޮމިޓީގެ މެންބަރުންގެ
މަގާމުން ހުސްވުމުން ބައި-އިލެކްޝަން ބާއްވަން ގާނޫނު ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުގެ ތަފާތުތަކެއް ހުރުމުން އަންހެނުންގެ
އިންތިޚާބު އިންތިޚާބު ބ އްވުމަށް ދެ ޓައިމްލައިނަކަށް ޢަމަލުކުރަންޖެހެމުން، އިންތިޚާބުގެ މަސައްކަތްތައް ކުރިއާލައި
ޕްލ ންކޮށްފައި ކުރިއަށްގެންދަން ދަތިތަކެއް ދިމާވި. 2024 ވަނަ އަހަރު ގާނޫނުގައި މި ބަދަލު ގެނެސްފައިވަނީ
ކޮމިޝަނަށް ދީފައިވާ ލާފައާ އެ އްގޮތަށް ނޫންކަން ވެސް ފާހަގަކޮށްލަން. އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ. އަޅުގަނޑު ކަމެއް ސާފުކޮށްލަން. ފުރަތަމަ ކަމަކީ، މުވައްޒަފުންގެ މި މުސާރައަށް މި އައި
ބަދަލެއް ނުވަތަ ޕ ހާމަނައިޒްކުރުމުން އ ގެ ފައިދާތޯ ކޮމިޝަނަށް ކުރީ ނުވަތަ އ ގެން ނިކަމެތިކަމެއްތޯ އައީ؟ އެއް
ކަމަކަށް. ދެވަނަ ކަމަކީ، މި ޖާގައިގެ ދަތިކަން، އެއްވެސް އިރެއްގައި ، އިލެކްޝަންސް ކޮމިޝަނަށް ބިމެއް ލިބިފައި
އެބަ އޮތްތޯ؟ ނޫނީ ބިނާއެއް ކުރުމުގެ އެއްވެސްކަހަލަ ފަންޑެއް ލިބ ކަހަލަ މަސައްކަތެއް ކުރެވިފައި އޮތްތޯ؟ އެ ދެ
ކަންތައް ސާފުކޮށްލަން.
އިލެކްޝަންސް ކޮމިޝަނު ގެ ރައީސް މުޙައްމަދު ޒާހިދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެންމެ ފުރަތަމަ ކުރެއްވި ސުވާލުގައި އެއްޗެއް ދަންނަވަންޏާ، ވަރަށް ސިމްޕަލްކޮށް ބުނަންޏާ އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް
އ ގެ އެއްވެސް ބަދަލެއް ނާދ ކޮމިޝަނަކަށް. ދެން އ ގެއިން ކުރާނެ އިމްޕެކްޓެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ގަބޫލު މި
ކުރެވެނީ ސިވިލް ސަރވިސްގެ މުވައްޒަފުންނަށް އެ އައި ބަދަލާ ގުޅިގެން މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން ކޮމިޝަނުގެ
10

މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީގެ 45 ވަނަ ބައްދަލުވުން 12 ނޮވެންބަރު 2025
މުވައްޒަފުންނަށްދ މުސާރައާ ދ ތި ކޮމްޕެއަރވާއިރުގައި ވަރަށް ބޮޑު ތަފާތެއް އުޅ ކަމަށް ފާހަގަކުރެވ . އެހެންވީމާ،
އަޅުގަނޑުމެން މުވައްޒަފުންގެ މަސައްކަތްކުރުމުގެ މޯޓިވ ޝަން ލެވެލް ދަށްވެ، އަދި އަޅުގަނޑުމެންގެ ތިބި ޓެކްނިކަލް
މުވައްޒަފުންތަކެއް ގެއްލުމުގެ ފުރުޞަތު މި އަލުން، ދެންމެ އެ ފާހަގަކުރި ގޮތަށް މިހާރު ވެސް ނުލިބ . އަދި
އަމުދުން މިހާރު މި ދިމާވިގޮތުން އަޅުގަނޑުމެންގެ ތެރ ގައި ތިބި ބައެއް މުވައްޒަފުން އެހެން ދިމަދިމާލަށް ދިޔުމުގެ
ފުރުޞަތު ވަރަށް ބޮޑު. އެދެން އެއާ ގުޅ ގޮތުން ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް އ ގެން ކުރާނެ މައިގަނޑު އަސަރެއް ކަމަށް
އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަކުރެވެނީ. ޕޮޒިޓިވް އަސަރެއް މިވަގުތަކު ނުކުރާނެ. ދެން އެކަމަކު އަޅުގަނޑު އުއްމީދު މި ކުރަނީ،
ސަރުކާރުން އިޢުލާނުކުރައްވާފައި އޮތް ގޮތަށް މި ފެށ އަހަރުގެ ތެރ ގައި ކޮމިޝަންތަކުގެ މި މުސާރަ ވެސް
ބޮޑުވެގެންދާނެ ކަމަށް. އެ މަރުޙަލާ މުވައްޒަފުންނަށް، މިހާރު ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ ޝައްކެއްގެ މަތީގައި
އުޅެ، އެކަން ވެދާނެތޯ، ނޫންތޯ، ދެން ވާއިރުގައި ކިހިނެއްތޯ ވާނީ، މި ދެން ހަމަ އަންނާނެ ދެއްތޯ އެ ތަސައްލީ
މުވައްޒަފުންގެ ތެރެއަށް. އެކަން އެބަވ . އެހެންވީމާ، އެއީ ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން އެއާ ބެހ ގޮތުން އަޅުގަނޑު ބ ނުންވާ
އެއްޗަކީ. ދެން ބިމަކާ ބެހ ގޮތުން ވާހަކަ ދެކެވ އިރުގައި، ބިމެއް ހޯދުމަށް ޓަކައި އިލެކްޝަން ކޮމިޝަނުން މި ހުރިހާ
ސަރުކާރުތަކެއްގެ ތެރ ގައި ވެސް ވަރަށް މަސައްކަތްކުރެވިފައި. މިވަގުތު ވެސް، މިހާރު ވެސް މި ފެށިގެން ހިނގާ
ސަރުކާރުގައި ވެސް އަޅުގަނޑުމެން އެ ކަމަށް ވަރަށް ވާހަކަ ދެކެވި މަޝްވަރާތަކެއް ކުރެވިފައި. އެހެންނަމަވެސް،
މިހާތަނަށް އައި އިރު އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ބިމެއް އަދި ލިބިފައެއް ނެތް އިނގ ތޯ. އެއީ އަޅުގަނޑުމެން، ހަމަ ވަރަށް
އުފާވ ތި ސުވާލު ހަމަ ސްޕެސިފިކްކޮށް ތިކަން ސާފުކޮށްލެއްވުމަށް ރައީސް ފާހަގަކުރެއްވީތީ އިނގ ތޯ. ދެން އެކަމާ
ގުޅ ގޮތުން އިތުރަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ މަސައްކަތަށް ޕްރޮޖެކްޓެއް، ނޫނީވިއްޔާ އިމާރާތެއް އެޅުމުގެ މަސައްކަތަށް
އެހެން ގޮތަކުން އެހީތެރިކަމެއް ލިބ ތޯ، މަސައްކަތް ކުރ ތޯ، ނުކުރ ތޯ ބަލާ އިރު ޔ ސް، ވަރަށް ބޮޑަށް އަޅުގަނޑުމެން
އެކަން އެބަ ކުރަން. މިހާރު ވެސް އަޅުގަނޑުމެންގެ ތެރ ގައި ބައެއް ، އަޅުގަނޑުމެންނާ ގުޅުން ރަނގަޅު ބައެއް
ސަރުކާރުތަކުގަޔާއި ބައެއް ޖަމުޢިއްޔާތަކުގައި، އިންޓަރނ ޝަނަލް ކޮމިއުނިޓީސްތަކުގައި އެ ވާހަކަ އަޅުގަނޑުމެން އެބަ
ދައްކަން. ދެން ސަރުކާރުގެ ސިޔާސަތެއްގެ ތެރ ގައި އެކަން ހިމެނިއްޖެ ކަމަށް ވެއްޖިއްޔާ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ގާތްގަނޑަކަށް ހަމަ ވަރަށް ޔަ ގީން އެކަން ކުރެވިދާނެ ކަމަށް. މާނައަކީ، އަޅުގަނޑުމެން އި މާރާތެއް ހެދުމަށް ބ ނުންވާ
ފަންޑު ދިނުން އެއީ ބައިލެޓަރަލްކޮށް މި ލިބ ފަންޑުގެ ތެރ ގައި ސަރުކާރުން ދ ޕްރިއޮރިޓީއެއް ގޮތަށް، ފޮރިން
މިނިސްޓްރީ މިސާލަކަށް، އެގޮތަށް ކަނޑައެޅިގެން ހިނގައްޖިއްޔާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ ޔަގީންކަން ވަރަށް ބޮޑަށް
ހަމަ މިހާރު ލިބިފައި އެ އިންނަނީ. އެހެންވީމާ، އެ މަސައްކަތް އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ކުރަން ތި ދެ ސުވާލުގެ
ޖަވާބުގައި ދަންނަވާ ކަމަށް ވަނީވިއްޔާ. ދެން މިއަށް އެއްޗެއް އެހެން މެންބަރަކު އެޑްކޮށްލައްވަން އޮތިއްޔާ.
11

މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީގެ 45 ވަނަ ބައްދަލުވުން 12 ނޮވެންބަރު 2025
އިލެކްޝަންސް ކޮމިޝަނުގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ޒާހިރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
މުވައްޒަފުންގެ ދަތިކަމުގެ ވާހަކަދެއްކިއިރުގައި އަސްލު ޙަޤީޤަތުގައި މި މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި މި ދިމާވާ ކަމަކީ،
އީ.ސީއަކީ ވަކި ފަންނެއްވީމަ، އިލެކްޝަންގެ މަސައްކަތަ ކީ ވަކި ފަންނެއްވީމަ މި ވާގޮތަކީ ކޮންމެކޮންމެ މީހަކު
ގެނެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މަސައްކަތްކުރަން ވަރަށް ބޮޑަށް ދަތިވ . ދެން އ ގެއިން މީހަކު ތައްޔާރުކުރަން، އެންމެ
މަދުވެގެން އަހަރެއް ވަރު އެބަ ނަގާ ޙަޤީޤަތުގައި އެ ފޮށްޓެއް ހިސާބަށް ގެންގޮ ސްފައި އެ ތަޖުރިބާ ދީ، ދެން މި ކުރާ
މަސައްކަތްތަކަށް މީހަކު ހ ނިގެން އަންނަ އިރު 1 އަހަރު ނަގާ. ދެން އެހެން ތަންތަނުގެ މުސާރައަށް މި ބަދަލު
އައިމަ ދިޔުމުގެ ބިރު އަބަދު ވެސް އަޅުގަނޑުމެންގެ އޮވ . އެހެންވީމާ، އެކަން އަސްލު ބޮޑަށް ފާހަގަކޮށްލީ.
އިލެކްޝަންސް ކޮމިޝަނުގެ ނައިބު ރައީސް ޢަބްދުއްރަޙްމާން ޞަލާޙް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ މުގައްރިރު. އަޅުގަނޑު ހަމަ އެ ދެ ޕޮއިންޓަށް އެއްޗެއް ފާހަގަކޮށްލަން ބ ނުންވީ. ޕ
ހާމަނައިޒްކުރެވިގެން ދިޔައިރުގައި އިލެކްޝަން ކޮމިޝަން ޕ ހާމަނައިޒް ތެރ ގައި ނުހިމެނ . ދެން އ ގެ އިތުރަށް
އަޅުގަނޑު ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން ބ ނުންވަނީ، އަޅުގަނޑުމެންގެ ރިޕޯޓު ހުށަހަޅަމުން ދިޔަ އިރު ވެސް ފާހަގަކުރައްވައިފި
ސެކްރެޓަރީ ޖެނެރަލް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެންމެން ދަތިވާ އެއް ކަމެއް ގޮތުގައި ޑިވެލޮޕަރގެ ވާހަކަ. މިވަގުތު އެ އައި
ބަދަލާ ގުޅިގެން އަޅުގަނޑު ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން ބ ނުން އެން.ސީ.އައި.ޓީ ފަދަ ތަންތަނުގައި، މަގާމުގައި ޑިވެލޮޕަރުންގެ
މުސާރަ ހުރީ 43 ހާހުގައި. އަޅުގަނޑުމެންގެ ޑިވެލޮޕަރު ގެ ހުރިހާ އެލަވަންސަކާ އި ހުރިހާ އެއްޗެއް ލައިގެން ، އިތުރު
ގަޑި ލައިގެން ލިބެނީ 25 ހާސް ރުފިޔާ. އެހެންވީމާ، މި ވަރުގެ ބޮޑު ތަފާތެއް އެބަހުރި. އެހެންވީމާ، އެކަމާ ގުޅިގެން
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހަމަ މާދަމާ ވެސް އ ނަ ކެނޑ ހިސާބުގައި ހުރީ. އެކަމަކު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވަރަށް މުހިންމު
މުވައްޒަފެއް. ޚާއްސަ ކޮށް އަޅުގަނޑު އައި.ޓީ ދާއިރާއިން ފާހަގަކޮށްލަން ބ ނުންވަނީ ކޮމިޝަނު ގެ ގަވާއިދާއި ގާނޫނުތައް
ދަސްކޮށްގެން 3 އަހަރު ދުވަސް އެ ނަގާ ތަނުގެ ހުރި ކަންކަމާ އެއްގޮތަށް އެ ޕޯޓަލް ތައްޔާރުކޮށް އަޅުގަނޑުމެން
ބ ނުންވާ، އެ ތަފާތު އެކިއެކި ކަންކަމަށް ޚާއްސަ އެއްޗެއް ތައްޔާރުކޮށްދިނުމަށް. އެހެންވީމާ، މި ވަގުތު އ ނަ
ގޮސްފިއް ޔާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހަމަ ގާތްގަނޑަކަށް އަލުން މެނުއަލްއަށް ދާންޖެހ ފަދަ ހާލަތެއްގައި ތަން ހުރީ. އެއީ
އެއް ކަމެއް. ދެން ބިމުގައި، އަޅުގަނޑު ހަމަ ދަންނަވައިލަން ބ ނުން ވ ތުވެދިޔަ ސަރުކާރު ވެސް ނިމެމުންދިޔައިރުގައި
ހުޅުމާލެއިން ބިމެއް ކަނޑައަޅާފައި ދެއްކި އިނގ ތޯ. ހުޅުމާލެ ބިމެއް ކަނޑައަޅާފައި ވެސް ދެއްކި. އެންމެ ފަހު ވަގުތު
ލާރި ދައްކަން އެޗް.ޑީ.ސީން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ ތަނަށް އަރާވަރާ އެކީގައި ފިނ ންސް މިނިސްޓްރީއަށް ފޮނުވީމަ،
12

މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީގެ 45 ވަނަ ބައްދަލުވުން 12 ނޮވެންބަރު 2025
ފިނ ންސް މިނިސްޓްރީން އެއް ފަހަރާތޯ ދެއްކ ނީ، ބަހައިލައިގެންތޯ ދެއްކ ނީ އެ ހިސާބަށް ވެސް ދިޔަ.
އެހެންނަމަވެސް، ސަރުކާރު ނިމިގެންދިޔައިރުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް އެ ފައިސާ ނުދެއްކުނީމަ، އެ ބިން އޮތީ
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ގޮއްސަ. އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ގާތްގަނޑަކަށް 15 ހާސް އަކަފޫޓުގެ ބިމެއްހެން. ހަތާވީސް ހާސް.
އެހެންވީމާ، ހަމަ މަޢުލޫމާތަށް ޓަކައި ދަންނަވަ އިލީ. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ރަނގަޅު އިނގ ތޯ. އަޅުގަނޑަ ށް ހީވަނީ ބޮޑަށް މިނިވަން މުއައްސަސާތަކަށް މި އޮތީ މި އަންނަ އަހަރުގައި ދެއްތޯ ޕ
ހާމަނައިޒްކުރުން އެ މަސައްކަތް. ދެން އ ގެ ތެރ ދެން ހިމެނިގެންދާނެ. ދެން އ ގައި ވެސް މިހާރު ކޮށްފައި އޮތްގޮތާ
ބެހ ގޮތުން ވެސް ވަރަށް ކަންބޮޑުވުންތައް ބައެއް ފަރާތްތަކުގެ އޮތީމަ އ ގެ ދެން ރަނގަޅު ބަދަލެއް އަންނާނެ ކަމަށް
އަޅުގަނޑުމެން؛ އެއްވެސް މެންބަރަކު އެއްވެސް ކަމެއް ، އާދެ! އަޅުގަނޑު ދިއްދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ޢަބްދުއްލަޠީފް މުޙައްމަދަށް ފުރުޞަތެއް އަރުވަން.
ދިއްދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުއްލަޠީފް މުޙައްމަދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މުގައްރިރު. މަރުޙަބާ އިލެކްޝަން ކޮމިޝަނުގެ ރައީސް، ނައިބު ރައީސް، އަދި މެންބަރުން،
ސެކްރެޓަރީ ޖެނެރަލް. އަޅުގަނޑުގެ ސުވާލަކީ، މި އިންތިޚާބުތަކުގައި ވޯޓުލާން މި ނުކުންނަ ނުކުޅެދުންތެރިކަން
ހުންނަ ފަރާތްތައް ވޯޓުލާން ފޮށި ދޮށަށް ދިޔުމުން، ދެން އެ ބ ފުޅުން އެއީ ނުކުޅެދުންތެރިކަން، ވޯޓުލާން
ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ބ ފުޅެއްކަން ނޫނީ ފަރާތެއްކަން ކަށަވަރު މި ކުރެވެނީ ފަތިގަނޑެއް ދިއްކޮށްލައިގެން، އަތް
ދިއްކޮށްލައިގެން، އަތުގަ އި ހިފާށ . އެހެންނޫނިއްޔާ ބޯމަތީގައި އަތް ބާއް ވައި ، މިކަހަލަ؛ އަޅުގަނޑަށް ފެންނާނީ
އަޅުގަނޑަށް ފެނިފައި ހުރި ތަންތަން މިއީ އިނގ ތޯ. ތަންކޮޅެއް ކުރިން އެކަން ހަމަޖެހިފައި، އެ ނުކުޅެދުންތެރިކަން
ހުންނަ ފަރާތެއްކަން، އ ނައަށް އެހީތެރިކަން ބ ނުންވާނެކަން. އެހެނެއްނޯވ . އެ ތަނަށް ދިޔައިމަ، ވޯޓުލާން ދިޔައިމަ
ދެން އެތާ ހުންނަ އެ އިލެކްޝަންސް ކޮމިޝަނުން އިސްކޮށްފައި ހުންނަ ފަރާތަކުން ނިންމަނީ، އ ނައަކީ
ނުކުޅެދުންތެރިކަން، އަމިއްލަ ނުލެވ މީހެއްކަން. ނިންމަނީ މި ދެންނެވި ގޮތަށް. މި ކަމަށް ނެއްތޯ އެއްވެސް ޙައްލެއް
ގެނެވ ނެ ގޮތެއް؟ ކީއްވެގެންތޯ މިކަން މިހާހިސާބަށް ދިޔަ އިރު، މިހާ ގިނަ ދުވަސްވީ އިރު ޙައްލެއް ނައިސް އޮތީ؟
ފުރަތަމަ ސުވާލު.
13

މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީގެ 45 ވަނަ ބައްދަލުވުން 12 ނޮވެންބަރު 2025
އިލެކްޝަންސް ކޮމިޝަނުގެ ރައީސް މުޙައްމަދު ޒާހިދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ދެން އަޅުގަނޑު ކުޑަ އެއްޗެއް ހަމަ ދަންނަވައިލާނަން. އެކަމަކު މެންބަރ ހަސަންއަށް އިތުރު ތަފުސީލަށް ދިއުމަށް.
މީގައި މެންބަރ، މި ފާހަގަކުރެވ ކަމަކީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ މީހުން އެ ދުވަހު އެކި
ގޮތްގޮތަށް އެބަ ފާހަގަވ . އެހެންވީމާ، ވަކި މިންގަނޑެއް ކަނޑައަޅާފައި ވަކި ގޮތެއް ހަދާފައި އެ ނިންމައިލުމުގައި
އުޅ ދައްޗެއް ވެސް އުޅ . އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހަމައެކަނި ކުރެވެން އިންނަ ކަމަކީ އެ ވަގުތު އެ ދިމާވާ ހާލަތުން؛
އަޅުގަނޑުމެން އ ގެ މިންގަނޑުތަކެއް ކަނޑައަޅާފައި ވެސް ހުރ . އެ މިންގަނޑުތަކަށް ހަމަ ފެތިގެން އެއަށް ދާއިރު
ކުރިން އެނގެން ވެސް އެނގ . އެކަމަކު އެންމެ ފަހު ވަގުތުގައި އެ ތަނުގަ އި އެ ދިމާވާ ކަމެއްގެ ތެރ ގައި އެ ގޮތް
ނިންމަން ހުންނަ މީހަކީ އެ މީހާ ގޮތަށް އަޅުގަނޑުމެން ހަދާފައި މި ނިންމަންޖެހެނީ. ދެން އަޅުގަނޑު ދެންނެވި
މެންބަރ ހަސަން އ ގެ އިތުރު ތަފުސީލެއް ދެއްވާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު ހީވަނީ ސާފުވެއްޖެ ހެން ދެއްތޯ؟ ދެން އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތުއަރުވާނަން ފުވައްމުލަކު ދެކުނު ދާއިރާގެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ޙުސައިނަށް.
ފުވައްމުލަކު ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ޙުސައިން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މުގައްރިރު. ސިޔާސީ ޕާޓީތަކަށް ވަރަށް ބައިވަރު ފައިސާ ދީފައި އިން ވާހަކަ މި
ރިޕޯޓުން ވެސް ފެނިގެން ހިނގައްޖެ. އަޅުގަނޑުގެ ސުވާލަކީ، ސިޔާސީ ޕާޓީތައް އެތައް ޕާޓީތަކެއް ރަޖިސްޓަރީކޮށްފައި
ބައެއް ޕާޓީތައް، އެ އެއްވެސް ގޮތަކަށް އެކްޓި ވް ނުވާ ގޮތަކަށް، ރައްޔިތުންނަށް އެންމެ މަންފާ ހުރި ގޮތަށް
މަސައްކަތްނުކުރެވިދާ ތަން ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ ފެނ . ހަމައެކަނި މ ޒު ވަ ތްގަނޑަށް ލާފައި ޕާޓީއެއް
ބާއްވާފައި، ޓެކްސް ޕ ޔަރުން ގެ ފައިސާއިން ޕާޓީ ހިންގާ ކަހަލަ ގޮތަކަށް އެ ފައިސާ ލިބިގެންދާތަން ވެސް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ ފެނ . ތި ބ ފުޅުން މި ސިޔާސީ ޕާޓީތައް ރަޖިސްޓަރީކޮށްގެން ޓެކްސް ޕ ޔަރުންގެ ފައިސާއިން
މި ޕާޓީތަކަށް ފައިސާ ދ އިރުގައި ކިހާވަރަކަށްތޯ ރައްޔިތުންނަށް މަންފާ ހުރިގޮތަކަށް، ރައްޔިތުންނަށް އެންމެ
ބ ނުންވާގޮތަށް ސިޔާސީ މަސައްކަތް ނުވަތަ ރައްޔިތުން ބ ނުންވާ ކަންކަން ކުރުމުގައި މި ބ ފުޅުންގެ ކިހާވަރެއްގެ
ދައުރެއް އޮންނަތޯ އެއްވެސް ވަ ރެއްގެ ދިރާސާއެއް ހެދިފައިވ ތޯ ؟ ކޮބައިތޯ މީގެ؟
14

މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީގެ 45 ވަނަ ބައްދަލުވުން 12 ނޮވެންބަރު 2025
އިލެކްޝަންސް ކޮމިޝަނުގެ ރައީސް މުޙައްމަދު ޒާހިދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ މުގައްރިރު. އަޅުގަނޑުމެން ބަލާ އެއްޗަކަށް އިންނަނީ ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުގެ ގާނޫނު. ގާނޫނުގައި ވަކި
ކަންތައްތަކެއް ކުރަން، ވަކި މަގުސަދުތަކެއް ހާސިލުކުރަން ކަނޑައެޅިގެން ކޮންމެ ޕާޓީއެއް ވެސް އުފެދިގެން މި ދަނީ.
އަޅުގަނޑުމެން އުފައްދަން ހުއްދަދ އިރު ވެސް އެ ގާނޫނުގައި އެ ބުނާ ކަންތައްތައް ފުރިހަމަކުރުމަށްތޯ އެ
އުފައްދަނީ. ދެން އަޅުގަނޑުމެން ކުރާ ކަމަކަށް މި އިންނަނީ ޕާޓީ ހިނގަމުންދާއިރުގައި ގާނޫނުގައި ބުނ ވަކި ކަހަލަ
ރިޕޯޓުތަކަކާއި ، ވަކި ކަންތައްތަކެއް އިލެކްޝަން ކޮމިޝަނަށް ހުށަހަޅަންޖެހ ނެ ކަމަށް. އެކަން އެގޮތަށް ވ ތޯ. ދެން
މިކަން މިހެން ކުރަމުންދާ އިރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދެންމެ މެންބަރު ތި ފާހަގަކުރެއް ވި ކަންތައް އެބަ ފާހަގަކުރެވ
އިނގ ތޯ. ފައިސާ އެކަންޏެއް ނޫން. ޕާޓީގެ ގާނޫނުގައި އެ ބުނާގޮތަށް ޕާޓީތައް އުފައްދައިގެން އެބަ ހަރަކާތްތެރިވ ތޯ
ނޫންތޯ، ރައްޔިތުންނަށް އެންމެ ފައިދާވާގޮތަށްތޯ ވަނީ، ރައްޔި ތުން ތަމްސީލުކުރުމުގެ ފުރުޞަތު ހޯދުމަށް ކިހާވަރެއްގެ
މަސައްކަތެއް ކުރ ތޯ، މި ކަންކަމަކީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވެސް އެންމެ ރަނގަޅަށް ނުހިނގާ ކަމަށް ފާހަގަކުރެވިފައި
ހުރި ކަންތައްތައް. އެހެންވީމަ، މި ވަގުތު މިހާރަށް ބުނާކަމަށް ވަނީވިއްޔާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ތި ވިދާޅުވި
ކަންތައްތައް ރަނގަޅުކުރުމަށް ޓަކައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ގެންނަން ފެންނަ ބަދަލުތައް، ގާނޫނަށް ގެންނަން ފެންނަ
ބަދަލުތައް، ސުލޫކީ މިންގަނޑު ތަކަށް ގެންނަން ފެންނަ ބަދަލުތައް އެޓަރނީ ޖެނެރަލް އޮފީހަށް ވާނީ މި ދިޔަ ހަފުތާ
ތެރ ގައި ހުށަހަޅާފައި. އ ގެ ތެރ ގައި ޕާޓީތައް ހިންގުމުގައި ، ޕާޓީތަކުގެ ހަރަކާތް ހިންގަނީ އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ،
އަޅުގަނޑަށް ޔަގީން އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ހުރި ހާ އެންމެން ވެސް ހަމަ ބ ނުންވާނެ ޕާޓީތައް ވެސް އަދި ކޮންމެ ބަޔަކު
ވެސް އެ މީހުން ކުރާ މަސައްކަތެއް ކުރަންޖެހެނީ ދިވެހިރާއްޖ ގެ ގާނޫނުތަކާއި ، ދިވެހިރާއްޖ ގެ ސަގާފަތާއި ،
އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރާ ހަމަތަކާ މި އެއްޗެހީގެ ތެރެއިން ކުރާ ކަންތައްތައް ކަމަށް ކަށަވަރުވާން އެބަޖެހ . މުޅި
ރާއްޖ ގެ ރައްޔިތުންގެ މުޅި ޤައުމު ހިންގުން މިހާރު ބިނާވެފައި މި އޮތީ، މީހުން ދެކ ގޮތް ބިނާވެފައި މި އޮތީ
ޕާޓީތަކުން ކަންކުރާގޮތުގެ މައްޗަށް. އެހެންވީމާ، ޕާޓީން ޢަމަލުކުރާ ގޮތާއި، ޕާޓީ ހިންގާ ގޮތާއި އަދި ޕާޓީގެ އެތެރ ގައި
ވެސް، އެތެރ ގައި އެކިއެކި ކަންކަމަށް މީހުން ހޮވުމާއި، އެތެރ ގެ ނިޒާމު ވެސް ހަރުދަނާކުރުމާ މި ކަންކަމާ މި ހުރިހާ
ކަމަކާ ގުޅ ގޮތުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެންނަ ގާނޫނަށް ބަދަލުތަކެއް ގެނެސްގެން އެކަން ކުރެވެން އަންނަނީ. އަދި
ގާނޫނާ ޚިލާފަށް ޕާޓީއަކުން ޢަމަލުކުރީމަ ވެސް އަދި ޕާޓީގެ، ޕާޓީ ތަމްސީލުކުރުމުގެ ގޮތުން ޕާޓީން ބާއްވާ
ހަރަކާތްތަކުގައި ހިންގާ އެކިއެކި ކަންތައްތަކުގައި ވެސް އިންޑިވިޖުއަލް މީހުން ވެސް ކުރާ ކަންތައްތަކާ މި ކަންކަމަކީ
ވެސް ގާނޫނީ ހަމައެއްގެ ތެރެއިން ކުރެވ ކަންތައްތައްކަ ން ކަށަވަރުކުރުމާއި އަދި އެ ނޫން ގޮތަކަށް ކުރާކަމަށް
ވަނީވިއްޔާ އެއަށް ގާނޫނީގޮތުން އަޅަންހުރި ފިޔަވަޅުތަކެއް އެޅ ނެ މިންގަނޑުތަކެއް, އުސޫލުތަކެއް ކަނޑައެޅުމަށް
15

މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީގެ 45 ވަނަ ބައްދަލުވުން 12 ނޮވެންބަރު 2025
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެންނަ ބަދަލުތައް، ގާނޫނަށް ގެންނަން ފެންނަ ބަދަލުތައް މިހާރު ވާނީ އެޓަރނީ ޖެނެރަލް
އޮފީހަށް ހުށަހަޅާފައި. އެހެންވީމާ، އުއްމީދު މި ކުރަނީ ތި ބ ފުޅުން އެ ގާނޫނު ތަސްދީގު ކުރައްވައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް
އެ މަސައްކަތް އެހެން ކުރުމުގެ، ޕާޓީތައް ރަނގަޅަށް ދިވެހިރާއްޖ ގެ، އަޅުގަނޑުމެން އެއަށް ކިޔާ ނަމަކަށް މި
އިންނަނީ ދިވެހިރާއްޖ ގެ ޑިމޮކްރެޓިކް ވެށި ހަރުދަނާކުރުމަށް ކުރާ މަސައްކަތ . މި ވާހަކަ ހަމަ ދަންނަވައިލާ އިރު
އަޅުގަނޑު މުގައްރިރުގެ އިޒުނައާ އެއްކޮށް އަޅުގަނޑު ދަންނަވައިލަން ބ ނުންވ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެހީތެރިވެދެއްވާށ .
އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް ބޮޑަށް ބ ނުމ ދިވެހިރާއްޖ ގެ ރައްޔިތުންނަށް މި ދިވެހިރާއްޖ ގައި މި ހިނގާ މަލްޓި ޕާޓީ
ޑިމޮކްރެޓިކް ނިޒާމަކީ ކޯއްޗެއްކަމާއި ، ހަމައެކަނި ޕޯޑިއަމްތަކުން ސިޔާސީ ބ ފުޅުން ދައްކާ ވާހަކައިގެ އިތުރަށް
ޓެކްނިކަލްކޮށް ރައްޔިތުންނަށް މި ކަންކަން އަންގައިދީ، ކިޔައިދީ، ދަސްކޮށްދީ އަދި ޕާޓީތަކުގެ ޑިމޮކްރެޓިކް
މަސައްކަތަކީ ރަށްރަށުގަ އި ވެސް، ރަށުގައި އެކި ޕާޓީތަކުން ހުންނަ ގޮފިތަކާއި މި އެއްޗެހި ވެސް މިހާރަށްވުރެ
ރަނގަޅަށް ހިނގި، މީހުންގެ ބައިވެރި ވުން އިތުރުވެ، އެހެން ހިނގާ ނިޒާމަކަށް މީތި ރަނގަޅުކުރުމަށް ޓަކައި
ކުރަންހުރި މަސައްކަތްތަކެއް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ކުރިއަށް ރާވައިގެން، ޕްލ ންކޮށްގެން އެބަ ގެންދަން. އ ގައި
ވެސް ވަރަށް ބޮޑަށް އަޅުގަނޑުމެން، ހަމަ ޚާއްސަކޮށް މި ކޮމިޓީ މި ވަނީ އަޅުގަނޑުމެންގެ އެއްކަލަ ބުނާހެން
އަޅުގަނޑުމެންގެ ކަންތައް ބަލަހައްޓާ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ރަނގަޅު، އަޅުގަނ ޑުމެންގެ މަސައްކަތް އިތުރަށް
ހަރުދަނާކުރުމަށް ވިސްނަން އޮތް ކޮމިޓީ ކަމަށްވާތީވެ، އެ މަސައްކަތުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެހީތެރިވެދެއްވުން ހަމަ
ވަރަށް ރަނގަޅު އިނގ ތޯ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތުއަރު ވާނަން ފަރެސްމާތޮޑާ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޝްރަފް ރަޝީދަށް.
ފަރެސްމާތޮޑާ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޝްރަފް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މުގައްރިރު. މަރުޙަބާ ކޮމިޝަން މެންބަރުން. އަޅުގަނޑު ކޮށްލަން ބ ނުންވާ ސުވާލަކީ،
ވަރަށް ގިނައިން އަންނަ ޝަކުވާއެއް، އިވ އަޑެއް އެއް ޕާޓީއަށްވުރެ ގިނަ ޕާޓީގައި އެއް ފަރާތަށްވުރެ ގިނަ މީހުން
ހިމެނ ވާހަކަ ބައެއްފަހަރު ހަމަ ވަރަށް ގިނައިން އެބަ ދައްކާ ބައެއް މީހުން. ދެން އަނެއްކާ އަނެއް ސުވާލަކީ،
އެއްވެސް ފަރާތަކަށް ނ ނގި ޕާޓީއެއްގައި މީހަކު ހިމެނިދާނެތޯ ނޫނިއްޔާ ޕާޓީއަކުން މީހަކު ވަކިކުރެވިދާނެތޯ؟ އެހެން
އެކަން ވާކަމަށް ވަންޏާ އެކަން ރަނގަޅުކުރެއްވުމަށް ޓަކައި ތި ބ ފުޅުން މިހާރު ކުރައްވަނީ ކޮންކަމެއްތޯ؟
16

މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީގެ 45 ވަނަ ބައްދަލުވުން 12 ނޮވެންބަރު 2025
އިލެކްޝަންސް ކޮމިޝަނުގެ ރައީސް މުޙައްމަދު ޒާހިދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ވަރަށް ރަނގަޅު ސުވާލެއް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިނގ ތޯ. އަޅުގަނޑުމެން މާޒީގައި ޕާޓީއަށް މީހުން ވަނުމާއި، ޕާޓީން
މީހުން ކެނޑުމާއި، ޕާޓީގެ ދަފުތަރު ބެލެހެއްޓުމާ މި ކަންކަން ހިނގައިދިޔަގޮތަށް ބަލާ އިރު ވެސް ކުރިން ތި
ފާހަގަކުރެއްވި އެއް ޕާޓީ އަށްވުރެ ގިނަ ޕާޓީގައި ހުރުން ވެސް އެކަށީގެންވާ، ނ ނގި ދިޔަކަން ވެސް ހުރެދާނެ. މި
ހުރިހާ ކަމެއް ހިނގާފައި ހުރެދާނެ. އެކަމަކު ދަންނަވަން ބ ނުންވަނީ މި އަހަރުން ފެށިގެން މިހާރަކު އެކަން އެގޮތަކަށް
ނުހިނގާނެ. އެއްވެސް މީހަކު ތަކުރާރުވެ ވަކި ޕާޓީއެއްގައި ނީންނާނެ. އަލުން ކުރިން ވަދެފައި ހުރި މީހަކު ވެސް
އ ނަ ކެނޑެން ބ ނުންވެއްޖެއްޔާ، މިހާރު ސިމްޕަލްކޮށް ބުނަންޏާ ވަރަށް އާދައިގެ ބަހުރުވައިން ބުނާކަމަށް ވަނީވިއްޔާ
އެއީ އިލެކްޝަން ކޮމިޝަނުން ކުރާ ކަމެއް ނޫން. އެ މީހާއާއި އެ މީހަކު ވަންނަން ބ ނުންވާ ޕާޓީއާއި ، ކެނ ޑެން
ބ ނުންވާ ޕާޓީއާ ދެމެދުގައި އެ މީހަކު އަމިއްލައަށް ކުރާ ކަމެއް. ދަންނަވަން މި އުޅ ވާހަކައަކީ ޕޯޓަލް މެދުވެރިކޮށް،
އީ-ފާސް މެދުވެރިކޮށް އެ މީހާ އަމިއްލައަށް ވަންނަން ބ ނުންވީމަ ޕާޓީއަކަށް ވަންނަން ބ ނުންވެއްޖެއްޔާ އެދުނީމަ
ސީދާ ޕާޓީއަށް އެ ކަން އެނ ގ ނެ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވެސް އެނގ ނެ އަޅުގަނޑުމެން ދަފުތަރު ބެލެހެއްޓުން
ގާނޫނީގޮތުން އިންނާތީ. އެކަމަކު ޕާޓީއަށް އ ނަ ވަންނަން ޕާޓީން އާނއެކ ބުނީމަ ޕާޓީއަށް ވަދެވ ނީ. ދެން ޕާޓީން
ކެނޑެން ވެސް އ ނަ އަމިއްލައަށް އެދެންޖެހ ނީ. ޕާޓީން ކެނޑެން މި ވަގުތު އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ކޮންމެ މީހަކު ވެސް
އެއްގޮތަކަށް ވެސް އިލެކްޝަން ކޮމިޝަނަށް ފޯމެއް ހުށަހަޅައިގެން އިލެކްޝަން ކޮމިޝަނުން އެކަން ނުކޮށްގެން ނޫނީ
އެހެން މީހަކު ނުކޮށް ނޫން. ހަމައެކަނި އެ އިންޑި ވިޖުއަލް މީހާއާއި ޕާޓީއާ ދ ތެރ ގައި ހިނގާކަމަކަށް މިހާރު އެ އޮތީ
އެކަން މުޅިން ބަދަލުވެފައި. ދެން އ ނަޔަށް ނ ނގި ވަދެދާނެތޯ؟ މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލު މި ކުރަނީ ކުރިއާ
ޚިލާފަށް ތަފާތަކަށް އަންނާނީ އީ-ފާސް މެދުވެރިކޮށް ދާތީވެ ކޮންމެގޮތެ އް ވިޔަސް އ ނަޔަށް ނ ނގިއެއް އެކަމެއް
ނުކުރެވ . މި ދެންނެވީ އެބަހުރި މާޒީގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވެސް ހަމަ ފާހަގަކުރެވިފައި
އެ މީހާއަށް ހަމަ ނުވެސް އެނގި ފޯމު ފުރައި، ގެނެސް ސޮއިކޮށް މި ހުރިހާ ކަމެއް ވެފައި. އެކަމަކު މިހާރު މި
ހިނގާ ނިޒާމުގެ ތެރ ގައި އެކަމެއް ނުހިނގާނެ. ދެން މި ނިޒާމާށް ރުޖޫޢަވެފައި އަޅުގަނޑުމެން ކުރި އެއްކަމަކީ
އަޅުގަނޑުމެން ބުނީ ވަކި މުއްދަތެއްގެ ތެރ ގައި އަޅުގަނޑުމެން ކައިރީގައި ބުނެދީބަލާށ އެއްވެސް މީހަކު ޝަކުވާއެއް
އޮތިއްޔާ، އެއްވެސް މީހަކު ވަކި ތިމަންނާ ބ ނުންވާ ޕާޓީއެއް އޮތިއްޔާ މިހެންގޮސް މި ހުރިހާ ވާހަކައެއް ބުނީމަ
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވަރަށް ގިނަ މައްސަލަތައް އައި. މައްސަލަތައް އަ އިމަ އެ މީހަކު ބ ނުންވި ގޮތަކަށް، އެ މީހަކު
ބ ނުންވިގޮތ މި ބުނީ ތިމަންނަ ތިމަންނައަށް ނ ނގި މިވެނި ޕާޓީއެއްގައ އޮތީ. ތިމަންނަ ބ ނުންވަނީ އެ ޕާޓީން ދާށ .
17

މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީގެ 45 ވަނަ ބައްދަލުވުން 12 ނޮވެންބަރު 2025
ނޫނީވިއްޔާ ތިމަންނާ ބ ނުންވަނީ ތިމަންނާ އެ ޕާޓީއަށް ވެއްދިކަން އެނގ ނެ ލިޔުމެއް، އެ ހުށަހެޅި ފޯމެއް ދ ށ . އެ
މީހަކު އެ ބ ނުންވި ކަމަކަށް އެ މީހަކަށް އެ ޙައްލު ހޯދައިދީ، ބަދަލުވާން ބ ނުމިއްޔާ ބަދަލުވެ މިކަން ކޮށްދީ
ނިންމާފައި މިހާރު، މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލު މި ކުރަނީ އެއްވެސް ގޮތަކަށެއް ނީންނާނެ ތަކުރާރުވެފައެއް
ނީންނާނެ މިހާރަކު އިނގ ތޯ. ދެން ކުރީގައި މި ބުނާހެން އ ނަޔަށް ނ ނގި ވަދެފައި އިނަސް ވެސް އ ނަ
އަމިއްލައަށް ، އަޅުގަނޑުމެންނާ އެއްވެސް ގުޅުމެއްނެތި އ ނަ އަމިއްލައަށް ވަކިވާން އެދުނީމަ އަޅުގަނޑުމެން ހަމައެކަނި
ކުރާ ކަމަކީ ވަކިވާން އެދިފައި، އިންނާނެ އަޅުގަނޑުމެން މުއްދަތެއް ދީފައި ޕާޓީން ވަކިކޮށްނުދީފީވިއްޔާ، މީހަކު
ވަކިވާން އެދިފައި އެ ޕާޓީން އ ނަ ވަކިކޮށްނުދީފި ކަމަށް ވެއްޖެއްޔާ ވަކި މުއްދަތެ އްގެ ތެރ ގައި އަޅުގަނޑުމެން އެ
މީހާ ޕާޓީން ވަކިކޮށްދ ނަން. އެކަމަކު ވަންނަން އިންނާނީ އެ ޕާޓީއަކާއި އެ މީހާއާ ދ ތެރ ގައި އިންނަ ކަމެއް.
ވަންނަން އެދުނީމަ ހަމަ ވައްދަން ބ ނުމިއްޔާ ޕާޓީން ވައްދާނެ. ނުވައްދަން ބ ނުމިއްޔާ ނިމުނީ. އަޅުގަނޑުމެންގެ
ބައެއް އެއަ ކު ނީންނާނެ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ބާރަށު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝުޖާޢު މިހާރު އަޅުގަނޑުމެންގެ ބައްދަލުވުމުގައި
ބައިވެރިވެވަޑައި ގެންފި. އަޅުގަނޑު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށް ފުރުޞަތެއް އަރުވަން.
ބާރަށު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝުޖާޢު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ މުގައްރިރު. މަރުޙަބާ އީ.ސީގެ ރައީސް އަދި މެންބަރުން. އަޅުގަނޑު ކޮށްލަން ބ ނުންވާ ސުވާލަކީ،
ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުގައި ދަފުތަރު ފޯމަކީ ކޮންމެ ރައްޔިތަކަށް ވެސް ލިބިގެންވާ ޙައްޤެ އްނޫންތޯ. ޙައްޤެއް. އެހެންވީމާ، އެ
ޙައްޤުން ގިނަ ރައްޔިތުން މަޙުރޫމުވާގޮތަށް އޮތް ކަމެއް އީ-ފާސްއިން ޕާޓީއަށް މީހުން ވަނުމަކީ އަޅުގަނޑު
ގަބޫލުކުރާގޮތުގައި. އެއީ ގިނަ ރައްޔިތުންނަކަށް ނ ނގެ މި ކަމެއް އަދި އެވެއަރނަސްއެއް ނެތް. މިސާލަކަށް
ރަށްފުށުގައި ހުންނަ ވަރަށް ދުވަސްވީ ރައްޔިތަކު އ ނަ ލޯބިވާ ޕާޓީއަކީ އަޅުގަނޑުމެން ޕާޓީ ކަމަށް ވެދާނެ. ދެން
ކުރީގައި އަޅުގަނޑުމެންނަކީ ، އަޅުގަނޑުމެންގެ ގިނަ ސަޕޯޓަރުން އަޅުގަނޑު ކުރިން ރެޕްރެޒެންޓުކުރި ޕާޓީ މިހާރު
އުވިގެން ގޮސްފި. ދެން އ ގައި ތިއްބަވާ ގިނަ ބ ފުޅުންނަކަށް ނ ނގެ މިހާރު ޕާޓީއަށް ވަންނަންޖެހ ގޮތެއް.
މިސާލަކަށް ރަށްފުށުގައި މި ދިރިއުޅ ، އަތޮޅުތެރ ގައި ތިއްބަވާ އުމުރުން ދުވަސްވީ ބ ފުޅުން އެ މީހުންނަކަށް ނ ނގެ
އީ-ފާސްއަކީ ކޯއްޗެއްކަން. އަޅުގަނޑުގެ ސުވާލަށް ދިއުމުގެ ކުރިން ކުޑަކޮށް ބްރީފިންގއެއް މި؛ އެ މީހުން ދެން
18

މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީގެ 45 ވަނަ ބައްދަލުވުން 12 ނޮވެންބަރު 2025
ޑިޖިޓަލައިޒ ޝަނަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ދެން މި އަހަރުގެ، މި އަންނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓު ވަރަ ށް ބޮޑަށް ފޯކަސްކޮށްފައި
އޮތުމާ ވެސް އެކީގައި މި ސުވާލު މި ކުރަނީ. އެހެންވީމާ، ކޮންމެ ރައްޔިތަކަށް ވެސް ލިބިގެންވާ ޙައްޤެއް. ގިނަ
ރައްޔިތުން ބ ނުންވަނީ ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުގައި ހަރަކާތްތެރިވެ އުޅެން. އެކަމަކު ސިޔާސީ ޕާޓީއަކަށް ވަންނާކަށް މި
ދެންނެވި އުމުރުފުރައިގެ ރައްޔިތުންނަކަށް ނ ނގެ. އީ-ފާ ސްއަކީ ކޯއްޗެއްކަމެއް ނ ނގެ. އެހެންވީމާ އަޅުގަނޑުގެ
ސުވާލަކީ، އިލެކްޝަންސް ކޮމިޝަނުން ކިހާވަރަކަށް ސިޔާސީ ޕާޓީތަކަށް މީހުން އަހުލުވެރިކުރުމަށް ޓަކައި، ވަނުމަށް
ޓަކައި މި އެވެއަރނަސް ކެމްޕ ން ތި ބ ފުޅުން ކިހާވަރަ ކަށް އެބަ ހިންގަންތޯ؟ ތި ބ ފުޅުންގެ ޕްލ ނުގައި އެބަ އޮތްތޯ؟
އީ-ފާހަކީ ކިހިނެއް ، ސިޔާސީ ޕާޓީތަކަށް އީ-ފާސް މެދުވެރިކޮށް ވަންނާނީ ކިހިނެއްތޯ، މި ކަންކަމެއް ނ ނގެ އިނގ ތޯ
ގިނަ ރައްޔިތުންނަކަށް. އެއީ އަޅުގަނޑުމެން ޕާޓީތަކުގައި މަސައްކަތްކުރާ އިރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބައާދ މި ސުވާލު
ވަރަށް ބޮޑަށް. ވަކިން ޚާއް ސަކޮށް އަޅުގަނޑުމެން ޕީ.ޕީ.އެމް އުވައިލުމާ ގުޅިގެން އަޅުގަނޑުމެންގެ ވަރަށް ގިނަ
ސަޕޯޓަރުން ބ ނުންވ ޕީ.އެން.ސީއަށް ވަންނަން. ވަންނަން ބ ނުންވާ ހާލަތުގައި އެ ބ ފުޅުންނަކަށް ނ ނގެ
ކިހިނެއްކަމެއް އެކަން ކުރަނީ. އ ގެ މާނަޔަކީ އީ.ސީން ގަބޫލުކުރަނީ ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުން ދާންވީއ ދެން
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދައުލަތުން ދ ލާރި އަބަދުވެސް ހ ދަކޮށް ދަތުރުކޮށް ރަށްރަށަށް ގޮސް މި ހުރިހާ؛ އެއީ
އަޅުގަނޑުމެން ކުރަންޖެހ ކަމެއްތޯއ ، ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުން ކުރަންޖެހ ކަމެއްތޯއ ؟ އިލެކްޝަނަސް ކޮމިޝަނުގެ
އެއްވެސް ޒިންމާއެއް ނެތީތޯއ މިކަމުގައި؟ ކޮބައިތޯ ތި ބ ފުޅުންގެ ޕްލ ނަކީ؟ އެއީ އަޅުގަނޑު ބ ނުންވާ ޖަވާބަކީ ތި
ބ ފުޅުން. ޝުކުރިއްޔާ.
އިލެކްޝަންސް ކޮމިޝަނުގެ ރައީސް މުޙައްމަދު ޒާހިދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ އިނގ ތޯ. ވަރަށް ރަނގަޅު ކޮންސަރނެއް ނޫނީވިއްޔާ ސާފުކޮށްލަން
އިތުރަށް ބ ނުންވާ، އަޅުގަނޑުމެން ވެސް ތި ބ ފުޅުންނަށް ވެސް ސާފުކޮށްލަދ ން ހަމަ ބ ނުންވާ ކަމެއްގެ ވާހަކަ ތި
ދެއްކެވީ. މިއަދުގެ މި ރާއްޖ ގެ އެއް ޙަޤީޤަތަކީ އާންމުކޮށް ދައުލަތުގެ ދ ގިނަ ޚިދުމަތްތަކަކީ ވެސް ހަމަ އީ-ފާސް
މެދުވެރިކޮށް ހޯދަމުންދާ ޚިދުމަތްތަކެކ ބުނުމަކުންނެއް އެއަކަށް ކުށަކަށްނުވާނެ ކަންނ ނގެ. އަދި މުސްތަގުބަލުގައި
އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ވަގުތުގެ ސިޔާސަތަކަށް ވެސް މި އޮތީ ރާއްޖ ގެ ރައްޔިތުންނަށް ދ ހުރިހާ ޚިދުމަތްތަކަކީ
ޑިޖިޓަލައިޒްކޮށް ދެވ ޚިދުމަތްތަކަކަށް ބަދަލުކުރުމުގެ މަސައްކަތްތަކެއް. ދެންމެ މެންބަރު ތި ފާހަގަކުރެއްވި ގޮތަށް މި
އަންނަ އަހަރު ބަޖެޓު ވެސް މުޅިން އެގޮތަށް ފޯކަސްކުރެވިގެން މި ދަނީ. ދެން އިލެކްޝަން ކޮމިޝަނުން ވެސް އެ
މަސައްކަތްކުރަމުން އައިސް، މިހާތަނަށް އައިއިރުގައި ކުރިން ކުރެއްވި ސުވާލުގައި އަޅުގަނޑު ދެންނެވިހެން
19

މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީގެ 45 ވަނަ ބައްދަލުވުން 12 ނޮވެންބަރު 2025
މެމްބަރޝިޕް ޕާޓީއަށް ވަނުމާއި، ޕާޓީން ވަކިވުމާއި، އެއް ޕާޓީން އަނެއް ޕާޓީއަށް ބަދަލުވުމާ މި މަސައްކަތް
ކުރުމުގައި އެ ދިމާވި ގޮންޖެހުންތައް ހުރިހާ ޕާޓީތަކަކާ ވަރަށް ބޮޑަށް ހަމަ ވާހަކަދެކެވިގެން ވަރަށް
މަޝްވަރާކުރެވިގެން މިއަށް ގެނެވ ނެ ޙައްލަކީ ކޮބައިތޯ ބެލުމުގެ މަރުޙަލާގައި އީ-ފާސްއަށް މި ދިޔައީ. އެހެންވީމާ،
އީ-ފާސްކޮށް މިހާރު އެކަން ކުރެވ ނީ އިނގ ތޯ. އީ-ފާސް މެދުވެރިކޮށް ކުރެވ ނީ. ދެން ތި ކުރެއްވި ސުވާލު ،
އަޅުގަނޑުމެން ހ ލުންތެރިކަން އިތުރުކުރުމަށް ނޫނީވިއްޔާ މީހުންނަށް އެކަން ކުރުމަށް ކޮންގޮތެއްތޯ. އަޅުގަނޑުމެން
ޙަޤީޤަތުގައި ވެސް އެ ވާހަކައަކީ ވަރަށް ގިނައިން ދައްކާ ވާހަކައެއް. މިހާރު ވެސް ހ ލުންތެރިކަން އިތުރުކުރުމުގެ
ގޮތުން ވަރަށް ގިނަ މަސައްކަތްތަކެއް ކުރަން. ދެން ހ ލުންތެރިކަން އިތުރުކުރުމުގެ ގޮތުން ކުރެވެން އިންނަނީ
ދެގޮތަކަށް މި ޒަމާނުގައި މި މަސައްކަތްކުރެވ ނެ. އެއްގޮތަކަށް މި އިންނަނީ ހ ލުންތެރިކަން އިތުރުކުރަން ވެސް މި
ކިޔާހެން ސޯޝަލް މީޑިއާ ތްރޫކޮށާއި، ޓީވީއާއި، ރ ޑިއޯއާ މިއީ އެއްގޮތެއް އ ގެ . އަނެއް ގޮތަކަށް މި އިންނަނީ
ފިޒިކަލްކޮށް ހަމަ ރަށްރަށަށް ގޮސްގެން ވާހަކަދައްކައި މިކަން ކުރަން. މި ދެގޮތުންކުރެ ފިޒިކަލްކޮށް ކުރާ
މަސައްކަތަށް ހަމަ އެއީ ފުދ ވަރަކަށް ޚަރަދު ބޮޑު ކަމަކަށްވާތީވެ އަޅުގަނޑުމެން އެކަން ކުރުމުގައި ގޮންޖެހުންތަކަކާ
ދިމާވ . އެކަމަކު ފިޒިކަލްކޮށް އަޅުގަނޑުމެން ކުރާ ދަތުރުތަކުގައި ވެސް އެ ވާހަކަ ދައްކަން. ޚާއްސަކޮށް މި
އިންތިޚާބާ ދިމާކޮށް މިހާރު ހިނގަމުން، މެންބަރު ޝުޖާ އިނގ ތޯ، އެހެން މެންބަރުންނަށް ވެސް، މި މަސައްކަތް
ފަށައިގަނެގެންދާއިރުގައި މިހާރު ވެސް އަޅުގަނޑުމެން މި މަހުގެ ފަހުކޮޅުން ފެށިގެން، މި މަހުގެ 28 އިން ފެށިގެން
މި އަންނަ މަހުގެ 5 ކަންނ ނގެ އެދ ތެރެ މެދުގައި ރާއްޖ ގެ ގާތްގަނޑަކަށް މައިގަނޑު ބޮޑެތި ހުރިހާ ރަށެއް
އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ކަވަރުކުރަން ހަމަ މަޢުލޫމާތު ދިނުމަށް އިނގ ތޯ. މަޢުލޫމާތު ދިނުމަށް ރަށްރަށަށް އަޅުގަނޑުމެން
ދަތުރުކުރާނެ. އ ގެ ތެރ ގައި ހިމެނ އެއް މަޢުލޫމާތެއް އެއީ ޕާޓީއަށް ވަނުމާއި، ޕާޓީން ވަކިވުމާ އި، ޕާޓީއަށް
ވަނުމުގައި މި ބ ނުންކުރެވ ގޮތާއި، އީ-ފާސް ބ ނުންކުރާނެ ގޮތާއި ، މި އެއްޗެއްސާ އެއްޗެއްސަކީ އެކަން ކުރާނެ
ވާހަކައެއް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން އެ ޒިންމާ ނަގާނަން. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކުރެވެން އޮތްގޮތަކަށް އެކަން
ކުރާނަން. އެއާއެއްކޮށް ހަމަ އަޅުގަނޑު އިޙުތިރާމާ އެއްކޮށް ހަމަ ދަންނަވައިލަން ބ ނުންވާ އަނެއް ވާހަކައަކީ ، ޕާޓީ
ނިޒާމު ހިނގަމުންދާ އިރު ޕާޓީގެ މެންބަރުން ވެއްދުމާއި ، ޕާޓީ މެންބަރުން އިތުރުކުރުމާ މި ކަންކަމަކީ ދިވެހިރާއްޖ ގެ
މާޒީގައި މަލްޓި ޕާޓީ ނިޒާމު މި ހެދިގެން އައިއިރުގައި ޚާއް ސަކޮށް މިތާ މި ތިއްބެވި ގިނަ މެންބަރުންނަށް އާކަމަކަށް
ވެސް ނުވާނެ. ތި ބ ފުޅުން އެ މަސައްކަތް އެއީ ދުވަހުން ދުވަހަށް ކުރާ ކަމަކަށް ވާނެ. އެކަން، އެހެންވީމާ، މިހާރު
ވެސް އަޅުގަނޑުމެންގެ އިރުޝާދަކީ ހަމަ ކުރިން ވެސް އެ މެމްބަރޝިޕް އިތުރުކުރެއްވުމަށް މަސައްކަތްކުރެ އްވި ގޮތަށް
މިހާރު ވެސް މަސައްކަތްކުރައްވާށ . ކުރާ ގޮތް ތަފާތުވީއ . ދެ ން އެ ކުރާ ގޮތް ތަފާތުވެގެން އެއަށް ތި ބ ފުޅުންނަށް،
20

މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީގެ 45 ވަނަ ބައްދަލުވުން 12 ނޮވެންބަރު 2025
ޕާޓީތަކަށް އިތުރަށް އެ މަޢުލޫމާތު ދ ން ބ ނުން، ޕާޓީތަކުގައި އެކަން ކުރައްވަން ތިއްބެވި ބ ފުޅުންނަށް އިތުރަށް
މަޢުލޫމާތު ބ ނުން ކަމަށް ވަނީވިއްޔާ އިލެކްޝަން ކޮމިޝަނުން ޕާޓީތަކުގައި އެ މަސައްކަތްކުރައްވާ ބ ފުޅުންނަށް،
މެމްބަރޝިޕް އިތުރުކުރައްވަން މަސައްކަތްކުރައްވާ ބ ފުޅުންނަށް ސްޕެސިފިކް ތަމްރީނެއް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން
ދީފާނަން އީ-ފާސް ބ ނުންކުރުމުގައި ، އީ-ފާސްއަށް ވަދެ މިކަން ކުރުމަށް މެންބަރުންނަށް އެ އަހުލުވެރިކުރުމަށް ޓަކައި.
އެހެންވީމަ، އެ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ކޮލަމާފުށި ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމްދީދީއަށް އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތުއަރުވަން.
ކޮލަމާފުށި ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމްދީދީ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިނގ ތޯ. އަޅުގަނޑުގެ ސުވާލަކީ، އަޅުގަނޑުމެން އެންމެންނަށް ވެސް ތި ބ ފުޅުންނަށް ވެސް ވަރަށް
ބޮޑަށް ފާހަގަވާނެ ކަމެއް މިއީ އެތެރ ގައި، ޕާޓީތަކުގެ އެތެރ ގެ އިންތިޚާބުތައް ބާއްވާ އިރު ތަފާތު ދަފުތަރަކަށް ވޯޓު
އެޅުމުގެ ސަބަބުން އަސްލު ޑިމޮކްރަސީއާ ޚިލާފަށް ބައެއް ބ ފުޅުންނަށް، އަސްލު ޕާޓީގެ ލޯޔަލް ބ ފުޅުންނަށް
ފުރުޞަތުތައް ގެއްލިގެން އެބަދ . މިހާރު މިކަން ހުއްޓުވުމަށް ޓަކައި، މިއީ ތި ބ ފުޅުންނަށް ބެލިދާނެ ކަމެއްތޯ؟ ނޫނީ
ތި ބ ފުޅުންގެ މެންޑ ޓުގައި ހިމެނ ކަމެއްތޯ ޕާޓީތަކުގެ އެތެރ ގެ އިންތިޚާބުގައި އަސްލު އިލެކްޝަނުގެ ދަފުތަރެއް
އޮންނަ އިރު އިތުރު ދަފުތަރަކަށް ވޯޓުލެވ ގޮތް ، މިއީ އެންމެ ރަނގަޅުގޮތްތޯ؟ މިގޮތަށް މިކަން ކުރީމަ އަޅުގަނޑު
ގަބޫލުކުރާގޮތުގައި ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތައް ދާންވާ އުސޫލާއި ޚިލާފަށް އެބަދ . އެހެންވީމާ، މިކަން ހުއްޓުވުމަކީ މިއީ
ކިހާވަރަކަށް ތި ބ ފުޅުން ވިސްނަވާ ކަމެއްތޯ؟
އިލެކްޝަންސް ކޮމިޝަނުގެ ރައީސް މުޙައްމަދު ޒާހިދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ވަރަށް ވަރަށް، އަ ޅުގަނޑަކަށް ނ ނގެ، އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އަޅުގަނޑުމެން މި ގާނޫނަށް ހުށަހެޅި ބަދަލު ތަކާ މި
އެއްޗެހި ތި ބ ފުޅުންނަށް ކޮންމެވެސްވަރަކަށް އެނގިވަޑައިގެ ން، ނޫނީވިއްޔާ އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް އެއް ޕ ޖެއްގައި މި
އުޅެވެނީ އިނގ ތޯ. އަޅުގަނޑުމެން މި ހުށަހެޅި އެއް ބަދަލަކީ ޕާޓީތަކުގެ ނޯންނާނ ތަފާތު ދަފުތަރެއް. އިލެކްޝަން
ކޮމިޝަނުގައި ރަޖިސްޓަރީވެފައި ހުރި މެންބަރުންގެ ދަފުތަރ ޕާޓީއެއް ގައި އިންނާނީ. ޕާޓީގެ ތި ވިދާޅުވިހެން
އިންޓަރނަލް އެއްޗެހީގައި ވެސް މި ކަންކަން ކުރުމުގައި ވެސް ހަމަ ބ ނުންކުރަންޖެހ ނީ އެ ދަފުތަރ . އެ ދަފުތަރު
21

މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީގެ 45 ވަނަ ބައްދަލުވުން 12 ނޮވެންބަރު 2025
ބ ނުންކޮށްގެންނ ، އެއީއ ޕާޓީގެ ދަފުތަރަކީ. ތަފާތު ދަފުތަރުތަކެއް ނީންނާނެއ . އެއީ މި ދަންނަވާހެން
އަޅުގަނޑުމެންނާ ހަމަޔަށް ވެ ސް ވަރަށް ގިނަ ޝަކުވާތަކާއި، އަޅުގަނޑުމެން މިހެން ރައްޔިތުންނާ ބައްދަލުކޮށް
މަޝްވަރާކޮށް ވާހަކަދައްކާ އި ރު ވެސް އެބަ ފާހަގަކުރެވ ޕާޓީގެ ތެރ ގައި އިންޓަރނަލް މަސައްކަތްކުރާއިރުގައި އެ
ޕާޓީތަކުގެ އެތެރ ގައި ތިބި ނުފޫޒުގަދަ މީހުން އެ މީހުން ވަކިވަކި ލިސްޓު ހަދައިގެން އެތަންމިތަނުން މީހުން
ބަދަލުކޮށްގެން ގެނެސްގެން އެ ހިންގާ ކަންތަކު ތެރ ގައި އަސްލު އެ ޕާޓީގެ އަސްލު މެންބަރުން ބ ނުންނުވާގޮތަށް
ކަންތައްތައް ހިނގާކަމުގެ މަޢުލޫމާތަކީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވެސް ލިބެމުން އަންނަ އެއްޗެއް. އެހެންވީމާ، ތި ވިދާޅުވި
ކަންތަކަށް އެ ބަދަލު ގެންނަވަން އަޅުގަނޑުމެންގެ ޙައްލަކަށް މިހާރު ވެފައި މި އޮތީ އެހެން. އަޅުގަނޑުމެން އު އްމީދު
މި ކުރަނީ ހަމަ ކުރިން ވެސް ދެންނެވިހެން މި ޕާޓީގެ ގާނޫނަށް އަޅުގަނޑުމެން މި ހުށަހަޅާފައި ހުރި އިޞްލާޙުތަކަކީ
ތި ބ ފުޅުންގެ ތާއީދާ އެ އްކޮށް ވަރަށް އަވަހަށް ފާސްވެ ގެންދާނެ އެއްޗެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން އުއްމީދު މި ކުރަނީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިއަދުގެ ބައްދަލުވުން ކުރުކޮށްލާނަން. އެއީ ބައެއް އަދި އިތުރު ދެ މުއައްސަސާ ވެސް މިއަދު އޮތުމާ އެކީގައި. އ ގެ
އިތުރަށް ވަރަށް އަވަހަށް އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ އަޅުގަނޑުމެން އިލެކްޝަން ކޮމިޝަނަށް ޒިޔާރަތްކުރުމެއް އޮންނާނެ
އިންތިޒާމުކުރެވިގެން މި ހިނގާ ނޮވެންބަރު ނިމުމުގެ ކުރިން. އެހެންވީމާ، އ ގައި ވެސް ދެން އިތުރަށް އަޅުގަނޑުމެން
ބ ނުންވާ ކަންތައްތައް އަދި މިއަށްވުރެ ތަންކޮޅެއް ގާތުގައި މަޝްވަރާކޮށްލާނެ ފުރުޞަތުތައް ލިބިގެންދާނެ އިނގ ތޯ.
އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ހަމަ ނިންމައިލުމުގެ ކުރިން ހުރިހާ ބ ފުޅުންނަށް ވަކިވަކިން ނަން ތަކުރާރުކޮށް
ނުދެންނެވިޔަސް ހަމަ ވަޑައި ގެން ތި ހުށަހެޅުއްވި ތަފުސީލީ ރިޕޯޓަށް ޚުލާސާގޮތެއްގައި އަދި އަޅުގަނޑުމެންގެ
މެންބަރުންގެ ކަންބޮޑުވުންތަކަށް ތި ދެއްވި އިޖާބީ އިޖާބަޔަށް ވަރަށް އިޚުލާސްތެރިކަމާ އެކީ ޝުކުރުދަންނަވަން
އިނގ ތޯ. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) السالم عليكم . މޯލްޑިވްސް ޕެންޝަން އެޑްމިނިސްޓްރ ޝަން އޮފީހުގެ 2024 ވަނަ
އަހަރުގެ ރިޕޯޓު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވަނީ ލިބިފައި. ދެން އެއާ ބެހ ގޮތުން ހަމަ ޚުލާސާ ޕްރެޒެންޓ ޝަނެއް
ހުށަހަޅައިލުން އޮންނާނީ. ދެން އެއަށްފަހު މެންބަރުން ބައެއް ކަންކަން ސާފުކޮށްލަން ބ ނުންފުޅުވެއްޖެއްޔާ އެ
ފުރުޞަތު އަޅުގަނޑު އަރުވާނަން އިނގ ތޯ. މޯލްޑިވްސް ޕެންޝަން އެޑްމިނިސްޓްރ ޝަން އޮފީހުގެ ފަރާތުން
ބައިވެރިވެވަޑައިގަންނަވަނީ ސުޖާތާ ޙަލީމް، ޗްފީ އެގްޒެކެޓިވް އޮފިސަރ އަދި ޢަބްދުاله ފިކުރީ، ޗްފީ ލީގަލް
އޮފިސަރ. އެހެންވީމާ، ކުރިއަށްގެންދަވާ.
22

މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީގެ 45 ވަނަ ބައްދަލުވުން 12 ނޮވެންބަރު 2025
މޯލްޑިވްސް ޕެންޝަން އެޑްމިނިސްޓްރ ޝަން އޮފީހުގެ ޗްފީ އެގްޒެކެޓިވް އޮފިސަރ ސުޖާތާ ޙަލީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ. އަޅުގަނޑު ފައްޓާނަން އިނގ ތޯ ޕްރެޒެންޓ ޝަން. ދެން ޕެންޝަން އޮފީހުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު،
ގާނޫނުގެ ދަށުން ގާއިމުކުރެވ ޕެންޝަން ސްކީމްތައް ހިންގައި ރިޓަޔަރމަންޓް ފޯރުކޮށްދިނުން. ދެން އުމުރުން
ދުވަސްވީ މީހުންގެ އަސާސީ ޕެންޝަން ފޯރުކޮށްދިނުން. ޕެންޝަނާ ބެހ ގާނޫނުގެ ދަށުން ގާއިމުކުރެވ ސްކީމުތައް
ހިންގުމާ ބެހ ގަވާއިދުތަކާއި މިންގަނޑުތަކާއި ގައިޑްލައިންތައް ކަނޑައެޅުން. ދެން ޕެންޝަނާ ބެހ ގާނޫނުގެ ދަށުން
ގާއިމުކުރެވ ސްކީމްތަކާ ބެހ ގޮތުން ހ ލުންތެރިކަން އިތުރުކުރުމުގެ ޕުރޮގުރާމުތައް ހިންގުން. މިއީ
މައިގަނޑުގޮތެއްގައި ޕެންޝަން އޮފީހުން މި ކުރާ މަސައްކަތްތަކަކީ. ދެން 2024 ވަނަ އަހަރުގެ އުސްއަލިތަކަށް
ބަލައިލާއިރުގައި، އެމް.އާރު.ޕީ.އެސްއަށް ކޮންޓްރިބިއުޓުކުރި ވަޒީފާދ ފަރާތްތައް އެބައުޅ 3492. މިއީ % 3ގެ
ކުރިއެރުމެއް. ދެން އެމް.އާރު.ޕީ.އެސްގައި އެންރޯލްވެފައިވާ މުވައްޒަފުން 131000. އެމް.އާރު.ޕީ.އެސްއަށް
ކޮންޓްރިބިއުޝަނުގެ ގޮތުގައި ލިބުނު ފައިސާއަކީ 1.8 ބިލިއަން ރުފިޔާ. އެމް.އާރު.ޕީ.އެސްއިން ރިޓަޔަރމަންޓް
ޕެންޝަނުގެ ގޮތުގައި ދޫކުރީ ހަންޑްރެޑް އެންޑް ސިކްސްޓީ ސިކްސް މިލިއަން ރުފިޔާ. ދެން އެމް.އާރު.ޕީ.އެސްއިން
ރިޓަޔަރމަންޓް ޕެންޝަން ލިބުނު ޕެންޝަނަރުންނަކީ 2100. އެމް.އާރު.ޕީ.އެސްގެ ޖުމުލަ އެސެޓް ވެލިއުއަކީ 24.89
ބިލިއަން ރުފިޔާ. އަސާސީ ޕެ ންޝަނުގެ ގޮތުގައި ދޫކުރެވުނު 1.32 ބިލިއަން ރުފިޔާ. އަސާސީ ޕެންޝަން ލިބުނު
ޕެންޝަނަރުންނަކީ 23000 މީހުން. އެއީ އ ގެ ކުރީ އަހަރާ ބަލާ އިރު % 8 ގިނަވެފަ އި މި އިންނަނީ އިނގ ތޯ. ދެން
ރިޓަޔަރމަންޓް ޕެންޝަން ސްކީމް މަސައްކަތްކުރާ ގޮތް ކުޑަކޮށް ހަމަ؛ ޕެންޝަން ކޮންޓްރިބިއުޝަން މި ހެދެނީ
ވަޒީފާދ ފަރާތުންނާއި ވަޒީފާ އަދާކުރާ ފަރާތުން ކޮންޓްރިބިއުޝަން ދެއްކުމަށްފަހު މި ލިބ ކޮންޓްރިބިއުޝަން
އިންވެސްޓު ކޮށްގެން އ ގެން ލިބ ފައިދާއާ އެއްކޮށް އަޅުގަނ ޑުމެން އުމުރުން ދުވަސްވެ 65 އަހަރުވެ ، ޕެންޝަނަށް
އެލިޖިބަލްވުމުން މި ފައިސާ މަހުންމަހަށް ބަހައިލައިގެން މި ދޫކުރަމުން ގެންދަނީ. ދެން ނޯޓުކޮށްލާނަން، މީގައި
އިނދ އިނގ ތޯ އަރލީ ވިތްޑްރޯވަލް އޮޕްޝަނެއް ވެސް. އެއީ 55 އަހަރުގައި ވެސް ވިތްޑްރޯކުރެވ ނެ ޑަބަލް އޮފް
ބ ސިކް ޕެންޝަން މަހުންމަހަ ށް ބަހައިލާ އިރު ލިބ ކަމަށް ވަންޏާމު. ދެން އިންވެސްޓްމަންޓް އެސެޓް އެލޮކ ޝަނަށް
ބަލައިލިކަމުގައި ވަންޏާމު އަޅުގަނޑުމެންގެ % 54 އޮފް ދަ އެސެޓްސް އިޒް އިން ޓްރެޜަރީ ބިލްސް. 24% އިޒް
އިން ޓްރެޜަރީ ބޮންޑްސް. ދެން މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން މި ދިޔަ އަހަރުގެ ތެރ ގައި ކޯޕަރ ޓް ބޮންޑްސް، އެއީ ވިއެނާ
މާކެޓުގައި ހުރި ބޮންޑްސްގައި އަޅުގަނޑުމެން އިންވެސްޓުކު ރަމުން އެބަ ގެންދަން. ދެން އެއީ މަ އިގަނ ޑުގޮތެއްގައި
އިންވެސްޓްމަންޓްސް ހުރިގޮތް. ދެން އެސެޓް އެލޮކ ޝަނަށް ބަލައިލާ އިރު ކުރު މުއްދަތުގެ އިންވެސްޓްމަންޓުގެ
ތެރ ގައި އެބަހުރި % 59. ދިގު މުއްދަތުގެ އިންވެސްޓްމަންޓުގައި 40%. ދިގު މުއްދަތް ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން
23

މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީގެ 45 ވަނަ ބައްދަލުވުން 12 ނޮވެންބަރު 2025
ބަލާފައި މި އޮންނަނީ 1 އަހަރަށްވުރެ ގިނަވަންޏާމު އިނގ ތޯ. ދެން އިންވެސްޓުކުރެވިފައި ވާ ސެކްޓަރތަކަށް
ބަލައިފިއްޔާ % 82 މި އޮންނަނީ ސަރުކާރުގައި. ދެން ބ ންކިންގ ދާއިރާ ގައި އެބަ އުޅ އަޅުގަނޑުމެން % 12
އިންވެސްޓު ކޮށްފައި. ދެން މާލީ ޚިދުމަތްތައް ނޮން ބ ންކިންގ ޓޫ ޕޮއިންޓް ސިކްސް. ދެން ދަތުރުފަތުރާއި،
މުވާސަލާތް، ހޯލްސ ލް އަދި ރީޓެއިލް، ޞިއްޙަތާއި އިޖުތިމާއީ ، މަސައްކަތް މިއީ އަޅުގަނޑުމެން އާންމުކޮށް މި ވަގުތު
އިންވެސްޓު ކޮށްފައި ހުރި ދާއިރާތަކަކީ. ދެން ޕަރފޯމަންސް ވަކިވަކި ފަންޑުތަކަށް ބަލައިލަންޏާމު އިންވެސްޓްމަންޓް
ފަންޑުގައި 2024ގެ ފައިދާ އަކީ 5.2%. އެއީ 0.19%ގެ ކުރިއެރުމެއް. ޝަރީޢާ ފަންޑުގައި 4.51%. އެއީ % 0.46ގެ
ކުރިއެރުމެއް. ކޮން ޒަރވ ޓިވް ފަންޑުގައި % 4.49. ޝަރީޢާ ކޮންޒަރވ ޓިވްގައި 3.54%. އިންވެސްޓްމަންޓް ފަންޑަކީ
އާންމުކޮށް ހަމަ ކޮންމެ ކޮންޓްރިބިއުޝަނެއް ވެސް އައިމަ މި ހުންނަނީ އިންވެސްޓްމަންޓް ފަންޑުގައި ބެހެއްޓިފައި.
އެއީ އެންމެ ރަނގަޅަށް ރިޓަރންސް ލިބ ފަންޑު. ދެން ޝަ ރީޢާ ފަންޑަކީ އެ ބ ފުޅަކު ބ ނުންވެއްޖެ ކަމަށް ވަންޏާ
މޫވްކުރެވ ގޮތަށް އިންނަ އޮޕްޝަނެއް. ދެން ކޮންޒަރވ ޓިވް ފަންޑަކީ އުމުރުން 65 އަހަރުވީމަ އެ އްކަލަ
ރިޓަޔަރމަންޓަށް ދާއިރުގަ އި އެ ލިކުއިޑ ޓްކޮށްފައި ދެން އެ ބަހައްޓާ ފަންޑު. އ ގެ ކޮންޒަރ ވ ޓިވް އަކީ
އިންވެސްޓްމަންޓުގެ ކޮންޒަރ ވ ޓިވް. ދެން ޝަރީޢާ ކޮންޒަރވ ޓިވަކީ ހަމަ ޝަރީޢާ ފަންޑު ގެ ރިޓަޔަރވެފައި ތިއްބަވާ
ބ ފުޅުންގެ ފައިސާ ހުންނަ ފަންޑުތައް. ދެން އެމް.އާރު.ޕީ.އެސްގެ އިންވެސްޓްމަންޓާ ގުޅ ގޮތުން އަޅުގަނޑުމެން މި
ދިޔަ އަހަރު ކުރި މައިގަނޑު މަސައްކަތްތަކުގެ ތެރ ގައި ޓްރެޜަރީ ބިލުގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ވަރަށް ގިނަ
އިންވެސްޓްމަންޓްސް އެބަހުރ . އެ ޓްރެޜަރީ ބޮންޑްސްއަށް ބަދަލުކުރުމުގެ މަސައްކަތްތަކެއް ވަރަށް ބޮޑަށް
ކުރެވިގެންދިޔަ. އ ގެ ތެރ ގައި 20 އަހަރާ 30 އަހަރުގެ ޓްރެ ޜަރީ ބޮންޑުތަކަށް އިންވެސްޓު ކުރުން ކުރިއަށްދިޔަ. ދެން
ޕޯޓްފޯލިއޯ އިތުރަށް ޑައިވަރސިފައިކޮށް ރިސްކު އެކަށީގެންވާ ގޮތެއްގައި މެނ ޖުކުރުމަށް ޓަކައި ސްޓްރަކްޗަރޑް ޓަރމް
ޑިޕޮސިޓް ސްކޫކުތަކެއްގައި އިންވެސްޓްމަންޓުކުރަން ނިންމުނު. ދެން ވެލުއ ޝަން ޕޮލިސީ މުރާޖާކުރުމަށްފަހު
އަޅުގަނޑުމެން އެމް.އާރު.ޕީ.އެސް އިންވެސްޓްމަންޓުތައް ޑައިވަރސިފައިކުރުމަށް ބ ނުންވާ ބ ރު ފައިސާ ހޯދުމުގެ
ސްޓްރެޓެޖީ އެއީ އަޅުގަނޑުމެން މި ދިޔަ އަހަރު ވަރަށް ބޮޑަށް މަސައްކަތްކުރި ސްޓްރެޓެޖީއެއް އިނގ ތޯ. ދެން
ރިސްކު މެނ ޖްމަންޓަށް އަޅުގަނޑުމެން އިންޓަރނަލް އޮޑިޓު ހަމަ ރަނގަޅަށް ފަންކްޝަންކުރަމުންދަނީ. ދެން އ ގެ
އިތުރަށް އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު އައުޓްސޯސްޑް އިންޓަރނަލް އޮޑިޓު ވެސް ކުރިއަށްގެންދަން. އެގޮތުން އަހަރުގެ
ތެރ ގައި އެކިއެކި މަރުޙަލާގައި އިންޓަރނަލް އޮޑިޓުތައް ކުރިއަށް ގެންދެވުނު. ސްޓ ކްހޯލްޑަރ ރިލ ޝަންސް ތެރެއިން
ޕެންޝަނާ ގުޅ ސިޔާސަތުތަކާ ގުޅ ގޮތުން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިދާރާއިން ސަރުކާރުގެ އިދާރާތަކަށް ފޮނުވި ހުރިހާ
ރިކުއެސްޓުތަކަށް އަޅުގަނޑުމެން ވާނީ ޖަވާބުދީފައި. އ ގެ ތެރ ގައި މިހާތަނަށް ހާމަނައިޒ ޝަނަށް ކުރެވުނު މަސައްކަތާ
24

މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީގެ 45 ވަނަ ބައްދަލުވުން 12 ނޮވެންބަރު 2025
މިކަހަލަ ސުވާލުތައް މަޖިލީހުން ވެސް ފޮނުވި. އަޅުގަނޑުމެން ހުންނާނީ އެއަށް ވެސް ޖަވާބު އަރުވާފައި. ދެން
ޕެންޝަން ފައިސާ ދޫކުރުމަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ ޓާ ގެޓަކީ ކޮންމެ މަހެއްގެ ނިމުމުގެ ކުރިން. ދެން އަޅުގަނޑު އެ ޓާ ގެޓް
ހަމަ ހަންޑްރެޑް އެޗްީވކުރެވ އޮންނަ ގޮތަށް. ދެން ކްލަޔަންޓް ސެޓިސްފެކްޝަން ސަރވ އެއް އަޅުގަނޑުމެން
ހިންގަން. އެ ވެސް ހަމަ ކޮންމެ އަހަރަކުހެން އަޅުގަނޑުމެން ހިންގާ ސަރވ އެއް. އ ގެ % 99 ސެޓިސްފައިޑް ކަމަށް
ރިޒަލްޓް މި ހުންނަނީ އިނގ ތޯ. ދެން ހ ލުންތެރިކުރުމުގެ އެކިއެކި ޕުރޮގުރާމުތައް ހިންގުނު. މީގެ ތެރ ގައި
އެމް.އާރު.ޕީ.އެސް.އާ ގުޅ ގޮތުން 27 ޕުރޮގުރާމު. ޕެންޝަނާއި މާލީ ހ ލުންތެރިކަމާ ގުޅ ގޮތުން 5 ޕުރޮގުރާމެއް،
ދަރިވަރުންނަށް އަމާޒުކޮށްގެން، ދެން ލުއި ފޮތްތަކާއި މަޢު ލޫމަތު ކާޑު މެދުވެރިކޮށް، ދެން ރޯޑުޝޯތައް ވެސް
އަޅުގަނޑުމެން ބ އްވިން މި ދިޔަ އަހަރުގެ ތެރ ގައި. މެނ ޖްމަންޓް އެންޑް ސްޓާފަށް ބަލާލައިފި ކަމަށް ވަންޏާމު
އަޅުގަނޑުމެންގެ މިހާރު އެބައުޅ ގާތްގަނޑަކަށް 90 ވަރަކަށް ސްޓާފް. އ ގެ ތެރ ގައި އަންހެން މުވައްޒަފުން،
ފިރިހެން މުވައްޒަފުން. ދެން ސްޓާފް ޓަރންއޯވަރ % 3.37 ގައި މި އިންނަނީ. ދެން ތަމްރީނުތަކުގައި،
އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ އޮންގޮއިން ތަމްރީނުތައް ޕެންޝަން އޮފީހުގެ މުވައްޒަފުންނަށް ދެމުން ދަނީ. އ ގެ ތެރ ގައި
އޮންލައިންކޮށާއި ހަމަ ފިޒިކަލީއާ ޓްރެއިނިންތަކުގައި މުވައްޒަފުން ބައިވެރިވާނެ. ދެން އިންފޮމ ޝަން ޓެކްނޮލޮޖީ
ގަވަރނަންސް ؛ ޕެންޝަން އޮފީހަކީ ވަރަށް ބޮޑަށް އިންފޮމ ޝަން ޓެކްނޮލޮޖީއަށް ބަރޯސާކޮށްގެން ކުރިއަށްގެންދާ
އިންސިޓިޓިއުޝަނަކަށްވާތީވެ އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް ބޮޑަށް މި ކަމަށް ސަމާލުކަމެއްދީގެން ބަލަހައްޓަން. އ ގެ ތެރ ގައި
ޑިޒާސްޓަރ ރިކަވަރީ ސައިޓެއް ގާއިމުކޮށް، ޑ ޓާ ސެކިއުރިޓީ އަދި ބިޒްނަސް ކޮންޓިނިއުޓީ ކަށަވަރުކޮށްފައި އޮންނާނީ.
ދެން އިންފޮމ ޝަން ސެކިއުރިޓީ މެނ ޖްމަންޓު ސިސްޓަމު ގެ އައި.އެސް.އޯ އެއް ސެޓިފިކެޓް، ދެ ސެޓިފިކެޓެއް
އަޅުގަނޑުމެން އަޕްގްރ ޑުކޮށްފައި މިހާރު މި އިނީ. ޑ ޓާ ވެއަރހައުސެއް އަޅުގަނޑުމެން ގާއިމުކޮށްފައި،
އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ ގާއިމުކުރެވިފައި މި އޮތީ. ދެން އެމް.އާރު.ޕީ.އެސް މެންބަރުންގެ ސްކީމަށް ޖަމާކުރާ ފައިސާ،
ރިޓަޔަރވެފައިވާ މެންބަރުންނަށް ދޫކުރާ ފައިސާގެ އެންމެހައި މަޢުލޫމާތުތައް ބަލަހައްޓަމުން އަންނަ ޑިޖިޓަލް
ޕްލެޓްފޯރމް 'ކޮށާރު" ރީޑިވެލޮޕްކުރުމުގެ މަސައްކަތްކޮށް، މިހާރު ރޯލްއައުޓު ކުރިއަށް އެބަދ އެ ސިސްޓަމު ގެ.
ގަވާއިދުތަކަށް ގެނެވުނު ބަދަލުގެ ތެރ ގައި ދިވެހިރާއްޖ ގެ ރިޓަޔަރމަންޓު ޕެންޝަން ސްކީމުގެ ގަވާއިދަށް 3 ވަނަ
އިޞްލާޙެއް ގެނެވުނު. މުހިންމު މަސައްކަތްތަކަށް ބަލާލައިފި ކަމުގައި ވަންޏާ އެމް.އާރު.ޕީ.އެސްގެ، އެމް.އާރު.ޕީ.އެސް
މެންބަރުންގެ އަތުން 0.6ގެ ރ ޓުން ނެގެމުން އައި އިދާރީ ފީ ވަކިވަކި ފަންޑުތަކަށް ވަކިން ނިސްބަތްކޮށްގެން ޕްރީ-
ރިޓަޔަރމަންޓު ފަންޑުން 0.5 އަށް އަދި ރިޓަޔަރަމަންޓު ފަންޑު، ޕޯސްޓް-ރިޓަޔަރމަންޓުން 0.3 އަށް ނަގަން
ކުޑަކުރެވިފައިވަނީ ފީސްތައް އިނގ ތޯ. ދެން ޕެންޝަން އޮފީހުގެ ހައިބްރިޑް ވޯކް މޮޑެލްއެއް ގާއިމުކުރެވުނު.
25

މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީގެ 45 ވަނަ ބައްދަލުވުން 12 ނޮވެންބަރު 2025
މިނިސްޓްރީ އޮފް ސޯޝަލް އެންޑް ފެމިލީ ޑިވެލޮޕްމަންޓާ ގުޅިގެން އިސްރަށްވެހިންގެ ނާދީގެ ނަމުގައި އިސް
ރަށްވެހިންގެ ޚާއްސަ މަރުކަޒެއް ގާއިމުކުރުމުގެ މަސައްކަތް އަޅުގަނޑުމެން ކުރިއަށްގެންދިޔައިން. ޑ ޓާ ޑ ޝްބޯޑު އަދި
އާޓިފިޝަލް އިންޓެލިޖެންސް ޗެޓްބޮޓު ތައާރަފުކުރެވިފައިވާނެ މި ދިޔަ އަހަރުގެ ތެރ ގައި. ދެން މި ދިޔަ އަހަރު
އަޅުގަނޑުމެން ކުރި ވަރަށް މުހިންމު އެއް މަސައްކަތަކީ، 2025 އިން 2029 އަށް އެކުލަވައިލެވުނު ސްޓްރެޓެޖިކް
ޕްލ ން ފާސްކުރެވުނު. މިހާރު އަޅުގަނޑުމެންގެ ސްޓްރެޓެޖިކް ޕްލ ން މި އޮތީ އާ ސްޓްރެޓެޖިކް ޕްލ ނެއް
ފާސްކޮށްފައި. ދެން މިއާ ގުޅިގެން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބ ނުން، މިހާރު މަޖިލީހުގައި މި އޮތް ކ .ޕީ.އައިސްތަކަކީ
ކުރީގެ ސްޓްރެޓެޖިކް ޕްލ ނާ ގުޅ އެއްޗެހިތައް. އަޅުގަނޑުމެން މި ބައްދަލުވުމަށްފަހު ފަހުގެ ސްޓްރެޓެޖިކް ޕްލ ންގެ
ކ .ޕީ.އައިސްތައް ޝެއަރކޮށްލާނަން މި މަޖިލީހަށް ވެސް. ދެން އަދި އެއާ އެއްކޮށް، 2027އާ ހަމައަށް ސްޓްރެޓެޖިކް
އެކްޝަން ޕްލ ން ވެސް އެކުލަވައިލެވިފައިވަނީ. ދެން ސްޓްރެޓެޖިކް ޕްލ ންގެ މައިގަނޑު ކަންތައްތަކަށް ބަލާލައިފިއްޔާ
މުޅި މުޖުތަމަޢު އަދި މެންބަރުންނަށް ޚާއްސަ ޚިދުމަތްތަކެއް ތައާރަފުކުރުން. ޕެންޝަންގެ ދެމެހެއްޓެނިވިކަން އެއީ
އަޅުގަނޑުމެން އިސްކަންދ އެއް ކަން. އާ ޙައްލުތައް ހޯދައި މަސައްކަތްތައް އޮޕްޓިމައިޒްކުރުން، ދެން އިދާރީ
ތަރައްޤީއާއި ވިލުންތެރިކަން، މިއީ އަޅުގަނޑުމެންގެ މެއިން 4 ސްޓްރެޓެޖިކް އޮބްޖެކްޓިވްސްގެ ގޮތަށް އަޅުގަނޑުމެން
ކަނޑައަޅާފައި މި އޮތީ. މުހިންމު ކާމިޔާބީތަކަށް ބަލާލައިފިއްޔާ ، އިންޓަރނ ޝަނަލް ސޯޝަލް ސެކިއުރިޓީ
އެސޯސިއ ޝަންގެ ގުޑް ޕްރެކްޓިސް އެވޯޑު ފޮރ އ ޝި އާ އަދި ދަ ޕެސިފިކް ކޮމްޕެޓިޝަންގައި ބައިވެރިވި 6
ދާއިރާއަކުން ރިކޮގްނިޝަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހާސިލުކުރެވިފައިވ މި ދިޔަ އަހަރުގެ ތެރ ގައި. ދެން އ ގެ އިތުރުން
އައި.އެސް.އޯ ސަރޓިފިކ ޝަން، އ .ސީ.ސީ.އ އެޕްރޫވްޑް އެމްޕްލޯއިމަންޓު އަދި އައި.އެސް.އެސްގެ ސަރޓިފިކ ޝަން
އޮން ކޮމްޕްލަޔަންސް ވެސް ހާސިލުކުރެވިފައިވ މިދިޔަ އަހަރުގެ ތެރ ގައި. ދެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދިމާވާ އެންމެ
ބޮޑެތި ގޮންޖެހުންތަކަކީ، ޑަބަލް ޕެންޝަނުގެ ވާހަކަ. ދެން އަބަދު ވެސް ދެކެވ ވާހަކައެއް މިއީ. ދެން މޯލްޑިވްސް
ރިޓަޔަރމަންޓު ޕެންޝަން ސްކީމްގެ ކަވަރ ޖު، އެއީ މި ގުޅިފައިވ ދެން ބައިވަރު، މިސާލަކަށް ޑަބަލް ޕެންޝަން
ވިޔަސް ނޫނިއްޔާމު ބ ސިކް ޕެންޝަން މިކަހަލަ ކަންތައްތަކާ ގުޅިފައިވާ ކަމެއް މިއީ. ދެން ޕެންޝަނާ ގުޅ
ސިޔާސަތުތަކަށް ގެނެވ ކުއްލި ބަދަލުތަކަކީ ހަމަ ވަރަށް ވިސްނަންޖެހ ކަމެއް އަޅުގަނޑުމެން. ދެން ޕެންޝަން
ފަންޑުން އިންވެސްޓުކުރުމަށް ހުރި ފުރުޞަތުތައް މަދުވުން އެއީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ވަރަށް ބޮޑު ޗެލެންޖެއް. ވަރަށް
މަދު، ވިޔަނަ މާކެޓުގައި ވެސް މިހާތަނަށް ވެސް އައިސްފައި ހުރި ޕްރޮޑަކްޓްސް ވަރަށް މަދު. ދެން ރާއްޖ ގެ
އުމުރުން ދުވަސްވީ މީހުންގެ އާބާދީ އިތުރުވަމުންދާ ނިސްބަތަށް އެކަށީގެންވާ ގޮތަކަށް ޕެންޝަން ނިޒާމު
ބައްޓަންކުރެވިފައި ނެތުން. އެއީ ޕެންޝަން ގާނޫނެއް ނޫން ، އެކަމަކު އ ގެ ބ ރުން މި ހިނގާ ހުރިހާ ކަމަކަށް
26

މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީގެ 45 ވަނަ ބައްދަލުވުން 12 ނޮވެންބަރު 2025
ބަލާލައިފި ކަމަށް ވަންޏާ، މުޅި ނިޒާމަށް ބަލާލައިފި ކަމުގައި ވަންޏާމުން އުމުރުން ދުވަސްވީ އާބާދީ އިތުރުވާ ވަރަކަށް
ޚަރަދުތައް ބޮޑުވެ، އ ތި މެނ ޖުކުރަން ވަރަށް ދަތިވާނެ. އެހެންވީމާ، އެކަން ފާހަގަކޮށްލަން. ކުރިމަގަށް ބަލާލައިފި
ކަމަކަށް އިންވެސްޓްމަންޓު ޑައިވަރސިފައިކުރުން އެއީ އަޅުގަނޑުމެންގެ އެއް މެއިން އަމާޒު. ދެން އެމް.އާރު.ޕީ.އެސްގެ
ކަވަރ ޖު ފުޅާކުރުން، މާލީ ހ ލުންތެރިކަން އިތުރުކުރުން، ޕެންޝަނާއި މާލީ ކަންކަމާ ގުޅ ފަންނީ ދިރާސާކުރުން،
މުޖުތަމަޢުގެ ދުޅަހެޔޮކަމަށް އެކި ފަރާތްތަކުން ކުރާ މަސައްކަތްތަކުގައި ބައިވެރިވެގެން އެ ކަންތަކަށް
މަސައްކަތްކުރުން. އެއީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ޕްރެޒެންޓ ޝަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ދިއްދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުއްލަޠީފް މުޙައްމަދަށް އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތެއް އަރުވަން.
ދިއްދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުއްލަޠީފް މުޙައްމަދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މުގައްރިރު. މަރުޙަބާ ޕެންޝަން އޮފީހުގެ ޗްފީ އަދި ޗްފީ އޮފިސަރ. އަޅުގަނޑުގެ
ސުވާލަކީ، ވަރަށް ގިނައިން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދިމާވާ މައްސަލައެއް، މި ރަށްރަށުގައި އުމުރުން ދުވަސްވީ އަދި
ޚާއްސަކޮށް ސަރުކާރުގައި، ސަރުކާރު ވަޒީފާތަކުގައި މަސައްކަތްކޮށްފައި، ގާތްގަނޑަކަށް 25 ،20 އަހަރު ނޫނީ 30
އަހަރު ވަޒީފާ އަދާކޮށްފައި ތިބި ބ ފުޅުންނަށް ލިބެމުން އައި ޕެންޝަނެއް. ދެން ވަރަށް ކުޑަ އެއްޗެއް. އ ގައި 1700،
600 ،1200 ރުފިޔާ. ހުއްޓާ މި އުމުރުން 65 އަހަރުވީމާ އ ތިކޮޅު މި ގެއްލެނީ. ދެން އެ މައްސަލަ ވަރަށް ބޮޑަށް،
އުމުރުން 65 އަހަރުވީމަ ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް، ކޮންމެ ދިވެހި ރައްޔިތަކަށް މި ލިބ 5000 ރުފިޔާ. ލިބިފައި
އެއްކަލަ ޕެންޝަންގެ އެތިކޮޅު މި ގެއްލެނީ. މި މައްސަލައަށް ޙައްލެއް ނޫނީ ގާނޫނީ ގޮތުން ވިޔަސް، އަދި ކޮންމެ
އެހެން އުސޫލަކުން ވިޔަސް ޙައްލެއް އަންނާނީ ކޮން ދުވަހަކުންތޯ؟ ކިހިނެއް ވެގެންތޯ މިކަން މިހާހިސާބަށް ޙައްލެއް
ނައިސް މި އޮތީ؟
މޯލްޑިވްސް ޕެންޝަން އެޑްމިނިސްޓްރ ޝަން އޮފީހުގެ ޗްފީ އެގްޒެކެޓިވް އޮފިސަރ ސުޖާތާ ޙަލީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ޕެންޝަން ގާނޫނު އެކުލަވައިލެވިފައި މި އޮންނަނީ ކޮންޓްރިބިއުޓަރީ
ޕެންޝަންގެ ސްކީމެއްގެ ގޮތުގައި. ދެން ތި ވިދާޅުވި މައްސަލައަކީ، ދައުލަތުން މި ދ ، މި ޕެންޝަން ގާނޫނުގެ
ބ ރުން މި ދ އެކިއެކި ރިޓަޔަރމަންޓު ޕެކ ޖުތަކުގެ ވާހަކަ. ދެން ޕެންޝަން ގާނޫނަށް އެންމެ ފަހުން ގެނެވިފައި އޮތް
27

މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީގެ 45 ވަނަ ބައްދަލުވުން 12 ނޮވެންބަރު 2025
އިޞްލާޙުގައި ވެސް، މިހާރު ދައުލަތުން ޚަރަދުކުރާނީ ކޮންމެ އުމުރުން ދުވަސްވީ މީހަކަށް ވެސް 5000 ރުފިޔާ، އެ
މަގުން މި އޮންނަނީ އިނގ ތޯ ގާނޫނުގައި މިހާރު ލިޔެވިފައި. އެއީ އިތުރު ޕެންޝަނެއް ލިބ ކަމަށް ވަންޏާ އ ތި އެބަ
ޓެސްޓުކުރެވ . މިސާލަކަށް އެމް.އާރު.ޕީ.އެސުން ލިބ ކަމުގައި ވިޔަސް، 50% އެބަ އ ގެން އުނިކުރާނެ 5000 ރުފިޔާ
އަސާސީ ޕެންޝަން ދ އިރުގައި. ހަމަ އެ ގޮތަށް ދައުލަތުން އެހެން ޕެންޝަނެއް ދ ، ފަންޑިންގ ސޯސް އެކައްޗަކަށް
ވާތީވެ އެހެން ޕެންޝަނެއް ދ ކަމުގައި ވަންޏާމުން ވެސް އެބަ އުނިކުރ އ ގެ % 100. އެއީ މި ދ ތީގެ ތަފާތަކީ،
އެމް.އާރު.ޕީ.އެސަކީ އަޅުގަނޑުމެން ވެސް ކޮންޓްރިބިއުޓުކޮށްގެން ހަދާ، އުފެދިފައި އޮންނަ ފަންޑެއްވީމަ އ ގެން މި
ކުރަނީ 50%. އެކަމަކު ދައުލަތުން އެހެން ޕެންޝަނެއް ދެންޏާ އ ގެ % 100 ޓެސްޓުކުރ . އެއީ މި އޮންނަ އުސޫލަކީ
އިނގ ތޯ. ދެން ދައުލަތުގެ ފުދުންތެރިކަން ހުރި ވަރަކުން އެ ބަދަލުކުރުމަކީ ނެތް ކަމެއް ނޫން. އެކަމަކު
އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު ވެސް މި ދައްކަނީ ޑަބަލް ޕެންޝަން ލިބ ވާހަކައާ މިކަހަލަ ވާހަކަތައް. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަނޑު ޓެކްނިކަލް ލެވެލެއްގައި ދަންނަވާ ކަމަށް ވަންޏާމު ގެއްލެނީއެއް ނޫން. އެއްކަލަ ޕެންޝަނެއް އެބަ ލިބ .
އ ގެ އިތުރަށް ވެސް އެ އިންޑިވިޖުއަލަކަށް 5000 ރުފިޔާ އެކަމަކު ހަމަނުވާތީވެ ދައުލަތުން އެ 5000 ރުފިޔާ ހަމަ އެ
ކޮށްދެނީ އިނގ ތޯ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ފުވައްމުލަކު ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ޙުސައިނަށް އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތުއަރުވަން.
ފުވައްމުލަކު ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ޙުސައިން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މުގައްރިރު. މަރުޙަބާ ދެ ބ ފުޅުންނަށް ވެސް. އަޅުގަނޑުގެ ސުވާލަކީ، ޖުމުލަ
ޕެންޝަނެއްގެ ގޮތުގައި އަހަރެއްގެ މައްޗަށް ކިހާވަރެއް ލިބ ތޯއ ؟ އަދި ޖުމުލަ އަހަރެއްގެ މައްޗަށް ކިހާވަރެއް ތި
ބ ފުޅުން ޕ ކުރައްވަންތޯއ ؟
މޯލްޑިވްސް ޕެންޝަން އެޑްމިނިސްޓްރ ޝަން އޮފީހުގެ ޗްފީ އެގްޒެކެޓިވް އޮފިސަރ ސުޖާތާ ޙަލީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. 2024 އަށް ބަލާލައިފި ކަމުގައި ވަންޏާމު އެމް.އާރު.ޕީ.އެސް އަށް
ކޮންޓްރިބިއުޓުކޮށްފައި އެބަވ 1.8 ބިލިއަން ރުފިޔާ އިނގ ތޯ. އެއީ ޖުމުލަކޮށް ހުރިހާ މެންބަރުން. ދެން
28

މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީގެ 45 ވަނަ ބައްދަލުވުން 12 ނޮވެންބަރު 2025
އެމް.އާރު.ޕީ.އެސުން އަދި އެމް.އާރު.ޕީ.އެސް އަށް މިވީ 16. މި 16 އަހަރުގެ ތެރ ގައި އަޅުގަނޑުމެން ޕ ކޮށްފައި،
އެމް.އާރު.ޕީ.އެސްއިން ޕ ކޮށްފައި މި ވަނީ 166 މިލިއަން ރުފިޔާ. އެއީ 2165 މީހުންނަށް.
ފުވައްމުލަކު ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ޙުސައިން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެއީ ތި ބ ފުޅުން ތި ވިދާޅުވާ ޑަބަލް ޕެންޝަނާއި އެ ހުރިހާ ކަމެއްގެ ތެރެއިން ޚަރަދުކޮށްފައިވާ ވަރު ދެއްތޯ؟ ނޫން؟
އ ގެ ތަފުސީލު ދެއްވަފާނަންތޯ؟
މޯލްޑިވްސް ޕެންޝަން އެޑްމިނިސްޓްރ ޝަން އޮފީހުގެ ޗްފީ އެގްޒެކެޓިވް އޮފިސަރ ސުޖާތާ ޙަލީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އެމް.އާރު.ޕީ.އެސް އަކީ މުޅިން ވަކިން ބަލަހައްޓާ އެއްޗެއް އިނގ ތޯ. އެމް.އާރު.ޕީ.އެސް ކާއި އަސާސީ ޕެންޝަން
5000 ރުފިޔާއަކާ ވެސް ނުގުޅ ނެ. އެއީ ދައުލަތުން ދ އެހެން ޕެންޝަންތައް ދ އިރުގައި އެބަ ޓެސްޓުކުރެވެއ މި
5000 ރުފިޔާ. ހަމަ އެ ގޮތަށް އަޅުގަނޑު ދެންނެވިން އެމް.އާރު.ޕީ.އެސް ދ އިރުގައި ވެސް ޓެސްޓުކުރެވ ނ . އެކަމަކު
އެމް.އާރު.ޕީ.އެސަކީ އަމިއްލައަށް ކޮންޓްރިބިއުޓުކުރާ އެއްޗެއް ވީމަ، އ ގެ % 50އ މި ޓެސްޓުކުރަނީ.
އެހެންވީމާ، 50%އ ކަނޑާނީ. އެކަމަކު ދައުލަތުން އެހެން ޕެންޝަނެއް ލިބ ކަމަށް ވަންޏާމު 100% މި އޮންނަނީ
ޓެސްޓުކުރުން. ދެން އެމް.އާރު.ޕީ.އެސްއަ ކީ މުޅިން ވަކިން ބަލަހައްޓާ އެއްޗެއް. އެމް.އާރު.ޕީ.އެސްއަ ކީ މި
ކޮންޓްރިބިއުޓުކުރާ އެއްޗެއް. އެ މި ހުންނަނީ ހަމަ މުޅިން ވަކިން، އެ ބ ފުޅަކަށް 65 އަހަރުވުމުން އެ ޕ ކުރަން މި
އޮންނަނީ. އެހެންވީމާ، 65 އަހަރުވަންދެކަށް އަޅުގަނޑުމެން އެ ހުންނާނީ އިންވެސްޓުކޮށްފަ އި. އެއަށް ، ދެން އެއަށް
އެ ލިބ ފައިދާއެއް އެއްވަމުންދާނެ އެކައުންޓަށް އެ ބ ފުޅެއްގެ. ދެން މިސާލަކަށް ބ ފުޅަކު ނިޔާވެ، ކަމެއް ވެއްޖެއްޔާ
ވާރިސުންނަށް އެ ފައިސާ ލިބ ނެ. ގަނޑުކޮށް އެ ހާލަތުގައި މި ލިބެނީ. ދެން އ ގެ އިތުރަށް މިހާރު ހުންނަ
ބެނެފިޓުތަކުގެ ތެރ ގައި އެމް.އާރް.ޕީ.އެސްގައި ވަކި ވަރަކަށްވުރެން ގިނައިން ހުރެއްޖެ ކަމަށް ވަންޏާ، ތިން ލައްކަ
ތިރީސް ހަ ހާހ އަޅުގަނޑު ހަނދާންވަނީ. ގިނައިން ހުރެއްޖެއްޔާ ޙައްޖަށް ދިޔުމަށް އެ ފައިސާ ބ ނުންކުރެވ . ދެން
އ ގެ އިތުރަށް އެޕާޓްމަންޓެއް ގަންނަ، ކޮންމެ ތަނެއްގައި ވިޔަސް ގަންނަ ކަމަށް ވަންޏާމު ބ ންކު ލޯނަށް މި
ޑައުންޕ މަންޓު ދައްކަންޖެހ އަދަދު އެމް.އާރު.ޕީ.އެސް އިން ކޮލަޓަރައިޒްކުރެވ . މިއީ މިހާރު އެމް.އާރު.ޕީ.އެސްގެ
ތެރެއިން ލިބެން ހުރި ފުރުޞަތުތަކަކީ.
ފުވައްމުލަކު ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ޙުސައިން ވާހަކަދެއްކެވުން:
29

މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީގެ 45 ވަނަ ބައްދަލުވުން 12 ނޮވެންބަރު 2025
ޕެންޝަން ފަންޑުގެ ގޮތުގައި، ޕެންޝަންގެ ގޮތުގައި ލިބެންޖެހ ހުރިހާ ފައިސާއެއް އަހަރު ނިމ އިރު ތި
ބ ފުޅުންނަށް ކަލެކްޓުކޮށްލެވ ތޯ؟ އެ ދައްކަންޖެހ ފަރާތްތަކުން ހަމަ ބަރާބަރަށް އެ އަދަދު ދައްކާތޯ؟
މޯލްޑިވްސް ޕެންޝަން އެޑްމިނިސްޓްރ ޝަން އޮފީހުގެ ޗްފީ އެގްޒެކެޓިވް އޮފިސަރ ސުޖާތާ ޙަލީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ނޫން، ހުރ އިނގ ތޯ ނުލިބ ފައިސާ. ދެން އަޅުގަނޑުމެން މި؛ މާ ބޮޑު އަދަދެއް ނޫން. އަޅުގަނޑަކަށް އެގްޒ ކްޓްލީ
އަދަދު ދަންނަވާކަށް މިހާރަކު ނ ނގ ނެ. އެކަމަކު އަނެއްހެން ރިލ ޓިވްލީ ކުޑަ އަދަދެއް. ދެން މީގައި ނުދައްކާ
ފަރާތްތަކަށް އަޅަންޖެހ ފިޔަވަޅުތައް އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ އަޅަމުންގެންދާނީ. ދެން މީގެ ތެރ ގައި ބަހައިލައިގެން
ދެއްކުމުގެ ފުރުޞަތު ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ދެން. އެއީ ބައެއް ފަހަރު ގިނަވެފައި ނުދެއްކި ހުންނަ ކަމަށް ވަންޏާ
ބަހާލައިގެން ދެއްކުމުގެ ފުރުޞަތު، ނޯޓިސްދިނުން، ކޯޓަށް ދިޔުން، މިއީ ހަމަ އެކި މަރުޙަލާތަކުގައި އަޅުގަނޑުމެން
ކުރިއަށްގެންދާ ފިޔަވަޅުތައް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ކެލާ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުاله ޝަރީފަ ށް އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތުއަރުވާނަން.
ކެލާ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުاله ޝަރީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ މުގައްރިރު. މަރުޙަބާ އިނގ ތޯ. އަޅުގަނޑު ހަމަ 2 ކަމެއް ސާފުކޮށްލަން. ފުރަތަމަ ކަމަކީ،
އެއްކަލަ ޕެންޝަން ގާނޫނެއް ވުޖޫދުވިފަހުން ވަރަށް ޒަމާންވެއްޖެ މިހާރު. ދެން އެހެންވީމަ އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ
ޕެންޝަން ފަންޑު ވެސް ފުދ ވަރެއްގެ ރަނގަޅަށް އޮންނާނ . ދެން އަނެއްކާ ވަރަށް ޓެކްނިކަލް ފަންނީ ބ ފުޅުންތަކެއް
މަސައްކަތްކުރާ ތަނެއް ޒަމާނުން ފެށިގެން ތިއީ އިނގ ތޯ. އަޅުގަނޑު ހަމަ ސާފުކޮށްލަން ބ ނުންވަނީ، މިއަދު މި
ހިސާބަށް އައިއިރުގައި ތި ބ ފުޅުން މި ޕެންޝަން ފަންޑުން އެ ފަންޑު އިތުރުކުރުމަށް ޓަކައި ކޮން އ ރިއާ އެއްގައިތޯއ
އިންވެސްޓުކޮށްފައި ހުރީ އިނގ ތޯ؟ މިހާރު އެ ކުރެވިފައި ހުރި އިންވެސްޓްމަންޓުތަކުގެ ސަބަބުން އ ގައި އޮން
ރިޓަރން ކިހިނެއްތޯ، ކިހާވަރެއްތޯ ލިބެނީ؟ ފުރަތަމަ ސުވާލަކީ.
މޯލްޑިވްސް ޕެންޝަން އެޑްމިނިސްޓްރ ޝަން އޮފީހުގެ ޗްފީ އެގްޒެކެޓިވް އޮފިސަރ ސުޖާތާ ޙަލީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
30

މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީގެ 45 ވަނަ ބައްދަލުވުން 12 ނޮވެންބަރު 2025
ޝުކުރިއްޔާ. އަޅުގަނޑުމެން، އަޅުގަނޑު ޕްރެޒެންޓ ޝަންގައި ފާހަގަކޮށްލިހެން އަޅުގަނޑުމެންގެ މެއިން
އިންވެސްޓްމަންޓު ހަމަ މި ހުރީ ސަރުކާރުގައި އިނގ ތޯ. ދެން އ ގެ އިތުރަށް މާލީ ޚިދުމަތް، ބ ންކިންގ ދާއިރާގައި
އަޅުގަނޑުމެންގެ އިކުއިޓީ، ބ ންކް އޮފް މޯލްޑިވްސް އާއި އެމް.އައި.ބީގައި އިކުއިޓީގައި އަޅުގަނޑުމެން
އިންވެސްޓުކޮށްފައި ހުންނާނެ. ދެން އ ގެ އިތުރުން ވެސް މިހާރު އެބައޮވ ސެކަންޑަރީ މާކެޓު. ވިޔަނަ މާކެޓު ދެން
އަޅުގަނޑުމެން މިއަށް މި ކިޔަނީ. އެއީ އަމިއްލަ ކުންފުނިތަކުން ވެސް ފަންޑިންގ ބ ނުންވެގެން އ ގައި
ލިސްޓުކޮށްގެން ކުރިއަށްގެންދެވ މުޢާމަލާތްތަކެއް. އ ގައި އަޅުގަނޑުމެން އެއަށް އަންނަ ޕްރޮޑަކްޓްސްގައި
އަޅުގަނޑުމެން އިންވެސްޓުކުރަން މިހާރު ޑިއުޑެލިޖެންސަކަށްފަހު. ދެން އ ގެ ތެރ ގައި މި އިތުރު ދާއިރާތައް މި
ހުންނަނީ. މިސާލަކަށް ދަތުރުފަތުރު، މުވާސަލާތީ، މި ކަންތައްތަކަކީ އެ ވިޔަނަ ތެރެއިން އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ކުރެވިފައި ހުރި އިންވެސްޓްމަންޓްސް. ދެން ފައިދާއަށް ބަލައިފި ކަމަށް ވަންޏާމު އިންވެސްޓްމަންޓު ގެއިންސް
އެބައުޅ އެކި ފަންޑުގެ އެކި ވަރަށް. އެއީ މިސާލަކަށް އިންވެސްޓްމަންޓު ފަންޑަކީ އަޅުގަނޑުމެން ހުރިހާ އެއްޗެއްގައި
ވެސް އިންވެސްޓުކުރާނެ އެއްޗެއް. އ ގެ ތެރ ގައި 0.19%ގެ އިންކްރިމެންޓެއް މި ދިޔަ އަހަރުގައި އެބަ އޮތް ލިބިފައި.
ދެން ޝަރީޢާ ފަންޑުގައި 0.46%ގެ އިންކްރިމެންޓެއް އެބަ އޮތް. ދެން ކޮންޒަރ ވ ޓިވް ފަންޑުގައި 0.04%ގެ
އިންކްރިމެންޓެއް. ޝަރީޢާ ކޮންޒަރވ ޓިވްގައި % 1.19ގެ އިންކްރިމެންޓެއް އެބައިން.
ކެލާ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުاله ޝަރީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ވަރަށް ރަނގަޅު އިނގ ތޯ. އަދި އެއް ސުވާލުކޮށްލާނަން. މިހާރު ފާހަގަކޮށްފި ދެންމެއަކު އިންވެސްޓު މިހާރު މި ކުރާ
އ ރިއާތައް އިނގ ތޯ. ދެން އަޅުގަނޑު ހިތަށްއަރަނީ، ރާއްޖ ގައި ދެން ތި ފަންޑު ވަރަށް ބޮޑުކޮށް މި ހިސާބަށް އައި
އިރު މި އޮންނަނީ. ހަމަ ވަރަށް ބައިވަރު ރައްޔިތުންގެ ލާރި ދެއްތޯ އެއީ. ދެން ތި ބ ފުޅުންގެ ވިސްނުމުގައި ހުންނާނެ
ކަމަށް އަޅުގަނޑު މި ގަބޫލުކުރަނީ ތި ފަންޑު ވީހާވަރަކަށް ބޮޑުކޮށް އަދި އެ ދެވ ޚިދުމަތްތައް ވެސް ރަނގަޅުކުރުން.
އަދި އެ ރިޓަޔަރމަންޓުގައި ތިބ މީހުންނަށް އެ ދެވ އިނާޔަތްތައް ވެސް، މިސާލަކަށް މިތާ ބައެއް މެންބަރުން ދެންމެ
ފާހަގަކޮށްފި އަޅުގަނޑުމެން ކޮންމެ ބ ފުޅަކު ވެސް ބ ނުންވާނެ އެ ބ ފުޅެއްގެ މައިންބަފައިން އެހާ ގިނަ ދުވަހު
ޚިދުމަތްކޮށްފައި، ގ ގަ އި މަޑުކޮށްލަން އެ ޖެހ ވަގުތުގައި ތަންކޮޅެއް ފަސ ހަކަމާ އެކު ދުނިޔ ގައި އުޅެވ ނެ ގޮތްތަކެއް
ވުން. އެއީ އެ މީހާ ދުނިޔ ގައި އެ ހ ދަކުރި އެ ހިސާބަށް އައިއިރުގައި ޒުވާން އުމުރުގައި އެ މަސައްކަތްކުރާނީ
އެހެންވީމަ ކަމަށް އަޅުގަނޑަށް މި ބެލެވެނީ އިނގ ތޯ. އަޅުގަނޑުގެ ސުވާލަކީ، ދެން މިސާލަކަށް ތި ބ ފުޅުންނަށް އެ
ގޮތަށް އެ ހުއްދަ އޮންނައިރުގައި ރާއްޖ ގައި އެންމެ ވަރުގަދަ އެއް އިންޑަސްޓްރީއަކީ މި ޓޫރިޒަމް އިންޑަސްޓްރީ.
31

މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީގެ 45 ވަނަ ބައްދަލުވުން 12 ނޮވެންބަރު 2025
ދެންމެ ފާހަގަކޮށްފި ބައެއް ކަހަލަ ކުންފުނިތަކަށް އެ ގޮތަށް ޑިއުޑެލިޖެންސް ހެދުމަށްފަހުގައި އިންވެސްޓުކުރަމުން
ގެންދާ ވާހަކަ. ކީއްވެތޯއ މި ހިސާބަށް އައިއިރުގައި ، މި ރާއްޖ ގެ އެންމެ ބޮޑު ސިނާއަތަކީ މި ޓޫރިޒަމް
އިންޑަސްޓްރީ. މިސާލަކަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ޓޫރިޒަމް އިންޑަސްޓްރީގައި އެސްޓެބްލިޝް ރަނގަޅު
ކުންފުންޏަކާ އެކުގައި އެ ގޮތަށް، ދެ ތަނެއް، ތިން ތަނަކަށް އިންވެސްޓުކޮށްފިއްޔާމު އިން ރިޓަރން ތި ބ ފުޅުންނަށް
އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ވަރަށް ރަނގަޅު އެއްޗެއް ހަމަ ރިޓަރން ހަމަ ޕެންޝަނަރުންނަށް ލިބ ނ ، ދެވ ނެހެން. ކީއްވެތޯއ
އެކަން އެ ގޮތަށް ނުކުރަނީ؟
މޯލްޑިވްސް ޕެންޝަން އެޑްމިނިސްޓްރ ޝަން އޮފީހުގެ ޗްފީ އެގްޒެކެޓިވް އޮފިސަރ ސުޖާތާ ޙަލީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑުމެން އިންވެސްޓު މި ކުރަނީ މާކެޓަށް ނެރެވ ޕްރޮޑަކްޓްސްގައި. ދެން އަޅުގަނޑުމެން މާކެޓުގައި މި ވޯކުކުރާ
އިންވެސްޓްމަންޓު ފަންޑުތަކާ އެއް ކޮށް މުޢާމަލާތްކުރާ އިރު ވެސް އަބަދު ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ވެސް ހަމަ ދައްކާ
ވާހަކައެއް ޓޫރިޒަމް ފަންޑެއް ނޫނީ ރިއަލްއެސްޓ ޓް، ނޫނިއްޔާމުން އެއްކަލަ ޑޮލަރ ރިޓަރން ލިބ ކަހަލަ ފަންޑެއް.
މިއީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ހަމަ އިންވެސްޓްމަންޓު ޕްރިންސިޕަލްގައި ވަރަށް އަޅުގަނޑުމެން ގާތްކޮށް ކުރަންބ ނުންވާ
ދެތިން އ ރިއާ. އެކަމަކު އަދި އެކަހަލަ ފަންޑުތަކެއް؛ ދެން އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާގޮތުގައި މަސައްކަތްތަކެއް އެބަ
ކުރެވ . ދެން މި ފަންޑުތައް މި ލިސްޓުކުރާނީ އެސެޓު މެނ ޖަރ، ސޮރީ، އިންވެސްޓްމަންޓު އެޑްވައިޒަރ ސްގެ
އެޑްވައިޒަރީ ސަރވިސަސް ގެ ދަށުން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން މި ވޯރކްކުރާ އެޑްވައިޒަރ؛ މާ ކެޓުގެ ހުރިހާ
އެޑްވައިޒަރއާ އެއްކޮށް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ވޯރކްކުރަން. ކުރާއިރުގައި ހަމަ އެބަ މަސައްކަތްތަކެއް ކުރެވ . އެކަމަކު
އަދި އެހާހިސާބަށް ޕްރޮޑަކްޓުތައް ޑިވެލޮޕްނުވަނީ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ. އެކަމަކު އަޅުގަނޑުމެން ވެސް ހަމަ
ވަރަށް ބ ނުން ތި ވިދާޅުވިގޮތަށް ހަމަ ކުރިއަށް ގެންދަން. ދެން ޕެންޝަން ގާނޫނުގައި ހުރ ޕެންޝަން ފަންޑު
އިންވެސްޓުކުރެވ ނެ އުސޫލުތަކެއް ކަނޑައަޅާފައި. އެއީ ހަމަ ވަރަށް ރަނގަޅަށް ކަނޑައެޅިފައި ހުންނަ އުސޫލުތަކެއް.
މިވަރު ފަންޑެއް އޮންނަ އިރު ބ ނުންހާގޮތަކަށް ވެސް އިންވެސްޓުކުރެވިގެން ނުވާނެ. އެހެންވީމާ، ވަރަށް ރަނގަޅަށް
އެ އިންވެސްޓްމަންޓު އުސޫލުތަކެއް ކަނޑައެޅި، އ ގެ ތެރެއިން ހަމަ ކޮންމެ ސެކްޓަރއެއްގައި ވެސް،
އިންވެސްޓު ކުރުމުގެ ފުރުޞަތު އެބަ އޮތް. ދެން މީގައި ފަންޑު ބ ނުންވާ ފަރާތްތަކުން ވެސް، އަޅުގަނޑުމެން ވެސް
ބަލާ ވަކި ކަންތައްތަކެއް ހުންނާނެ. އެ ކަންތައްތައް ފުރިހަމަކޮށްގެން ހަމަ ޕްރޮޑަކްޓު ލިސްޓުކުރީމަ އަޅުގަނޑުމެން އެ
ޑިއުޑެލިޖެންސް ހަދާފައި ހަމަ ފީސަބަލް ޕްރޮޑަކްޓްސްގައި އަޅުގަނޑުމެން އިންވެސްޓުކުރަމުން ގެންދާނަން.
ޝުކުރިއްޔާ.
32

މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީގެ 45 ވަނަ ބައްދަލުވުން 12 ނޮވެންބަރު 2025
ކެލާ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުاله ޝަރީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަދި އަޅުގަނޑު އެއް ސުވާލުކޮށްލާނަން އިނގ ތޯ. މިހާރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފެންނަނީ ރާއްޖ ގައި ، އަޅުގަނޑު
ދެންމެ މި ފާހަގަކުރި ސިނާޢަތުގައި ގިނަ ރިސޯޓު އޯނަރުން އެ މީހުންނަށް މި ރާއްޖ ގެ މި ބ ންކުތަކުން އެ
ފައިނ ންސް ހަމަނުޖެހިގެން ގިނަ ފަހަރަށް މި ފައިނ ންސް މި ހޯދަނީ ބ ރުގެ ބައެއް ބ ންކުތަކުން އިނގ ތޯ. ދެން 2
ސަބަބެއް އެބަ އޮތް. އެއް ސަބަބަކީ މި ތަނަށްވުރެން އެ ބ ންކުތަކުން އިންޓަރެސްޓް ރ ޓު ދަށްވުމާ އެކަހަލަ
ކަންތައްތައް އެހެން ހުރީމަ. އެކަމަކު އެ ބ ންކުތަކުން ހަމަ ފުދ ވަރެއްގެ ރަނގަޅަށް އެބަ އިންވެސްޓުކޮށްދ އިނގ ތޯ.
މިސާލަކަށް މިއަދު ވެސް ، އަޅުގަނޑުމެން ދާދި އިހަށްދުވަހު މި ޓޫރިޒަމް ޓެކްސްގެ ކަންތައްތަކުގައި ، ޑޮލަރ
ކަންތައްތަކުގައި މި މާލީ ކަންކަމަށް މި ގެނެވުނު ބަދަލާ ގުޅިގެން އެ ރިސޯޓު އޯނަރސްގެ އެންމެ ބޮޑު
ކޮމްޕްލެއިންއަކީ އެއީ. އެ ބ ފުޅުން މި ރިސޯޓުތައް ޑިވެލޮޕް މި ކުރަނީ ބ ރުގެ ބ ންކުތަކުން ފަންޑިންގ ހޯދައިގެންނ .
އެހެން އެކަން އޮތްކަން ހަމަ ވަރަށް ރަނގަޅަށް ހުރިހާ އިދާރާތަކަށް ވެސް އެބައެނގ ކަމާގުޅުންހުރި. އެހެން އޮއްވަ އި
ކީއްވެތޯއ ތި ބ ފުޅުން އެ ކަމަށް ހަމަ އެހާބޮޑު ޝައު ގުވެރި ؛ މިއަދާ ހަމައަށް އައި އިރު އެއްވެސް ކަމެއް
ކޮށްފިންތޯއ ؟ މިސާލަކަށް ދެންމެ ޕެންޝަނާ ބެހ ގާނޫނުގައި ، ރަނގަޅު ވާހަކައެއް ، ވަރަށް ރަނގަޅަށް ހުރީ ކެޕް
ކުރެވިފައި، ހިފެހެއްޓިފައި ވަރަށްގިނަ ކަންތައްތަކެއް އެގޮތަށް. އެހެންނަމަވެސް، އެ ވެސް ޒަމާނާ އެއްގޮތަށް
ބަދަލުކުރެވ ނެ ނޫންތޯއ ؟ އެ ހުށަހެޅުން ހުށަނާޅަނީ ކީއްވެތޯއ ؟
މޯލްޑިވްސް ޕެންޝަން އެޑްމިނިސްޓްރ ޝަން އޮފީހުގެ ޗްފީ އެގްޒެކެޓިވް އޮފިސަރ ސުޖާތާ ޙަލީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ގާނޫނަށް ބަދަލެއް ނުގެނެސް ވެސް އެ ކަންތައް ކުރެވ އިނގ ތޯ. ދެން ގާނޫނަށް ބަދަލެއް ގެންނާކަށް ނުޖެހ
ކޮންމެހެން ޓޫރިޒަމް ސެކްޓަރގައި އިންވެސްޓުކުރާކަށެއް. މީގައި ދެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އިންފޮމ ޝަން
ސެޝަންސްއާއި ، މި ދެކެވ ، އެއްކަލަ މުޢާމަލާތްތަކުގެ ބ ންކުތަކާ އެއްކޮށް ވިޔަސް އަދި ނޫނިއްޔާމު މި ދާއިރާގެ
ހުރިހާ ފަރާތްތަކާ އަޅުގަނޑުމެން ދައްކާ ވާހަކައިގަ އި ވެސް ހަމަ އަޅުގަނޑުމެން އަބަދުވެސް ބުނަން އަޅުގަނޑުމެން
އިންޓަރެސްޓް އެބަހުއްޓ . ދެން އެކަމަކު އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ވަކިން ގޮއްސަ މިވެނި ތަނެއްގައި އިންވެސްޓުކުރާނަމ
އެހެނެއް ނުބުނެވ ނެ ދެއްތޯ. އ ގައި އޮންނާނެ ގޮތަކީ އެ ފަންޑިންގ ބ ނުންވާ ފަރާތްތަކުން ވެސް އިސްނަގައިގެން އެ
ކަމާ އުޅެން އެބަޖެހ . އެހެންވީމާ، އެ މަޢުލޫމާތު އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާގޮތުގައި ހުރިހާ މި ދާއިރާގައި މަސައްކަތް
33

މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީގެ 45 ވަނަ ބައްދަލުވުން 12 ނޮވެންބަރު 2025
ކުރުއް ވާ ފަރާތްތަކަށް ވެސް އެނގިލައްވާނެ. ދެން ހަމަ އެ ފުރުޞަތު އެބަ އޮތް. އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ވަރަށް
އިންޓަރެސްޓް އެބަ އޮތް އެކަމަށް އިނގ ތޯ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ފަރެސްމާތޮޑާ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޝްރަފް ރަޝީދަށް އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތުއަރުވަން.
ފަރެސްމާތޮޑާ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޝްރަފް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މުގައްރިރު. މަރުޙަބާ ޕެންޝަން އެޑްމިނިސްޓްރ ޝަން އޮފީހުން ވަޑައިގެންނެވި 2
ބ ފުޅުންނަށް. އަޅުގަނޑު ކޮށްލަން ބ ނުންވާ ސުވާލަކީ، ދިވެހިރާއްޖ ގެ ޕެންޝަނާ ބެހ ގާނޫނުގައި ރާއްޖ ގަ އި
ރަޖިސްޓަރީކޮށްގެން ހިންގާ ހުރިހާ ކުންފުނިތަކުގައި ވެސް ދާއިމީ މުވައްޒަފުންގެ ގޮތުގައި ތިބ މީހުންނަށް
ޕެންޝަންގައި ބައިވެރިވާން މަޖުބޫރުކޮށްފައި އޮންނަނީ. ތި ބ ފުޅުންނަށް ކިހާވަރަކަށް ބަލައި ލެވ ތޯއ ހުރިހާ މީހުންނަކީ
ޕެންޝަން ސްކީމުގައި ބައިވެރިވެގެން ބަރާބަރަށް ފައިސާ ދައްކާ މީހުންތޯ؟ އެގޮތަށް އެކަން ނުދާކަށް ތި ބ ފުޅުންނަށް
އެނގ ތޯއ ؟ އެނގ އިރުގައި އެކަން ރަނގަޅު ކުރުމަށް ޓަކައި ކޮންކަހަލަ މަސައްކަތްތަކެއްތޯ ކުރައްވަނީ؟ ޝުކުރިއްޔާ.
މޯލްޑިވްސް ޕެންޝަން އެޑްމިނިސްޓްރ ޝަން އޮފީހުގެ ޗްފީ އެގްޒެކެޓިވް އޮފިސަރ ސުޖާތާ ޙަލީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑުމެން ގަވާއިދުން އިންސްޕެކްޝަންސް ހަދަން އިނގ ތޯ. ދެން ހަމަ އެކި
ދާއިރާތައް، މިސާލަކަށް ކޮންސްޓްރަކްޝަން އިންޑަސްޓްރީ، ނޫނިއްޔާމު އެގޮތަށް އެކި ދާއިރާތައް ނަގައިގެން ހަމަ
އަޅުގަނޑުމެން ޕްލ ނެއްގެ ދަށުން އިންސްޕެކްޝަންސް ހަދައި އަދި އ ގެ އިތުރަށް ރަށްރަށަށް އަޅުގަނޑުމެން މި ކުރާ
ދަތުރުތަކުގައި ރަށްރަށުގައި ހުންނަ ކުންފުނިތަކާއި، އެ ރަޖިސްޓަރޑް ހުރިހާ ތަންތަނެއް ބަލައި، ރަޖިސްޓަރކޮށްފައިތޯ
ހުންނަނީ ބަލަން އިނގ ތޯ. ދެން އ ގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވެސް އިނގ ހުންނަކަން ނުކުރާ ފަރާތްތައް.
އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު ހަމަ ވަރަށް ބޮޑަށް އެބަ މަސައްކަތްކުރަން އެގޮތަށް ހުންނަ؛ އަބަދުވެސް އަޅުގަނޑުމެން ކުރާ
މަސައްކަތެއް މި ދެންނެވި ގޮތަށް އިންސްޕެކްޝަން ހަދައި، ކޮށްފައިތޯ ހުރީ ބެލުމާ މި ހުރިހާ ކަމަކީ. ދެން އެކަމަކު
މި ދިޔަ 2024 ވަނަ އަހަރުގައި ހަމަ އިތުރު، އިތުރު ފިޔަވަޅުތަކެއް އެކަން ހަރުދަނާކުރުމަށް ވެސް އެޅިފައި ވަނީ.
އ ގެ ތެރެއިން ކަވަރ ޖް އެކްސްޓެންޝަން ޑިޕާޓްމަންޓެއް ޕެންޝަން އޮފީހުގައި ހެދި، މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން
ބަރާބަރަށް އަދި މި ހުރިހާ އެއްޗެއް؛ މި ވާގޮތަކީ ގިނަފަހަރު މި އިންނަނީ ކުންފުންޏެއްގައި ދިވެއްސަކު އުޅ ތީވެ
34

މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީގެ 45 ވަނަ ބައްދަލުވުން 12 ނޮވެންބަރު 2025
އަޅުގަނޑުމެން ގޮސް އިންސްޕެކްޝަން ހަދާއިރަށް ބުނާނެ ތިމާގެ މީހެކ . މުސާރައެއް ނުދެއ . މިކަހަލަ އިޝޫޒްތައް
ވެސް ދިމާވ އިނގ ތޯ އިންސްޕެކްޝަންގައި. ދެން އެހެންވީމާ، މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށްބޮޑަށް މޮނިޓަރކުރަން
އެއްކަލަ ވަޒީފާއެއް އިޢުލާނުކޮށްފައި ހުންނަ އިޢުލާނުތައް. އެ އިޢުލާނުކޮށްފައި ހުންނަ ތަންތަނަކީ ދެން އަޅުގަނޑުމެން
ގަބޫލުކުރަނީ މުވައްޒަފުން ގެންގުޅ ތަންތަންކަން. އެކަހަލަ، އެކަހަލަ އެކިއެކި ގޮތްގޮތަށް އަޅުގަނޑުމެން ބަލައިގެން
މި ކަވަރ ޖް އެކްސްޓެންޑުކުރުމުގެ މަސައްކަތްތައް ކުރަމުން ގެންދަން.
ފަރެސްމާތޮޑާ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޝްރަފް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަނެއް ސުވާލަކީ، އެކިއެކި ކުންފުނިތަކުގައި މަސައްކަތްކުރައްވާ މީހުންގެ ކުންފުނީގެ ފަރާތުން ޕެންޝަން އޮފީހަށް
ދައްކަންޖެހ ފައިސާ 6 މަސް، 7 މަސް، 8 މަސް ދުވަސް ވަންދެން ނުދައްކާ ހުންނަ ވާހަކައަކީ ކޮންމެވެސްވަރަކަށް
އިވ އަޑެއް. އެއީ ކިހާވަރެއްގެ ޙަޤީޤަތެއްތޯ؟
މޯލްޑިވްސް ޕެންޝަން އެޑްމިނިސްޓްރ ޝަން އޮފީހުގެ ޗްފީ އެގްޒެކެޓިވް އޮފިސަރ ސުޖާތާ ޙަލީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ހުރ އިނގ ތޯ. ބައެއް ހަމަ ދުވަސްތަކެއް ވަންދެކަށް ފައިސާ ނުދައްކާ ހުންނަ ކުންފުނިތައް އެބަހުރި. ދެން
އަޅުގަނޑުމެން އެ ކުންފުނިތަކުގެ ނަން ވެސް އަޅުގަނޑުމެންގެ ވެބްސައިޓަށް އަރުވާނެ. މީގައި ހުންނާނެ ނޮން
ކޮމްޕްލަޔަންޓް ކުންފުނިތައް އިނގެން. ދެން އ ގެ އިތުރަށް އ ގައި ހުރ އެކި މަރުޙަލާތަކެއް. އަޅުގަނޑު ކުރިން ވެސް
ފާހަގަކޮށްލިހެން ބަހައިލައިގެން ދެއްކުމުގެ ފުރުޞަތު ދިނުން. ނޮޓިފިކ ޝަންސް ފޮނުވައި، އެ ކޯޓު މަރުޙަލާއާ
ހަމައަށް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ގެންދަން އިނގ ތޯ މި މަސައްކަތްތައް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު އަދި އިތުރު ބައްދަލުވުމެއް ވެސް އޮތީމަ މި ހިސާބުން ބައްދަލުވުން
ކުރިކޮށްލާނަން. ދެން ވަރަށް އަވަހަށް އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ޕެންޝަން އޮފީހަށް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ޒިޔާރަތްކުރުމެއް
ބާއްވާނަން. ދެން އ ގެ ތެރެއިން އަދި އިތުރަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އިތުރު ކަންތައްތައް ސާފުވެގެންދާނެ. އެހެންވީމާ،
ވަރަށްބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ އިނގ ތޯ 2 ބ ފުޅުން ވެސް ވަޑައިގެން ތި ހުށަހެޅުއްވި ޚުލާސާ ރިޕޯޓު އަދި
އަޅުގަނޑުމެންގެ މެންބަރުންގެ ކަންބޮޑުވުންތަކަށް ތި ދެއްވި ތަފުސީލީ ޖަވާބުތަކަށް.
35

މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީގެ 45 ވަނަ ބައްދަލުވުން 12 ނޮވެންބަރު 2025
(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު)
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ال ساََّلمُ علََْي كُْم. އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުގެ 2024 ވަނަ އަހަރުގެ އަހަރީ ރިޕޯޓު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވަނީ
ލިބިފައި. ދެން އަހަރީ ރިޕޯޓާ ބެހ ވަރަށް ޚުލާސާ ޕްރެޒެންޓ ޝަނެއް މިއަދު ދެން ހުށަހަޅުއްވަ އިދެއްވާނީ. އ ގެ
އިތުރަށް މެންބަރުން ބައެއް ކަންކަން ސާފުކޮށްލަން ރިޕޯޓާ ގުޅ ގޮތުން ބ ނުންފުޅުއްވެއްޖެއްޔާ އަޅުގަނޑު އެ ފުރުޞަތު
މެންބަރުންނަށް އަރުވާނަން. އެހެންވީމާ، ކުރިއަށް ގެންދަވާ.
އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނު ގެ ރައީސް އާދަމް ޝާމިލު ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ال ساََّلمُ علََْي كُْم. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަދި އަޅުގަނޑު އިތުރު ވާހަކައެއް ދަންނަވައިލާނަން. އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ބައްދަލުވުމުގައި ބައިވެރިވެޑައިގަންނަވަނީ
ރައީސް އަލްއުސްތާޛު އާދަމް ޝާމިލް، ނައިބު ރައީސް އަލްފާޟިލް ޢަބްދުاله ނާޝިދު، މެންބަރު އަލްއުސްތާޛު
ޝިޔާމާ މުޙައްމަދު، މެންބަރު އަލްފާޟިލް އަޙްމަދު ނާޝިދު، މެންބަރު އަލްފާޟިލާ ޝަޒުނާ ހާޝިމް، ސެކްރެޓަރީ
ޖެނެރަލް އަލްފާޟިލާ ފާތިމަތު ނިލްފާ، އެސިސްޓެންޓް ސްޕްރިންޓެންޑެންޓް އަލްފާޟިލް އަޙްމަދު އަމީން، ޑިރެކްޓަރ
ޖެނެރަލް އަލްފާޟިލް ފާޠިމަތު އިބްނާ އަދި އެސިސްޓެންޓް ޑިރެކްޓަރ އަލްފާޟިލާ ޔުމްނާ ވަޙީދު. މި 9
ބ ފުޅުންނަށް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ކޮމިޓީގެ ފަރާތުން މަރުޙަބާ ދަންނަވަން އިނގ ތޯ. ކުރިއަށް ގެންދަވާ!
އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނު ގެ ރައީސް އާދަމް ޝާމިލު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މުގައްރިރު. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން. އަޅުގަނޑުމެންގެ 2024 ވަނަ އަހަރުގެ
އަހަރީ ރިޕޯޓުގެ ހުށަހެޅުމުގެ ބައި ކުރިއަށް ގެންގޮސްދެއްވާނީ ޑިރެކްޓަރ އޮފް ޕްރިވެންޝަން އަލްފާޟިލާ ފާޠިމަތު
އިބްނާ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ވަގުތު ނަގައިނުލާ ވަގުތު އިބްނާއަށް އަރުވާނަން. ޝުކުރިއްޔާ.
އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުގެ ޑިރެކްޓަރ އޮފް ޕްރިވެންޝަން ފާޠިމަތު އިބްނާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
36

މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީގެ 45 ވަނަ ބައްދަލުވުން 12 ނޮވެންބަރު 2025
ޝުކުރިއްޔާ ރައީސް. ކޮމިޓީގެ މުގައްރިރު އަދި މެންބަރުން، ال ساََّلمُ عَلَْي كُْم. މި ހުށަހަޅައި ލަނީ 2024 ވަނަ އަހަރުގެ
އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުގެ އަހަރީ ރިޕޯޓުގެ ޚުލާސާއެއް. މި ޕްރެޒެންޓ ޝަނުގަ އި އަލިއަޅުވަ އިލާނެ މައިގަނޑު
ބައިތަކަކީ ، ކޮމިޝަނަށް މައްސަލަ ރަޖިސްޓަރީ ކުރުމުގެ މަރުޙަލާގައި ކުރިއަށް ގެންދިޔަ މަސައްކަތްތަކާއި، ތަޙުޤީޤު
މަރުޙަލާގެ މަސައްކަތްތަކާއި އަދި ދަޢުވާކުރުމަށް މައްސަލަތައް ފޮނުވުމުގެ މަސައްކަތްތަކާއި، މީގެ އިތުރުން
ކޮމިޝަނުގެ މުވައްޒަފުންގެ ތަރައްޤީއަށް ކުރެވުނު މަސައްކަތްތަކާއި، ކޮރަޕްޝަން ވިޔަ ނުދިނުމަށް ދިރާސާތަކެއް
މެދުގައި ކުރެވުނު މަސައްކަތްތަކާއި، އަދި ޑިޖިޓަލައިޒ ޝަންގެ ރޮނގުން ކުރެވުނު މައިގަނޑު މަސައްކަތްތަކަށް.
2024 ވަނަ އަހަރު ކޮމިޝަނަށް ހުށަހެޅިފައިވަނީ ޖުމުލަ 1171 ޝަކުވާ. މީގެ ތެރ ގައި ތަކުރާރުކޮށް ހުށަހެޅިފައިވާ
ޝަކުވާތަކާއި، އެއް ޝަކުވާއެއްގައި އެތައް މައްސަލަތަކެއް ހުރުމުގެ ސަބަބުން ފާހަގަކުރެވިފައިވާ ޝަކުވާތަކާ
ގުޅިގެން ރަޖިސްޓަރީ ކުރެވިފައިވަނީ 732 މައްސަލަ. މިގޮތުން ތުހުމަތަކީ ކޮބައިކަން ސާފުކޮށް އެނގެން
ނެތުމުންނާއި، އަދި އިތުރަށް މަޢުލޫމާތު ހޯދެން ނެތަތީވެއާއި ، ކޮމިޝަނުގެ މެންޑ ޓަށް ނުފެތ ތީ 439 މައްސަލަ
ރަޖިސްޓަރީނުކޮށް ދޫކޮށްލެވިފައިވ . ކޮމިޝަނުން ނިންމި މައްސަލަތަކުގެ ގޮތުގައި ބަލަނީ ޕްރިލިމިނަރީ މަރުޙަލާއާއި
ތަޙުޤީޤު މަރުޙަލާއިން ކޮރަޕްޝަންގެ ކުށެއް އެކުލެވިގެން ނުވާކަމަށް ކަނޑައަޅާ ނިންމާ މައްސަލަތަކާއި އަދި
ކޮރަޕްޝަންގެ ކުށެއް އެކުލެވ ކަމުގެ ތަޙުޤީޤު މަރުޙަލާއިން ކަނޑައަޅާ ދަޢުވާކުރުމަށް ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ
އޮފީހަށް ފޮނުވުމަށް ނިންމާ މައްސަލަތައް. އެގޮތުން ޕްރިލިމިނަރީ ތަޙުޤީޤު މަރުޙަލާއިން ކޮމިޝަނުން، ޕްރިލިމިނަރީ
ތަޙުޤީޤު މަރުޙަލާއިންނާއި، ތަޙުޤީޤު މަރުޙަލާއިން 2024 ވަނަ އަހަރު ނިންމާފައިވަނީ ޖުމުލަ 278 މައްސަލަ.
ކޮމިޝަނުން ތަޙުޤީޤުކުރާ މައްސަލަތަކުގައި ފާހަގަކުރެވ ދައުލަތުގެ އިދާރާތަކުގެ ހިންގުމުގެ ނިޒާމުގަ އާއި އަދި
ކޮރަޕްޝަނަށް މަގުފަހިވާގޮތަށް ހުރި ކަންކަން އިޞްލާޙު ކުރުމަށް ކޮމިޝަނުން ވ ތުވެދިޔަ އަހަރު ޖުމުލަ 60
އެންގުމެއް 45 އިދާރާއަކަށް އަންގާފައިވ . އަދި ކުރީގެ އަހަރުތަކުގައި ފޮނުވުނު އެންގުންތަކާ އެކުގައި
ތަންފީޒުކުރެވުނު މިންވަރު ބެލުމަށް 135 ފޮލޯއަޕް ހަދާފައިވ . އ ގެ ތެރެއިން 21 ކަމެއް ތަންފީޒުކުރެވި 57
އެންގުމެއް ތަންފީޒުކުރަން ފެށިފައިވ . އަދި 18 އެންގުމެއް ތަންފީޒުކޮށްފައިނުވާކަން ފާހަގަކުރެވިފައިވ . ޑިއުޓީ
ޕްރޮސިކިއުޝަން ނިޒާމަކީ ކޮމިޝަނުން ތަޙުޤީޤުކުރާ މައްސަލަތަކުގެ ތެރެއިން ދަޢުވަކުރެވ މިންވަރަށް އެކަށީގެންވާ
ހެކި ހުރިކަމަށް ކޮމިޝަނަށް ފާހަގަކުރެވ މައްސަލަތައް ދަޢުވާކޮށްދިނުމަށް އެދި ޕީ.ޖީ އޮފީހަށް ފޮނުވުމުގެ ކުރިން
މައްސަލައާ ގުޅިގެން ތަޙުޤީޤުން ހޯދާފައިވާ ހެކިތައް ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހާ ހިއްސާކޮށް، ދެފަރާތުން
މަޝްވަރާކުރުމަށް ޕީ.ޖީ އޮފީހުން ގާއިމުކޮށްފައިވާ ނިޒާމެއް. 2024 ވަނަ އަހަރު 41 މައްސަލައެއް ޑިއުޓީ
ޕްރޮސިކިއުޝަނަށް ކޮމިޝަނުން ފޮނުވާފައިވ . އަދި ޑިއުޓީ ނިންމައި ދަޢުވާކުރުމަށް ފޮނުވުނު 11 މައްސަލައިގެ
37

މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީގެ 45 ވަނަ ބައްދަލުވުން 12 ނޮވެންބަރު 2025
ތެރެއިން، ޑިއުޓީ ނިންމައި ދަޢުވާކުރުމަށް 11 މައްސަލަ ހުށަހެޅުމުން އިތުރަށް ތަޙުޤީޤު ފުރިހަމަކުރުމަށް އެދި 2
މައްސަލައެއް ޕީ.ޖީ އޮފީހުން ކޮމިޝަނަށް އަނބުރާ ފޮނުވާފައިވ . ދައުލަތަށް އަނބުރާ ހޯދަންޖެހ ފައިސާ ހޯދުމަކީ
ގާނޫނުން ކޮމިޝަނަށް ލާޒިކުރާ މަސްއޫލިއްޔަތުތަކުގެ ތެރ ގައި ހިމެނ ކަމެއް ނޫން. އެހެންނަމަވެސް، ކޮމިޝަނުން
އަންގާ އެންގުންތަކާ އެއްގޮތަށް ދައުލަތަށް އަނބުރާ ލިބެންޖެހ ފައިސާ ލިބ ކަން ކަށަވަރުކުރުމަށް ޓަކައި،
ކޮމިޝަނުން އިސްނަގައިގެން ފޮލޯއަޕް ހަދަމުންދ . އެގޮތުން، 2024 ވަނަ އަހަރު ކޮމިޝަނުން ތަޙުޤީޤުކޮށްފައިވާ 16
މައްސަލައެއްގައި ހިމެނ ޖުމު ލަ 80 މިލިއަން 1 ލައްކަ 69 ހާސް 681 ރުފިޔާ 24 ލާރި ހޯދުމަށް ކޮމިޝަނުން
އިދާރާތަކަށް އަންގާފައިވ . އަދި ދައުލަތަށް އަނބުރާ ހޯދުމުގެ ކަންކަމާ ގުޅުންހުރި މައްސަލަތައް ކުރިއަށް ގެންދި ޔުމަށް
އިދާރާތަކުގައި އެދިފައިވާނެ. މުވައްޒަފުންގެ ތަރައްޤީއަށް ކުރެވުނު މަސައްކަތްތަކުގެ ތެރ ގައި ޖުމުލަ 14 ތަމްރީނު
ޕުރޮގުރާމެއް ރާއްޖެއިން ބ ރުން އަދި އިދާރާތަކާ ގުޅިގެން 26 ޕުރޮގުރާމަކާއި، ކޮމިޝަނުން އިންތިޒާމުކޮށްގެން 16
ތަމްރީނު ޕުރޮގުރާމެއް މުވައްޒަފުންނަށް ކުރިއަށް ގެންދެވިފައިވ . ދިރާސާތަކުގެ މަސައްކަތްތަކަށް ބަލާ އިރު ދައުލަތް
އަދި ދައުލަތް ހިއްސާވާ ކުންފުނިތަކުގެ ޕްރޮކިއުމަންޓް، ރެކްރޫޓްމެންޓް އަދި ސީ.އެސް.އާރު ނިޒާމު ހަރުދަނާކުރުމަށް
ދައުލަތް ހިއްސާވާ ކުންފުނިތަކުގެ ޕްރޮކިއުމަންޓް، ރެކްރޫޓްމެންޓް އަދި ސީ.އެސް.އާރާ ގުޅ ގޮތުން އިދާރާތަކަށް 27
ކަމެއް އިޞްލާޙުކުރުމަށް އަންގާފައިވ . އަދި ޞިއްޙީ ވެލްފެއަރ ގެ ނިޒާމާ ގުޅ ގާނޫނީ އޮނިގަނޑު އޮތްގޮތް
ދެނެގަތުމުގެ ދިރާސާގެ ދަށުން 21 ލަފައެއް އިދާރާތަކަށް ދެވިފައިވާނެ. ޑިޖިޓަލައިޒ ޝަން މަސައްކަތްތަކުގެ ތެރ ގައި
ކޮމިޝަނުގެ ތަޙުޤީޤާ ގުޅިގެން ހާޒިރުކުރެވ ފަރާތްތަކާއި، ސުވާލު ކުރުމަށާއި، ބަޔާން ނެގުމަށް ބ ނުންކުރާ ތަޙުޤީޤު
ކޮޓަރި ސައުންޑް ޕްރޫފްކުރުމާއި އަދި އޯޑިއޯ ވީޑިއޯ ރެކޯޑިންގ ސިސްޓަމްތައް ގާއިމުކުރުމުގެ މަސައްކަތްތައް
ކުރެވިފައިވ . އަދި ކާކުކަން އެނގ ގޮތަށް ކޮމިޝަނަށް މައްސަލަ ހުށަހަޅާ ފަރާތްތަކަށް އެ ފަރާތްތަކުން ހުށަހަޅާ
މައްސަލަތަކުގެ އަދާހަމަ ލިބިދިނުމަށް ޓަކައި، ލިބީގެ ނަމުގައި ތައާރަފުކޮށްފައިވާ އޮޓޮމ ޓެޑް ނިޒާމެއްގެ ތެރެއިން
މައްސަލަ ހުށަހަޅާ ހިސާބުން ފެށިގެން މައްސަލަ ނިމެންދެން މައްސަލައާ ގުޅިގެން ކޮމިޝަނުން ކުރިއަށްގެންދާ ކޮންމެ
މަރުޙަލާއެއް ފެށުމުން އަދި ނިމުމުން އެކަމުގެ އަދާހަމަ ހުށަހަޅާ ފަރާތަށް އެސް.އެމް.އެސްއެއްގެ ޒަރީ އާއިން ލިބުމުގެ
އިންތިޒާމު ހަމަޖައްސައިދީފައިވ . ވ ތުވެދިޔަ އަހަރު ވެސް ކޮމިޝަނަށް ފާހަގަކުރެވުނު މައިގަނޑު ގޮންޖެހުންތަކަށް
ބަލާ އިރު ފާސްކުރާ، ޚާއް ސަކޮށް ކޮމިޝަނުގެ ބަޖެޓާ ގުޅ ގޮތުން، ކޮމިޝަނަށް މަޖިލީހުން ފާސްކުރާ ބަޖެޓު
ދޫކުރުމުގައި މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިނ ންސްއަށް ހުށަހެޅުމުން، ކޮންމެ ފަހަރަކު ވަކިވަކި ބ ނުންތަކަށް ހުއްދަ ހޯދަން
ޖެހުމުން ދިމާވި ދަތިތައް ފާހަގަކުރެވ . އަދި ޚާއްސަކޮށް ކޮމިޝަނަށް ދޫކުރާ ބަޖެޓުގެ 90 އިންސައްތައަކީ ރިކަރަންޓް
ޚަރަދު ކަމުގައި ވުމުން، ތަޙުޤީޤުތައް ހަރުދަނާ ކުރުމަށާއި، ކޮރަޕްޝަން ވިޔަނުދިނުމަށް ޓަކައި އީޖާދީ މަސައްކަތްތަކެއް
38

މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީގެ 45 ވަނަ ބައްދަލުވުން 12 ނޮވެންބަރު 2025
ކޮމިޝަނަށް ކުރުމަށް ގޮންޖެހުންތައް ދިމާވާ ކަމަށް އަދި މުވައްޒަފުންގެ ފަންނީ ގާބިލުކަން އިތުރުކުރުމަށް
ގޮންޖެހުންތައް ދިމާވާކަން ފާހަގަކުރެވ . އަދި ގޮންޖެހުންތަކުގެ ތެރ ގައި ފާހަގަކޮށްލަން ބ ނުންވާ އެއް ކަމަކީ،
ކޮމިޝަނުން މިހާރު މަސައްކަތްކުރަމުން ގެންދާ އިމާރާތަކީ އަމިއްލަ މީހެއްގެ ކުލީ އިމާރާތެއް ކަމުގައި ވުމުން،
ކޮމިޝަނަށް ހާޒިރުކުރާ މީހުން އެކިއެކި ބ ނުމަށް، މިސާލަކަށް ތަޙުޤީޤު ބ ނުމަށާއި އަދި އެހެން ބ ނުންތަކަށް
ކޮމިޝަނަށް ހާޒިރުކުރާ ފަރާތްތަކާއި އަދި މުވައްޒަފުންގެ ސަލާމަތާއި ރައްކާތެރިކަން ބެލެހެއްޓުމުގައި އަދި ޚާއްސަކޮށް
ސެންސިޓިވް ޑ ޓާގެ ސެކިއުރިޓީ ވެސް ކަށަވަރުކުރުމުގައި ކޮމިޝަނަށް ގޮންޖެހުންތައް ހުރިކަން ފާހަގަކުރެވ . މީގެ
އިތުރުން ޖޮއިންޓް އިންވެސްޓިގ ޝަންގެ ގާނޫނީ އިޖުރާތުތައް އޮތްގޮތުން ކޮމިޝަނުން އިނީޝިއ ޓުކުރުމުގައި ޖޮއިންޓް
އިންވެސްޓިގ ޝަންގައި ދިމާވެފައިވާ ގޮންޖެހުންތަކާއި އަދި ކޮމިޝަނަށް ލިބިފައިވާ ބަޖެޓުން މުވައްޒަފުންގެ
މުސާރައާއި، ތަމްރީނު އަދި ފުރުޞަތުތަކަށް މަސައްކަތް ކުރުމުގައި ދިމާވާ ގޮންޖެހުންތައް ފާހަގަކުރެވ . މި ގޮތުން
މިހާރު ވެސް ކޮމިޝަނުން ވ ތުވެދިޔަ އަހަރުގެ ޓަރންއޯވަރ ރ ޓަކީ % 23 ފާހަގަކޮށްލަން ބ ނުންވ . އަދި
މުވައްޒަފުން ވަކިވުމުގެ މައިގަނޑު މައްސަލައެއްކަމުގައި ކޮމިޝަނަށް ފާހަގަކުރެވިފައި މި އޮތީ، މުވައްޒަފުންގެ
މަސައްކަތުގެ ފެންވަރު ބެލުމުގެ އުސޫލާއި ޕްރޮމޯޝަން އުސޫލާ އެއްގޮތަށް މުވައްޒަފުންނަށް ޕްރޮމޯޝަން ނުދެވުމާއި
އަދި މުސާރައިގެ ފަރަގު ތަފާތުވުން އެހެން ސެކްޓަރތަކާއި އަޅައިބަލާ އިރު. މީގެ އިތުރަށް ވެސް ހަމަ ދައުލަތުގެ
އިދާރާތަކުގައި ލިޔެކިޔުން ބެލެހެއްޓުމުގެ ނިޒާމު ހަރުދަނާ ނުވުމުގެ ސަބަބުންނާއި އަދި ތަޙުޤީޤަށް ބ ނުންވާ ހެކި
ހޯދުމަށް ދަތިވުމުގެ ސަބަބުން އަދި ގާނޫނީ ގޮންޖެހުންތަކާ ހުރެ އިދާރާތަކުން އެއްބާރުލުން ފުރިހަމަގޮތުގައި ނުލިބުން
ފާހަގަކުރެވ . ދެން މި ދަންނަވައިލެއްވީ ވ ތުވެދިޔަ އަހަރުގެ ކޮމިޝަނުގެ 24 ވަނަ އަހަރުގެ އަހަރީ ރިޕޯޓުގެ
ޚުލާސާއެއް. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އަޅުގަނޑު ފުރަތަމަ ފުރުޞަތުއަރުވާނަން ކެލާ ދާއިރާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުاله ޝަރީފަށް.
ކެލާ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުاله ޝަރީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ މުގައްރިރު. މަރުޙަބާ އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުގެ ރައީސާއި އަދި ނައިބު ރައީސް އަދި ހުރިހާ
މެންބަރުން އިނގ ތޯ. ވަރަށް ރަނގަޅު ހުށަހެޅުމެއް ހުށަހަޅާ ލަދީފި. އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ވަރަށް ޝައުގުވެރިކަމާ އެކު
ބަލަމުން މި ގެންދިޔައީ. އަޅުގަނޑު ސުވާލުކޮށްލަން ބ ނުންވ ، ދެން ކުރީގައި ވެސް ބަޖެޓުގެ މައްސަލައިގައި އެ
39

މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީގެ 45 ވަނަ ބައްދަލުވުން 12 ނޮވެންބަރު 2025
ކޮންސަރން ތި ބ ފުޅުން އޮތީ ފާހަގަކޮށްފައި. އެއާއެކުގައި ދެންމެ ހުށަހެޅިއިރުގައި ވިދާޅުވި ފިނ ންސުން އެ
ފާސްކޮށްފައި އޮންނަ ބަޖެޓަށް ވެސް ވަކިވަކިން އެ ދެންޖެހ ވާހަކަ. އެކަން އޮތީ އެގޮތަށްތޯ؟ ނޫނީ ކޮންކަހަލަ
ހުރަހެއްތޯ އެކަމުގައި އޮތީ ފުރަތަމަ ސާފުކޮށްލަން ބ ނުން.
އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުގެ ރައީސް އާދަމް ޝާމިލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރ. ރަނގަޅަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ފަންނީ މުވައްޒަފުން އެ
ފާހަގަކުރައްވަނީ. މި ފިނ ންސް ތެރ ގައި ބަޖެޓު ހޯދުމުގެ ނިޒާމު ކަނޑައަޅުއްވާފައި އެ އޮންނަނީ އެ ބ ފުޅުން އެއަށް
އަޅުގަނޑުމެން ކޮންމެ ފަހަރަކު ވެސް ވަކިވަކިން އެދެންޖެހ ކަހަލަ ގޮތަކަށް، ހުއްދައިގެ މާނައިގައި އެ ކުރައްވަނީ.
އެހެންވީމާ، މިސާލަކަށް އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓު ކޮށްފައި އޮންނަ ކޯޑެއްގެ ދަށުން ވެސް ކަމެއް ކުރާއިރުގައި ހުރ
ހުއްދަތަކެއް ހޯދަންޖެހ . ދެން އ ގައި ބ ނުންތަކެއް ވެސް ހުންނާނެ އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އ ގައި.
އަޅުގަނޑުމެންގެ އެދުމެއް ވެސް އޮތީމަ ބޮޑަށް އެ ނުކުތާ އަޅުގަނޑުމެން މި ފާހަގަކޮށްލަނީ. އެއީ ދިވެހިރާއްޖެއަކީ
އ.ދގެ ކޮރަޕްޝަނާ ދެކޮޅު މުޢާހަދާގެ ބައިވެރިއެއް، ޤައުމެއް. އ.ދގެ މި މުޢާހަދާގެ ދަށުން މި ޖަކާޓާ
ޕްރިންސިޕަލްސް މި ކިޔާ ކުރުކޮށް. ޖަކާޓާ ޕްރިންސިޕަލްސްގައި ކަނޑައެޅިގެން ފާހަގަކުރާ އެއް ނުކުތާ އެއީ އެންޓި-
ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަންތަކަށް ބަޖެޓު ފާސްކުރައްވާއިރުގައި އެ އަދަދަކީ އެއީ އެ ޤައުމެއްގެ ގާނޫނު ހަދާ މަޖިލީހުން
ކަނޑައަޅުއްވާ އަދަދެއް ގޮތަށް އޮތުން މުހިންމުކަން ފާހަގަކުރައްވާފައި އޮވ . އެހެންވީމާ، ރާއްޖ ގައި އެގޮތަށް
އަޅުގަނޑަށް މަޢުލޫމާތު ލިބިފައިވާ ގޮތުން، މަޢުލޫމާތު ކުށް ނޫނިއްޔާމު އޮޑިޓަރ ޖެނަރަލްއަށް މަޖިލީހުން
ފާސްކޮށްދެއްވާ ބަޖެޓު ވަކިން. އަޅުގަނޑުމެން އެ ޖަކާޓާ ޕްރިންސިޕަލްތަކަށް ބަލާ އިރު...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ބަންގިއަށް ކުޑައިރުކޮޅެއް މެދު ކަނޑައިލަން.
(ބަންގި ވަގުތަށް ކޮމިޓީ މެދުކަނޑައިލުން)
އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުގެ ރައީސް އާދަމް ޝާމިލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
40

މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީގެ 45 ވަނަ ބައްދަލުވުން 12 ނޮވެންބަރު 2025
އާދެ! އަޅުގަނޑު ވާހަކަ ކުރިއަށް ގެންދާނަން. އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރާގޮތުގައި މި ދާއިރާ ރަނގަޅަށް ހިންގުމަށް
ޓަކައި އެ ކަނޑައަޅުއްވާ ބަޖެޓު މަޖިލީހުން އެންމެ ރަނގަޅަށް، މިސާލަކަށް މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީއަށް
އަޅުގަނޑުމެންގެ ޕަރފޯމަންސް ވެސް އެނގިވަޑައިގަންނަވާނީ . އަދި އަޅުގަނޑުމެންނަށް މަސައްކަތްކުރެވ މިންވަރާއި
ގޮންޖެހުންތަކާއި، އަޅުގަނޑުމެންގެ ގާބިލުކަން ވެސް. އެހެންވީމާ، އެކަމުގައި މަޖިލީހުގެ ދައުރެއް އޮތުން އެ މުހިންމު
ކަމަށް ވާތީއާއި ، ބައިނަލްއަގުވާމީ އެންމެ ރަނގަޅު މިންގަނޑުތައް ވެސް މި ހުރީ އެހެން ބާރުއެޅ ގޮތަށް ވެސް
ކަމަށް ވާތީވެ އަޅުގަނޑުމެން އެ ޕޮއިންޓް މި ފާހަގަކުރަނީ. އަނެއްހެން ފައިނ ންޝަލް މިންގަނޑުތަކުން ބަޖެޓު
ކޮންޓްރޯލުތައް ކުރުން ހަމަ މުހިންމު. އެކަން އަދި މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިނ ންސްގައި އޮތުން ވެސް މުހިންމުކަން ވެސް
އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރަން. އެކަމަކު އެ ކަނޑައަޅުއްވާވަރު، މިސާލަކަށް ބުނާކަމަށް ވަންޏާމު މި ކުރިއަށް މި އޮތް
އަހަރުގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ބަޖެޓަށް ބެލިކަމަށް ވިޔަސް، ސީލިންގގައި އޮތްވަރަށްވުރެ ދ އް ޕޮއިންޓް ކޮންމެވެސް
މިންވަރެއް މަދުން މި އައީ މި މަޖިލީހަށް. އެހެންވީމާ، ފިނ ންސް މިނިސްޓްރީއަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ އެ ހުރި ބައެއް
ކަހަލަ ދަތިތައް އަޅުގަނޑުމެން ތަކުރާރުކޮށް ލިޔަމުން ގެންދާ އިރު ވެސް އެނގިވަޑައިގެންނެވުމުގައި އުނދަގޫތަކެއް
ހުންނާތީ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު އު އްމީދުކުރަން އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުގެ ސުވާލަށް
ޖަވާބު އެރުވިއްޖެ ކަމަށް.
ކެލާ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުاله ޝަރީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ދެންމެ ރިޕޯޓުގައި ފާހަގަކޮށްފި ޖޮއިންޓް އިންވެސްޓިގ ޝަން ގެންދިޔުމުގައި ގާނޫނީ، ގާނޫނު މި ވަގުތު އޮތްގޮތުން
އުނދަގޫތަކެއް ހުރި ވާހަކަ. އެ ކޮންކަހަލަ ކަމެއްތޯ ތި ފާހަގަކުރަނީ؟ ނޫނީ އެ ކޮންކަމެއްކަން ފާހަގަކޮށްލާފައި މި
ކޮމިޓީއަށް އަންގާލަދީފާނަންތޯ ކޮންމެވެސް އިރަކުން.
އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުގެ ރައީސް އާދަމް ޝާމިލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވ ގޮތުގައި މިހާރު މި ތަޙުޤީޤުތަކުގައި ރައްޔިތުން މި
ކަންބޮޑުވެ ވަޑައިގަންނަވާ މި ލަސްކަން އައުމުގަ އި ދިމާވާ މައިގަނޑު އެއް ސަބަބެއް ގޮތުގައި މިކަން ރަނގަޅު
ކަންނ ނގެ އަޅުގަނޑު ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން. އ ގެ ތަފުސީލު އަޅުގަނޑުމެން ވަކިން އިއްޒަތްތެރި ކޮމިޓީއަށް އަރުވާނަން.
އެކަމު އަޅުގަނޑު ހަމަ މުހިންމު ދެތިން ނުކުތާ ފާހަގަކޮށްލާނަން މިސާލެއް ގޮތުން. އެއްކަމަކަށް ބޮޑެތި ކޮރަޕްޝަންގެ
ކ ސްތަކުގައި ވަރަށް އާންމުކަމެއް މަނީ ލޯންޑަރިންގއާ އެއްކޮށް އ ގެ ޕްރެ ޑިކ ޓް އޮފެންސެއް ގޮތުގައި ކޮރަޕްޝަންގެ
41

މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީގެ 45 ވަނަ ބައްދަލުވުން 12 ނޮވެންބަރު 2025
ޢަމަލުތައް ހިމެނުން. މިސާލަކަށް ނާޖާއިޒް މަންފާ ހޯދައި ދިނުން، ހޯދުން ނުވަތަ ނުޙައްޤު މުއްސަނދިކަން ކަމަށް
ވިޔަސް. އެހެންވީމާ، ރާއްޖ ގެ ގާނޫނީ ނިޒާމު އޮތް ގޮތުން މަނީ ލޯންޑަރިންގގެ އަސްލީ އިޚުތިސާސް ނޫނީ
އޮރިޖިނަލް ޖުރިސްޑިރިކްޝަން މި އޮންނަނީ ދިވެހި ފުލުހުންގެ ޚިދުމަތުގައި. އ .ސީ.ސީއަށް ދެއްވާފައި އޮންނަ
އަސްލީ އެއް އިޚުތިސާސް މި އޮންނަނީ ނުޙައްޤު މުއްސަނދިކަމުގައި. އެހެންވީމާ، މަނީ ލޯންޑަރިންގ އާއި ނުޙައްޤު
މުއްސަނދިކަމާ ގުޅ ހާލަތުގައި އަދި އެ ނޫން ވެސް މަނީ ލޯންޑަރިންގއާއި އެހެން އަޅުގަނޑުމެންގެ އިޚުތިސާސްގައި
މި ހުރި ކުށްތައް ތަޙުޤީޤުކުރުމާ ގުޅ ހާލަތުގައި އަދި ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ފަހުގެ ދެ ޙުކުމެއް ވެސް މި އޮތް ގޮތުން
އަޅުގަނޑުމެންނަށް މަޖުބޫރުވ ދިވެހި ފުލުހުންގެ ޚިދުމަތާ އެއްކޮށް ނޫނީ ނުގެންދަން. އެހެންވީމާ، މިހާރު ވެސް
އަޅުގަނޑުމެންގެ ބޮޑެތި ހުރިހާ ތަޙުޤީޤުތަކެއް ހުރީ އަޅުގަނޑުމެން ދެ މުއައްސަސާގެ އެކުގައި. އެކަމު އެހިސާބުން
އާދ އ ގައި އިދާރީ އުނދަގޫތަކެއް. ދެ މުއައްސަސާގެ އިސްކަންދ ތަރުތީބު ވެސް މުހިންމު. އަޅުގަނޑުމެން
އިސްކަންދ ތަރުތީބާއި ދިވެހި ފުލުހުން އިސްކަންދ ތަރުތީބާ އެލައިންވުން އަދި އަޅުގަނޑުމެން ލޮޖިސްޓިކް މި
ހުންނަ އުނދަގޫތައް، އަދި ދެ ތަނުގެ މުވައްޒަފުންގެ އަދަދާއި، ދިވެހި ފުލުހުންގެ ޚިދުމަތް ކަމަށް ވަންޏާ އިކޮނޮމިކް
ކްރައިމް ޑިޕާޓްމަންޓުން އެ ކަންކަން ބައްލަވާނީ. އެ ބ ފުޅުންގެ ހުރި ގޮންޖެހުންތަކާ މި ހުރިހާ ކަމެއް އެއްވީމާ
ދިމާވާ ދަތިތަކުގެ ވާހަކަ އަޅުގަނޑު މި ފާހަގަކުރަނީ. އެހެންވީމާ، ގާނޫނު އޮތް ގޮތުން އަދި ގާނޫނު ސުޕްރީމް ކޯޓުން
މިހާރު މާނަކުރައްވާފައި ވެސް އޮތް ގޮތުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ގުޅިގެން ނޫން ގޮތަކަށް ތަޙުޤީޤު ކުރެވ ކަށް ނެތް.
ދުނިޔ ގެ ބައެއް ޤައުމުތަކުގައި ކޮރަޕްޝަނުގެ ކުށަކާ ގުޅިގެން މަނީ ލޯންޑަރިންގގެ ކުށެއް ތުހުމަތުކޮށް އ ގެ ތަޙުޤީޤު
ހިންގަން ޖެހިއްޖެ ކަމަށް ވަންޏާމުން އަސްލު އިޚުތިސާސް އެހެން އޮފީހެއްގައި، އެހެން މުއައްސަސާއެއްގައި އޮތް
ކަމަށް ވިޔަސް ، އެ ތަޙުޤީޤެއް ފައްޓަވާ އޮފީހަށް އެ ހާލަތުގައި އ ގެ ތަޙުޤީޤު އެހެން ކުށަކާ ގުޅ ދާގޮތަށް ކުރިއަށް
ގެންދަން ހުރަހެއް ނޯންނަ ގޮތަށް ގާނޫނުތައް ފަރުމާކުރައްވާފައިހުރ . އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން އެ ފާހަގަކުރާ
ނުކުތާއަކީ ، މިސާލަކަށް އ .ސީ.ސީން ތަޙުޤީޤު ކުރަމުންދާ މައްސަލައެއް ފެށިގެން ވަކި ހިސާބަކަށް އަންނަ ހިސާބުން،
އ ގައި މަނީ ލޯންޑަރިންގ ހިމެނ ކަމަށް ވަންޏާ އެ ކުށް ފުރަތަމަ ފެށިގެން އަންނަ ހިސާބަކީ މިސާލަކަށް
އަޅުގަނޑުމެންގެ އިޚުތިސާސްގައި ހިމެނ ކުށް ކަމަށް ވަންޏާ އެއީ އަސްލީ އިޚުތިސާސް އެހެން ތަނެއްގައި އޮތަސް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ ކުށް ތަޙުޤީޤުކުރަމުން ގެންދަން ހުރަހެއް ނޯންނަ ގޮތަށް ގާނޫނަށް ބަދަލު ގެނެއްސި ކަމަށް
ވަންޏާމުން އެއްވެސް އޮފީހަކަށް، އެއްވެސް މުއައްސަސާއަކަށް އެހެން މުއައްސަސާއަކާ ހެދި އެކަން ނުވަނީއ
ބުނުމުގެ ޖާގަ އެއްކޮށް އެ ގެއްލިގެން އެ ދިޔައީ. މިހާރު މިހެން އޮތީމަ ފަހަރެއްގައި އެއް ބަޔަކު އައިސް ބުނެފާނެ
އަނެއް ބަޔަކާ ގުޅިގެން ކުރަންޖެހ ތީ ނުކުރެވެނީއ ، ދަތިވަނީއ . އެކަމު އ ރުން އެކަން ވެސް އެއްކޮށް ކެނޑިގެން އެ
42

މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީގެ 45 ވަނަ ބައްދަލުވުން 12 ނޮވެންބަރު 2025
ދިޔައީ. އ ރުން އ .ސީ.ސީއަކަށް ވެސް ދުވަހަކު ވެސް އައިސް ދެނެއް އެކަން ބަދަލުކުރުމާ ހިސާބަކުން
ވިދާޅެއްނުވެވ ނެ ފުލުހުންނާ އެއްކޮށް ކުރަންޖެހ ތީ ދަތިވަނީއެކ ވެސް. ހަމަ އެކަން ކުރައްވަންޖެހ ނީ. އެކަން އަސްލު
ފާހަގަކުރަން. އެކަން ބަދަލުވެގެން އައުން އެއީ މުއައްސަސާތައް އިތުރަށް ޒިންމާދާރު ވެސް ކުރެވ ނެ ކަމެއް ގޮތަށް
ވެސް ވާތީއާ ވެސް އެކު އަޅުގަނޑު މި ފާހަގަކުރަނީ އެކަން. ޝުކުރިއްޔާ.
ކެލާ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުاله ޝަރީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިނގ ތޯ. ދެން ތިންވަނަ ކަމަކަށް އަޅުގަނޑު ހަމަ ސާފުކޮށްލަން ބ ނުންވ އިނގ ތޯ ، އަޅުގަނޑަށް
އެނގ ދެން މިއަދު މިހިސާބަށް އައިއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެންނާ އެކުގައި ވެސް މިހާރު ކޮމިޝަނުން ދެވަނަ އަހަރަށް
މި މަސައްކަތް ކުރަމުން މި ދަނީ އިނގ ތޯ. ދާއިރު އަޅުގަނޑަށް އެނގ ހަމަ ތި ބ ފުޅުން ވަރަށް ރަނގަޅު ނިޔަތުގައި
ވަރަށް ރަނގަޅު މަސައްކަތްތަކެއް ކުރަމުންގެންދާކަން ވެސް އިނގ ތޯ. އެހެންނަމަވެސް، އެ ހުރި ގޮންޖެހުންތަކާ
އެކުގައި ކުރިއަށްދާން. ދެން އެކަމު ރައްޔިތުންގެ ކޮންސަރން އެބަ އޮތް ވަރަށް ބޮޑަށް އިނގ ތޯ، ވަރަށް ބޮޑަށް އެބަ
އޮތް. ޚާއްސަ ކޮށް މައްސަލަތައް ލަސްވެގެން ދިޔުމުން، މިއަދު ރާއްޖ ގެ އާބާދީގަ އި ބޮޑު އަދަދަކީ ޒުވާނުން.
ޒުވާނުންނަށް އެބަހުރި ބައެއްކަހަލަ ވަޒީފާތަކުގެ ފުރުޞަތުތައް ވެސް ގެއްލިފައި، އެ ބ ފުޅުންނާ ގުޅ ބައެއް
މައްސަލަތައް ހުރުމުގެ ސަބަބުން ޕޮލިސް ކްލިއަރެންސް ނުލިބުމާއި، މިހެން ހުރި ކަންތައްތަކާ ގުޅިގެން. އެހެންވީމާ،
ކޮންސަރން އެބަ އޮތް ވަރަށް ބޮޑަށް. ދެން އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާގޮތުގައި ރައްޔިތުން އު އްމީދުކުރާނެ ތި ކޮމިޝަނާ
މެދުގައި ވެސް އަދި މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސްއާ މެދުގައި ވެސް ރަނގަޅަށް، ވީ އެންމެ ރަނގަޅަކަށް ކަންކަން
ނިންމައި، އެ ރައްޔިތުންނަށް އެ ހުރިހާ ޙައްޤުތަކެއް ލިބ ނެ މަގަކުން ކަންކަން ދާން އިނގ ތޯ. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ
ގޮތުގައި ތި ބ ފުޅުން މަސައްކަތްކުރާނީ ވެސް އެގޮތަށް. އެހެންނަމަވެސް، ދެންމެ ފާހަގަކޮށްފި މިއ މި ދިމާވާ
މައްސަލަތަކަކީ އިނގ ތޯ. އަޅުގަނޑު ހިތަށްއަރަނީ ރައްޔިތުންގެ މި ކޮންސަރންއަށް، ޚާއްސަކޮށް މައްސަލަތައް
ލަސްވާ މައްސަލަ. މައްސަލައެއް ބަލަން ފެށުން އަދި އެއީ ޒުވާނުން ވެސް ގަބޫލެއްނުކުރ އެއީ މައްސަލައެއް
ކަމަކަށެއް އިނގ ތޯ. އެކަމަކު އެ މައްސަލައިގައި ޙައްލުލިބެން އެބަ ޖެހ . މިގޮތަށް ފާހަގަކުރެވ ވަރަށް ބައިވަރު
ރައްޔިތުންނާ އަޅުގަނޑުމެންނާ އެބަ ބައްދަލުވ . އަޅުގަނޑުމެންނާ ހަމަޔަށް އެ ޝަކުވާ އެބައާދ . ތިމަންނަމެންގެ
މިވެނި މައްސަލައެއް މިހެންމިހެން އައިސްފައ އޮތީ. އެކަމަކު އެ މައްސަލަ ނުނިމ ތީ ތިމަންނަމެންގެ ދަރިއަށް ވަޒީފާ
ވެސް ނުލިބެއ . އެއްވެސް ތާކުން އެ ފުރުޞަތެއް ނުދެއ . ޚާއްސަ ކޮށް ކޮންމެވެސް އެއްތާކުން ކްލިއަރެންސް
ނުލިބ ނެތާ. ނުލިބުނީމަ ވަޒީފާ ނުލިބެއ . އެ ކަހަލަ އެބައުޅ ބައިވަރު ކުދިން އިނގ ތޯ. ދެން އަޅުގަނޑު ހިތަށްއަރަނީ
43

މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީގެ 45 ވަނަ ބައްދަލުވުން 12 ނޮވެންބަރު 2025
ތި ދެންނެވި މައްސަލައިގައި ، މިހާރު މައްސަލަ ދެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ އެނގ . އެހެންވީމާ، ކިހިނެއްތޯ
ފެންނަނީ ޕޮލިސްއާއި ތި ބ ފުޅުންނާއި އަދި ޕީޖީއާ އެކުގައި ވާހަކަދައްކައިގެން ؛ މިސާލަކަށް މި މުއައްސަސާތައް
ހުރުމުގެ މައިގަނޑު ބ ނުމަކީ ރައްޔިތުންނަށް ފަސ ހަކަމާ އެކު ކަންކަން ޙަ އްލުވެގެންދިޔުން. އިންސާފު ލިބުން
އިނގ ތޯ. މިސާލަކަށް އެހެން ހުރި މައްސަލައަކާ ގުޅިގެން އިންސާފު ނުލިބި އެހާ ޒަމާންތަކެއްވެގެން ދިޔައީމާ،
އަނެއްކާ މައްސަލަ ނިމ އިރުގައި އެއީ ތާކުންތާކުނުޖެހ މައްސަލައަކަށް ވެއްޖެއްޔާމު އެ މީހުންނަށް އެ ލިބުނު
ގެއްލުމުގެ ބަދަލު ހޯދަން ވެސް ހަމަ ދާނެތާ. ވަރަށް ބޮޑު ޙައްޤުތަކެއްތާ ގެއްލިގެން އެ ދިޔައީ. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ތި ބ ފުޅުން ވަރަށް މަސައްކަތްކުރަން ޖެހ ނެ އެ ކަންކަން ކަށަވަރުކުރަން. އެހެންވީމާ،
ކުރިއަށް އޮތް ތާނގައި ކޮބައިތޯއ ރައްޔިތުންގެ މި ކަންބޮޑުވުމަށް ޙައްލުކުރަން ތި ބ ފުޅުން ގެންގުޅ ޕްލ ނަކީ؟
ކޮންކަމެއްތޯ ކުރާނީ؟ އެ ކަމެއް އޮވެއްޖެއްޔާމު، އެ ޕްލ ނެއް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހުށަހަޅައިދީބަލާށ އ .ސީ.ސީއަށް
އޮތް އުނދަގޫތަކަކީ މިއީއ . އެއީ މިސާލަކަށް ޕޮލިސްއާ ގުޅ ކަމެއް ވެއްޖެއްޔާ، ޕީ.ޖީއާ ގުޅ ކަމެއް ވެއްޖެއްޔާ މި
ހުރިހާ މައްސަލައެއް އެއްކޮށް އެނގ ނެ ކަހަލަ ގޮތަކަށް ހުށަހަޅައިބަލާށ . އ ރުން އަޅުގަނޑުމެން މި 3 މުއައްސަސާއާ
އެކުގައި ވާހަކަދައްކައިލެވ ގޮތް ހަދައި، ރައްޔިތުންގެ ކޮންސަރނަށް ޙައްލެއް ހޯދައިދ ން މަސައްކަތްކުރެވިދާނެތާއ .
އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުގެ ރައީސް އާދަމް ޝާމިލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރ. އަސްލު އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ވަރަށް މުހިންމު ވާހަކަފުޅެއް ތި
ފާހަގަކުރެއްވީ. އަޅުގަނޑުމެން މުއައްސަސާތަކަށް މި ކަމަށް ޙައްލެއް ހޯދައިނުދެވިދާ ކަމަށް ވަންޏާމު މި
މުއައްސަސާތައް ހުރުމުގެ ޙަޤީޤީ މާނަ ހަމަ އެއްކޮށް ގެއްލި އެ ދިޔައީ. 2008 އިންސުރެ އައިސް 20 އަހަރުވާން މި
ދަނީ އާ ޤާނޫނުއަސާސީއަށް. 'އާ ޤާނޫނުއަސާސީ' ނުކިޔ ހާ ދުވަސް ވާން އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ރައްޔިތުންނާއި ، ޚާއްސަކޮށް ޒުވާނުންގެ މިހިރަ ކަންބޮޑުވުމަށް ބަލާއިރުގައި އެކަށީގެންވާ ރަނގަޅު ނަތީޖާތަކެއް
ނެރެދެވުނުތޯ ހަމަ ރަނގަޅު ވަގުތެއް މިއީ ހުއްޓިލާފައި އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނައިލަން ނިޒާމު މި އޮތް ގޮތުން. އެހެން
ދިމާވާން އެ މެދުވެރިވާ ބައެއް ސަބަބުތަކަށް އަޅުގަނޑުމެން މީގެ ކުރީގައި މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުގެ ބައެއް
އިއްޒަތްތެރި ކޮމިޓީތަކުގައި ބައެއް ކަންކަން ފާހަގަ ވެސް ކުރީމު. މިސާލަކަށް ބައެއް ޤައުމުތަކުގައި އެންޓި-
ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަންތައް މި އޮންނަނީ ވަރަށް ބޮޑަށް ބޮޑެތި މައްސަލަތަކަށް އަމާޒުކޮށް ތަޙުޤީޤުތައް ހިންގ ގޮތަށް
އޮވެފައި، އެ ޤައުމުތަކުގެ ފުލުހުންގެ ޚިދުމަތްތަކުގެ ތެރ ގައި ކުދިކުދި މައްސަލަތައް ތަޙުޤީޤުކުރެވ ނިޒާމެއް މި
އޮންނަނީ. މިހާރު އޮތް ގޮތުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ގާނޫނުތައް މިހުރި ގޮތުން ޤާނޫނުއަސާސީއާއި އަޅުގަނޑުމެންގެ
44

މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީގެ 45 ވަނަ ބައްދަލުވުން 12 ނޮވެންބަރު 2025
ގާނޫނާއި، ޖިނާއީ އިޖުރާތުގެ ގާނޫނާއި އ ގައި އަދި ގަވާއިދު އޮތް ގޮތުން ވެސް ، އެންމެ ކުޑަ މައްސަލައެއް ވެސް
ހުށަހެޅިއްޖެ ކަމަށް ވަންޏާމު ކޮންމެވެސް މިންވަރެއްގެ ތަޙުޤީޤެއް އަޅުގަނޑުމެން ހިންގާފައި ނޫނިއްޔާމު އެ
ނިންމ ކަށް ނޯވ . އަދި އަޅުގަނޑުމެން ތަޙުޤީޤުކޮށް ނިންމާ ގޮތަކުން ގާނޫނުގައި އެބައޮވ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ
އަރިހަށް ޝަކުވާކުރެވ ނެ ނިޒާމެއް ވެސް ހަމަ ގާނޫނުތަކުގައި ލިޔެފައި. އެހެންވީމާ، އެއް ކަމަކަށް އަޅުގަނޑަށް
ހީވަނީ، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ފާހަގަކުރެއްވި މި ކަންކަމަށް ޖުމުލަކޮށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ގެނެސްދެވ ނީ ކޮން
ޙައްލެއްތޯ މުއައްސަސާތައް އެކުވެ ވާހަކަދެކެވެންޖެހ . އަދި އެ ވަގުތު ވަރަށް މުހިންމު 20 އަހަރު
ޤާނޫނުއަސާސީއަށްވާން އަންނަ އިރު އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ. އަޅުގަނޑުމެން އެކަމަށް އިސްކަންދީގެން މި ފަހުން
ކޮމިޝަނުގެ އެތެރ ގެ މަސައްކަތްތަކަށް ބައްޓަންކޮށްފައި އޮތް ގޮތަށް ބަދަލުތަކެއް އޮކްޓޫބަރު، ސެޕްޓެންބަރު މަހުން
ފެށިގެން އަޅުގަނޑުމެން ގެނެސްފިން. އެގޮތުން، މި ކޮމިޝަން މީގެ ކުރިން އެކުލަވައިލާފައި އޮތް ނިޒާމު އެއްކޮށް
މުޅި ސްޓްރަކްޗަރ ބަދަލުކޮށްފިން އަޅުގަނޑުމެން. ބަދަލުކޮށްފައި މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން ވާނެ ތަޙުޤީޤުތައް
އަވަސްކުރެވ ނެ މަގަށް ބައްޓަންކުރުމަށް ޓަކައި ބައެއް ބަދަލުތައް ގެނެސް އެތެރ ގައި ކުރީގައި އޮތް ގޮތްގޮތް
ދޫކޮށްލާފައި އަވަސްކުރެވ ނެ މަގަށް. އ ގެ އިތުރަށް މި ކޮމިޝަނުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޕެންޑިންގ ގޮތުގައި މިހިރި
މައްސަލަތައް އަވަހަށް ތަޙުޤީޤުކޮށް ނިންމުމުގެ ވެސް މަސައްކަތްތަކެއް ފެށިފައި މި އޮތީ. މިހާރު ވެސް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް އ ގެ ނަތީޖާ ޙަޤީޤަތުގައި ހަމަ ދެ ހަފުތާއެއްހާ ދުވަސް ތެރ ވެސް ފެންނަން ފަށައިފި ކަމަށް
އަޅުގަނޑަށް ބުނަން ކެރިދާނެ. އެހެންވީމާ، މި އަހަރު ނިމިގެން އަންނަ އިރު އަޅުގަނޑުމެންގެ އުއްމީދަކީ އަދި
އަންނަ އަހަރުގެ ފުރަތަމަ ކުއާޓަރ ނިމ އިރުގައި ތި އިއްޒަތްތެރި ކޮމިޓީން ބ ނުން ތި ވެލައްވާ ކަހަލަ
މަސައްކަތްތަކެއް ނަތީޖާގެ ގޮތުން ހަމަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ނެރެދެވ ނެ އެތެރ ގައި ، އެ މި ދެ ކަންތަކަށް
އަޅުގަނޑުމެން އަމާޒުކޮށްގެން މި ކުރެވ މަސައްކަތުގެ ނަތީޖާއެއްގެ ގޮތުން. އ ރުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބޮޑެތި
މައްސަލަތަކަށް ވަގުތު ޚާއްސަ ވެސް ކުރެވެން އެބައާދ . ހަމަ އެއާއެއްކޮށް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ތި ފާހަގަކުރެއްވި
ބީދައިގެ މައްސަލަތައް އެ އަންނާނީ ވަރަށް އަވަހަށް އެޓެންޑުވެވިގެން ނޫނީ އެއަށް ޙަ އްލު ނުހޯދ ނެ. މިސާލަކަށް
ވަޒީފާތަކާ ގުޅ . އާންމު އިބާރާތުންވިއްޔާ ގެރި މަރުވާ ފަހުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އުޅެވުނީމަ ދެން ހަމަ ގެރި
މަރުވެފައި އޮންނާނީ. އެކަމަކު ކޮމިޝަނަކީ އ ގައި ޙަޤީޤަތުގައި ވެސް އެކަން ހިނގަހިނގާ އޮއްވައި މައްސަލަ ބަލައި
ފިޔަވަޅުއަޅައި ހުއްޓުވ ނެވަރުގެ ފުރިހަމަ ނިޒާމެއް ހިނގާ ތަނެއް ގޮތަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހެދ ނީ އަޅުގަނޑުމެން ވެސް ބައެއް ކަންކަން ގަބޫލުކޮށްގެން. އަޅުގަނޑުމެންގެ ހުރި
މައްސަލަތަކުގެ ތެރ ގައި އަވަހަށް ފިޔަވަޅުނ ޅިދާ ކަންކަން ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކޮށްގެން އެކަން ރަނގަޅުކުރަން
45

މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީގެ 45 ވަނަ ބައްދަލުވުން 12 ނޮވެންބަރު 2025
އަޅުގަނޑުމެން މަސައްކަތް ފަށައިފިން. ދެން މިއާއެއްކޮށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ކޮރަޕްޝަނުގެ ބައެއް
ބާވަތްތަކުގެ ކުށް ދުނިޔ ގެ ހުރިހާ ޤައުމެއްގައި ވެސް ހުންނަނީ މުއްދަތު ކަނޑަނ ޅ ނެހެން. އެއީ ސަބަބެއް ވެސް
އ ގައި އޮންނަތީވެ. ނުޙައްޤު މުއްސަނދިކަން ވެސް ބައެއްފަހަރު މީހެއްގެ ކިބައިން މި ފެންނަނީ އެ ބ ފުޅުން
ބާރުވެރިކަމާއި އާރުގައި ތިބ ވަގުތުދާ ފަހުން، މާ ފަހުން. އެހެންވީމާ އެކަން ފަހަތަށް ގޮސް ބެލ ނެ މަގެއް
އޮންނަންޖެހ . ނުޙައްޤު މުއްސަނދިކަން ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ނުބެލިގެން މި އުޅ އެއް ސަބަބަކީ ވެސް އެއީ.
އަނބުރާ ފަހަތަށްދާ އިރު އެއީ ރެޓްރޮސްޕެކްޓިވްކޮށް ފަހަތަށް ގޮސް ބެލުން އެއީ އާންމު ކަމެއް ވެސް ނޫން ޖިނާއީ
ގާނޫނުތަކުގެ. އާންމު ރޫޙާ ވެސް ޚިލާފު ކަމެއް. އެކަމަކު ބެލ ނެ ކޮންމެވެސް ސަބަބުތަކެއް ވެސް ހުންނަން ޖެހ ނެ
ކަމަށް. އެ ހުރިހާ ކަމެއް ޖުމުލަކޮށް ރަނގަޅުވެއްޖެއްޔާ އަޅުގަނޑަށް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރ ތިޔަ ކުރެއްވި ސުވާލުގައި
ތި ހިމެނ ކަންބޮޑުވުމަށް ޙަ އްލުލިބިގެންދާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. އަދި އަންނަ އަހަރުގެ ދެވަނަ ކުއާޓަރ
ނިމުމުގެ ކުރިން އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވ ކޮމިޝަނުގެ ތެރ ހުރި މައްސަލަތަކުގެ އަދަދުން ވެސް ބޮޑެތި
މައްސަލަތަކަށް ޚާއްސަކަންދީ ގެން އަޅުގަނޑުމެން މި ކުރާ މަސައްކަތުގެ ވެސް ނަތީޖާ އިތުރަށް ވަރަށް ބޮޑަށް
ފެންނަން ފަށާނެ. އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވ ގޮތުގައި މި އަހަރުގެ ވެސް ފަހު ދެ ކުއާޓަރގައި މިހާރު ވެސް ކޯޓުތަކުގެ
ތެރެއިން ބައެއް މައްސަލަތަކުގެ ނަތީޖާ ކޮންމެވެސް މިންވަރަކަށް އަދި ތަޙުޤީޤުތަކުގައި ވެސް ފެންނަން ފަށާފައި
އެހެރީ. އެހެންވީމާ، އެކަން އަޅުގަނޑުމެން ރަނގަޅުކުރަން ހަމަ އެ ނިޔަތް އެބަ އޮތް. އަދި އިއްޒަތްތެރި ކޮމިޓީގެ
ލަފާފުޅާ އެއްގޮތަށް އަޅުގަނޑުމެން އެކަން ކުރާނެކަމުގެ ހަމަ ޔަގީންކަންއަރުވަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ފުވައްމުލަކު ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ޙުސައިނަށް އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތުއަރުވަން.
ފުވައްމުލަކު ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ޙުސައިން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މުގައްރިރު. މަރުޙަބާ ހުރިހާ ބ ފުޅުންނަށް ވެސް. ދެންމެ ވިދާޅުވެއްޖެ ރިޕޯޓުގައި ވެސް 41
މައްސަލަ ޕްރޮސިކިއުޝަނަށް ފޮނުވާފައިވާ ވާހަކަ. ސުވާލަކީ 41 މައްސަލައިގައި ޖުމުލަ ކިހާވަރެއް މި 41
މައްސަލައަށް އަރާތޯ؟ ދެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވެސް ހަމަ އެބަ ފެނ ، އަޅުގަނޑުމެންނަކީ ރައްޔިތުންގެ މަންދޫބުނަށް
ވާއިރުގައި ރައްޔިތުންގެ ވަރަށް ގިނަ އަޑުތަކެއް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އިވ . އަހަންޖެހ . ރައްޔިތުންގެ ވަރަށް ގިނަ
ކޮމްޕްލެއިންތަކެއް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވެސް އާދ . އަޅުގަނޑުމެންނަކީ އެ މީހުންގެ ޚާދިމުންނަށްވާއިރުގައި
46

މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީގެ 45 ވަނަ ބައްދަލުވުން 12 ނޮވެންބަރު 2025
އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަންނާނެތާ. އެހެންވީމާ، އެގޮތުގައި އަޅުގަނޑުމެން މިހެން ހަމަ ރަށްރަށަށް ޒިޔާރަތްކުރީމަ ވަރަށް
ގިނަ ރައްޔިތުންތަކަކާ ބައްދަލުވ . ވަރަށް ގިނަ ގ ގެއަށް އަޅުގަނޑުމެން ދަން. ދާއިރުގައި ވަރަށް ގިނަ ގ ގ ގައި ހަމަ
އާދައިގެ ރައްޔިތުންގެ މައްސަލަތައް ނުނިމި، ވަޒީފާގެ މައްސަލަތައް އެންޓި-ކޮރަޕްޝަނަށް ހުށަހެޅިގެން މައްސަލަތައް
ނުނިމި ހުންނަ އިރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ރިޕޯޓު ވެސް ދައްކާ ހިސާބަށް ބައެއް ފަހަރުފަހަރު އާދ . ތި ބ ފުޅުންނަށް
މިހާ ކުދިކުދި މައްސަލަތައް މި ހުށަހެޅިގެންދާއިރުގައި މިއަށް ޙައްލު ނުލިބި ދިގުދެމިގެންދަނީ ކީއްވެގެންތޯ؟ އެއީ
އަޅުގަނޑުގެ އެއް ސުވާލަކީ. މިހާރު ދެވަނަ ސުވާލު އެ ދިޔައީ. ތިންވަނަ ސުވާލަކީ ، މައްސަލައެއް
ހުށަހެޅިފައިވާއިރުގައި އެ މައްސަލަ ބެލުމަށް ތި ބ ފުޅުންގެ އެއްވެސް ތާވަލު ކަނޑައެޅިފައިވ ތޯ؟ މިސާލަކަށް ކުދިކުދި
މައްސަލަ ނުވަތަ ބޮޑެތި މައްސަލަ ނުވަތަ އެއަށްވުރެ ބޮޑެތި މައްސަލަ. ކިހިނެއްތޯއ ތި ބ ފުޅުން އެ ރ ވިފައި
ހުންނަނީ؟ އެ މައްސަލަތަކަށް އެޑްރެސްނުކުރެވި ލަސްވުމުގެ ސަބަބުން އެ ރައްޔިތަށް ލިބ ގެއްލުން ކިހިނެއްތޯއ ތި
ބ ފުޅުންނަށް އެ ރިކަވަރކޮށްދެނީ؟ ކިހިނެއްތޯއ ތި ބ ފުޅުން އ ގެ ބަދަލުދެނީ؟ ރައްޔިތުމީހާގެ ޙައްޤުތަކެއް
ގެއްލިގެންދަނީ. އ ގެ ފަހުގައި އެތައް އަހަރު ދުވަހެއް ފަހުން އ ނައަށް އ ގެ ޙައްޤު ލިބެންޖެހ އިރުގައި ކޮބައިތޯ،
ކާކުތޯ މީގައި ރެސްޕޮންސިބަލްވަނީ؟ އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަންތޯ ނުވަތަ އެ ކަމެއް ހިންގި ފަރާތަކުންތޯ؟ ތި
ބ ފުޅުންގެ އ ގެ ޒިންމާކުރުވަނީ އެ ފިޔަވަޅުއެޅި ފަރާތަކަށްތޯ؟ ކިހިނެއްތޯ އެ ކަންތައް އޮންނަނީ؟ ރައްޔިތުންގެ ޙައްޤު
ކަށަވަރުވ ތޯ ނުވ ތޯ؟ ދެން އަމިއްލަ ގޮތުން އިސްނަންގަވައިގެން، އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުގެ އަމިއްލަ
އިސްނެންގެވުމުގެ މަތިން 2024 ވަނަ އަހަރު ކިތައް މައްސަލަ ތި ބ ފުޅުން ބައްލަވާފައިވ ތޯއ ؟ އަދި ކިހާވަރެއްގެ
ފައިސާ އަމިއްލަ އިސްނެންގެވުމުގެ މަތިން، ތި ބ ފުޅުން އަމިއްލަ އިސްނެންގެވުމުގެ މަތިން ބެލި މައްސަލަތަކުގައި
ދައުލަތަށް ހޯދައިދީފައިވާނެތޯ؟ އެއީ އަޅުގަނޑުގެ ސުވާލަކީ. ޝުކުރިއްޔާ.
އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުގެ ރައީސް އާދަމް ޝާމިލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ފުރަތަމަ އެއްސެވި ބައިގައި ، 41 މައްސަލައިގެ ތެރ ގައި މި ހިމެނ އެ
ބައިގައި، ޓެކްނިކަލް މުވައްޒަފުންނަށް އ ގެ ތަފުސީލު އަޅުގަނޑު އަރުވަން ވަގުތު އަރުވާނަން. ޝުކުރިއްޔާ.
އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުގެ ޑިރެކްޓަރ އޮފް ޕްރިވެންޝަން ފާޠިމަތު އިބްނާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
47

މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީގެ 45 ވަނަ ބައްދަލުވުން 12 ނޮވެންބަރު 2025
ޝުކުރިއްޔާ. 41 މައްސަލައިގައި 55 ތުހުމަތު. އެއީ ރައްދުވާ ފަރާތުގެ އަދަދަކީ 62 ފަރާތް. ޕްރޮސިކިއުޝަނަށް
ހުށަހެޅުނު 41 މައްސަލައިގައި ، އެއީ ތުހުމަތުކުރެވެނީ 55 ކަމެއް 62 ފަރާތެއްގެ މައްޗަށް. ރައްދުވާ ފަރާތްތަކުގެ
އަދަދަކީ 62. ސާފުވެއްޖެތޯ؟
އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުގެ ނައިބު ރައީސް ޢަބްދުاله ނާޝިދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ސީދާ އެއްކަލަ އެ ދަޢުވާތަކާ ގުޅ ފައިސާގެ އަދަދު މިވަގުތު އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަތުގައި ނެތް. އެހެންނަމަވެސް،
ފަހުން ފޮނުވައިލެވިދާނެ. އެހެންނަމަވެސް، މި ދިޔަ އަހަރުގެ ތެރ ގައި މި އަނބުރާ ހޯދުމަށް އަޅުގަނޑުމެން
ނިންމާފައިވާ އަދަދު އެއިނދީ. އ ގެ ތެރ ގައި ހިމެނ ނެ ދަޢުވާ ނުކުރާ މައްސަލަތަކާ ގުޅިގެން ވެސް އަނބުރާ ހޯދުމަށް
ތަންތަނަށް ފޮނުވި އަދަދު އިނގ ތޯ. އާދެ! ސާފުވެއްޖެ. އެހެންވީމާ، ސީދާ އެ އަދަދު އަޅުގަނޑުމެން ފަހުން
ހިއްސާކޮށްލަދ ނަން.
އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނު ގެ ރައީސް އާދަމް ޝާމިލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ތިޔަ އެދިލައްވާ އެ
ތަފުސީލު އަރުވާނަން ލިޔުމުން ކޮމިޓީއާ ހިއްސާކޮށްދ ނަން. ދެން ފަހުން ކުރެއްވި ސުވާލުގައި، ކުދި މައްސަލަތަކާއި
ބޮޑެތި މައްސަލަތައް އަޅުގަނޑުމެން ތަޙުޤީޤުކުރުމުގައި ފަރަ ގު ކުރާ ގޮތާ ގުޅ ގޮތުން ސުވާލުކުރެއްވި. ކޮމިޝަނު ގައި
އެކުލަވައިލެވިފައި އެބަ އޮވ އިސްކަންދ ތަރުތީބުކުރާނެ އުސޫލެއް. އެހެންވީމާ، އެ އުސޫލުގައި ހުރ
އިސްކަންދިނުމުގައި ބަލާނެ ކަންތައްތަކަކާއި، އެއަށް ސްކޯރިންއެއް މާކްސް ގޮތަށް ހަމަ ދެވ . އެހެންވީމަ، އެ ކޮންމެ
މައްސަލައެއް ވެސް އައިމަ ކޮމިޝަނުގައި އިސްކަންދ ތަރުތީބުގައި ހިމެނ ބައިތަކުން މާކްސް ދެވ ނެ އެ ކ ސްއަކަށް.
ދީފައި ހަތަރު ކެޓެގަރީއަކަށް ބަހައިލެވ . ކެޓަގަރީ އ ، ކެޓަގަރީ ބީ، ކެޓެގަރީ ސީ، ކެޓެގަރީ ޑީ ދެއްތޯ. އެއިން
ކޮންމެ ބައެއް ވެސް ހިމެނ ހެން އަޅުގަނޑުމެން ކުއާޓަރތަކުގައި މި ނަގަނީ. ޖުމުލަކޮށް އެންމެ ކުދި މައްސަލަތަކުން
ވެސް އެއްކޮށް ތަޙުޤީޤުނުކުރާ ގޮތަކަށެއް ނޫން. އ ގައި ވެސް ހިމެނ ނެ. އެކަމަކު، އަޅުގަނޑުމެންގެ މުވައްޒަފުންގެ
އަދަދާއި، އަހަރެއްގެ ތެރ ގައި މުވައްޒަފުންގެ ޗުއްޓީއާއި މަސައްކަތަށް ނުކުންނަ މުއްދަތާ އެއްކޮށް ޖުމުލަ
މަސައްކަތްކުރާ ދުވަހުގެ ޖުމުލައިން އެ ބ ފުޅުންގެ އަތްޕުޅުގައި ހުންނަ އަދަދު، މިވަގުތު އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ 70
އަށްވުރެ ކ ސްލޯޑު މަތީގައި ހުންނާނެ ޕަރ އިންވެސްޓިގ ޝަން އޮފިސަރ އިނގ ތޯ. އެހެންވީމަ، އެއްކަލަ
އިސްކަންދ އިރުގައި ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހަމަ އެންމެ ކުދި ހުރިހާ ކ ސްތަކަކަށް ވެސް އަބަދަކު އިސްކަން ނުދެވ
48

މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީގެ 45 ވަނަ ބައްދަލުވުން 12 ނޮވެންބަރު 2025
ބޮޑެތި ކ ސްތަކަށް ވެސް އިސްކަން އަޅުގަނޑުމެން ދ އިރުގައި. އެހެންވީމާ، މިސާލަކަށް ފާއިތުވެ މި ދިޔަ އަހަރުގެ
ވަކި ހިސާބަކުން، އަދި އ ގެ އަހަރުގެ ވެސް ވަކި ހިސާބަކުން ފެށިގެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދައުލަތުގެ ހި އްސާ އޮތް
އަދި ހިއްސާ، ދައުލަތް އެއްކޮށް، ދައުލަތުގެ ކުންފުނިތަކުގައި މިހިރަ ބޮޑެތި މައްސަލަތަކަށް ވަރަށް ބޮޑަށް
ފޯކަސްކުރެވިގެން ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ގޮސްފި. އަދި ބައެއް އޮޑިޓު ރިޕޯޓުތަކުން ފާހަގަކުރައްވާފައި ހުރި
ކަންތައްތަކަށް ވެސް. އެހެންވީމާ، އ ގައި އެބަ އުޅ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އުނދަގުލެއް. އެކަމަކު، އަޅުގަނޑުމެން
އިސްކަންދ ތަރުތީބެއް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، ހަމަ ކޮމިޝަން ތެރ އޮވެގެން އެއަށް ބެލިގެން އެ ދަނީ
ކެޓެގަރައިޒް ކުރެވެމުން. ޝުކުރިއްޔާ.
ފުވައްމުލަކު ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ޙުސައިން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނަށް ހުށަހެޅ މައްސަލަތަކުގެ ކިތައް ޕަސެންޓު ނިންމައިލެވިފައިވ ތޯ؟ ކިތައް ޕަސަންޓު
؟
ނުނިމ ތޯ
އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނު ގެ ރައީސް އާދަމް ޝާމިލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިވަގުތު އަތުގައެއް ނުއެއް ނެތް 2024 އަށް ޚާއްސަކޮށްގެން ހެދިފައި އެގޮތަށް ހިސާބު. އެކަމަކު،
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޕަސެންޓ ޖުން ބުނަން ދަތި. އެކަމަކު އަދަދުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެނގ ނެ ނިންމި އަދަދު.
އެކަމަކު ޕަސެންޓުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހަދާފައި އ ގެ އެނަލިސިސްއެއް އެރުވިދާނެ ކޮމިޓީއަށް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތުއަރުވާނަން ފަރެސްމާތޮޑާ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޝްރަފް ރަޝީދަށް.
ފަރެސްމާތޮޑާ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޝްރަފް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މުގައްރިރު. މަރުޙަބާ ކޮމިޝަން މެންބަރުން. ކޮމިޝަނުގެ ޓީމަށް. އަޅުގަނޑު ކޮށްލަން
ބ ނުންވާ ސުވާލަކީ ސްލައިޑުން މި ފެންނަ ދައުލަތަށް ލިބެންޖެހ ފައިސާ، ތި ބ ފުޅުން ބެއްލެވި މައްސަލަތަކާ
ގުޅިގެން ދައުލަތަށް ލިބެންޖެހ ފައިސާގެ ގޮތުގައި 80 މިލިއަނަށްވުރެ ގިނަ ރުފިޔާ އެބަ ހުރި. މީގެ ތެރެއިން ނުލިބ
ފައިސާ، ދެން މިހާރު ކޮންމެވެސްވަރަކަށް ފައިސާ ލިބި ވެސް ހުރެދާނެ ކަންނ ނގެ. ނުލިބ ފައިސާ
49

މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީގެ 45 ވަނަ ބައްދަލުވުން 12 ނޮވެންބަރު 2025
މައިގަނޑުގޮތެއްގައި ނުލިބި މި ހުންނަނީ ކޮންކަހަލަ ކަންތައްތަކެއް، ކޮންކަހަލަ މައްސަލަތަކެއް އ ގެ އޮވެގެންތޯ،
ނޫނިއްޔާ ކޮންކަހަލަ ކަންތައްތަކެއް ދިމާވެގެންތޯ ސާފުކޮށްދެއްވަފާނަންތޯ؟ އެއީ ފުރަތަމަ ސުވާލު.
އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނު ގެ ރައީސް އާދަމް ޝާމިލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރ. ޖުމުލަކޮށް އަޅުގަނޑުމެން މި ކަނޑައަޅަނީ އެ އަހަރެއްގެ ތެރ ގައި
އަޅުގަނޑުމެން ފޮލޯއަޕް ހަދާނެ ތަންތަން. ހަދާފައި ދެން އެ ބ ފުޅުން އަތުން އަޅުގަނޑުމެން މަޢުލޫމާތު މި ހޯދަނީ.
އާންމުގޮތެއްގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވ ، މިސާލަކަށް މި މުއްދަތުގެ ތެރ ގައި މި ހުރި އަދަދު ތެރެއިން
ވަރަށް ގިނަ އަދަދެއް އެއީ ދަޢުވާ، އެ އަދަދު ހޯދަން ކޯޓަށް ދާން ފަށާނީ ކޮން ތަނެއްކަން ނ ނގިގެންކަން
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވިފައި އެބަ ހުރި. މިސާލަކަށް އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީ މައްސަލަތަކުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ފާހަގަކުރެވިފައި އެބަ ހުރި ވަރަށް ބޮޑެތި އަދަދުތަކުން އެންގިފައި ހުރި ކަމަށް އަނބުރާ ހޯދުމަށް. އެކަމަކު، އެކަން
ކުރުމުގައި 2022 ވަނަ އަހަރާއި 2023 ވަނަ އަހަރުގައި ކޮމިޝަނަށް އަޅުގަނޑުމެން ކުރި މަސައްކަތުން ފާހަގަވި
އެންމެ މުހިންމު އެއް ނުކުތާއެއް ގޮތަށް ފާހަގަކުރެވިފައި އޮތީ، ދައުލަތުން ބަންޑާރަނައިބު ކުރައްވާ ދަޢުވާއެއް
ގޮތުގައި ކުރައްވާނީތޯ ނޫނީ އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީ ކުންފުނިން އެ ކުންފުނި ވަކި ޝަޚުސެއްގެ ގޮތުގައި އޮތަތީވެ
ދަޢުވާކުރުމަށް ގެންދާނީތޯ ނޫންތޯ އޮތް ބަހުސް. އެ ދ ތެރެ މެދުގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ އެންގުންތަކުން އަންގާފައި ހުރި
އަދަދުތައް ތާށިވެފައި އެހެރީ. އެހެންވީމާ، މިހާރު ވެސް އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވ ގޮތުގައި ދަޢުވާކުރުމުގެ
އިސްނަގައިގެން ކުރިއަށް ދާންޖެހ ނެ ފަރާތެއް ކަނޑައެޅިގެން ގޮސް އެއަށް ބާރުއެޅިއްޖެ ކަމަށް ވާނަމަ ކޯޓުތަކުގެ
ތެރެއަށް އ ގެއިން ވަރަށް ގިނަ ކަންކަން ވަދެގެންދާނެ. އެހެން ނުވަދެ ވަރަށް ބޮޑެތި އަދަދުތަކުން އެބަ ހުރި.
އަޅުގަނޑުމެން މި ފުލުހުންނާއި އަޅުގަނޑުމެންނާ އެއްކޮށް މަސައްކަތްތަކެއް ފަށާފައި މިހާރު ހުންނާނެ، ޚާއްސަކޮށް
އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީގެ މައްސަލަތަކުގައި ހިމެނ އަދަދުތަކުން ފައިސާ ނުލިބި މި ހުންނަން ދިމާވެފައި ހުރި
ސަބަބުތަކާއި، އ ގެ ތެރެއިން ބައެއް ހުކުންތައް ވެސް އެބަ ހުރި ކުރެވިފައި. އެކަމަކު، ބައެއް ހުކުންތަކުން އަދަދާ
ގުޅ ގޮތުން މުޅިން ސާފުނުވާ ވެސް އެބަ ހުރި ބައެއް ކަންކަން. އެހެންވީމާ، އެކަމާ ގުޅިގެން އަޅުގަނޑުމެން
އެއްކޮށް މިހާރު މަސައްކަތްތަކެއް ކުރެވިފައި. އަޅުގަނޑުމެން އުއްމީދު މި ކުރަނީ ވަރަށް އަވަހަށް އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލް،
އެޓަރނީ ޖެނެރަލް އާއި އ .ސީ.ސީއާއި ފުލުހުންނާއި ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ މައްޗަށް ހިމެނ ޓެކްނިކަލް
ކޮމިޓީތަކުން ބައްދަލުވެ، ދެން މި ފައިސާ ހޯދަން މަސައްކަތް ކުރާނެ ގޮތާ މެދުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް
އެއްބަސްވ ވެނ . ޝުކުރިއްޔާ.
50

މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީގެ 45 ވަނަ ބައްދަލުވުން 12 ނޮވެންބަރު 2025
ފަރެސްމާތޮޑާ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޝްރަފް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑުގެ ދެވަނަ ސުވާލަކީ، ތި ބ ފުޅުން ތަޙުޤީޤުކޮށް ފޮނުއްވާ މައްސަލަތަކުގެ ތެރެއިން މަދު މައްސަލައެއް
ނަމަވެސް އަނބުރާ ފޮނުވާ ކަމަށް ޕްރެޒެންޓ ޝަންގައި ފާހަގަކުރައްވާފައި އެބަ ހުރި. ދެން ޖުމުލަގޮތެއްގައި
ވިދާޅުވެދެއްވަފާނަންތޯ އެގޮތަށް އަނބުރާ ފޮނުއްވާ މައްސަލަތައް ފޮނުއްވަނީ ކޮންކަހަލަ ކަމަކާ ގުޅިގެންތޯ؟ ކޮންކަހަލަ
ކަމެއް ފުރިހަމަނުވާތީތޯ؟ އެއީ ތި ބ ފުޅުންގެ ފަރާތުން އެ ތަޙުޤީޤުގައި ކުރެވިފައި އޮތް ކަމެއް ކަމަށް ވާނަމަ އެކަން
ރަނގަޅުކުރެއްވުމަށް ޓަކައި މިހާރު ކުރައްވަނީ ކޮން ކަމެއްތޯ؟ ޝުކުރިއްޔާ.
އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނު ގެ ރައީސް އާދަމް ޝާމިލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑުމެން މި އިންވެސްޓިގ ޝަން ސައިޑުގެ ފަންނީ ބ ފުޅުންނަށް އ ގެ
ވަރަށް ތަފުސީލު އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެތީ ޖަވާބު އެ ބ ފުޅުން ދެއްވާނެ. ޝުކުރިއްޔާ.
އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުގެ އެސިސްޓެންޓް ސްޕްރިންޓެންޑެންޓް އަޙްމަދު އަމީން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ދަޢުވާކުރުމަށް ޓަކައި ޕްރޮސި ކިއުޓަރ ޖެނެރަލް އޮފީހަށް
ފޮނުވާ މައްސަލަތަކާ ގުޅ ގޮތުން އަނބުރާ ބައެއްފަހަރަށް މައްސަލަތައް އަންނަ އިރު އެބަ ހުރ އަޅުގަނޑުމެން
ދަޢުވާކޮށްދ ން އެދި ހުށަހަޅާ ފަރާތް މިވަގުތު ޤައުމުގައި ނެތީމަ އ ނަގެ މައްޗަށް ކޯޓަށް ދަޢުވާ ނުހުށަހެޅި އަނބުރާ
ފޮނުވާފައި ހުންނަ މައްސަލަތައް ވެސް. ދެން ހަމަ އެއާއެއްކޮށް، ކުރީގައި އަޅުގަނޑުމެން މި ފާހަގަކުރިހެން
ދަޢުވާކޮށްދ ން ޑައިރެކްޓްލީ ފޮނުވުމުގެ ބަދަލުގައި ޑިއުޓީ ޕްރޮސިކިއުޝަން މަރުޙަލާއެއް އަޅުގަނޑުމެން ކުރިއަށް މި
ގެންދަނީ ވެސް ޙަޤީޤަތުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ތަޙުޤީޤު ނިމުނީމަ މި ތަޙުޤީޤު އަޅުގަނޑުމެން ކޮމިޝަނަށް
ގަބޫލުކުރެވ ގޮތުގައި އެކަށީގެންވާ ހެކި ހުރީމަ ދަޢުވާކުރުމާ މެދު ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހަށް ފޮނުވުމުގެ
ކުރިން އަދި އިތުރު ކަމެއް އެކޮޅުން ކުރަންޖެހ ، ނޫނީ އެކޮޅުން ޕްރިފަރކުރާ އިތުރު ކަމެއް ހުރިތޯ ނުވަތަ ނެތްތޯ
ދެނެގަތުމުގެ ބ ނުމުގައި ހިންގާ ޕްރޮސެސްއެއް އެ ޕްރޮސެސްއަކީ. އެހެންވީމަ، އެ ޕްރޮސެސް ނިމިގެން ދިޔައިމަ
އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ގަބޫލެއް ނުކުރެވ އަސްލު ޙަޤީޤަތުގައި 1% ވެސް، އެއް މައްސަލަ ވެސް، ދެ މައްސަލަ ވެސް
އަނބުރާ އަންނަންވާނެ ކަމަކަށް. އެހެންވީމަ، އެ ޕްރޮސެސްގެ ތެރެއިން އަންނަ ބައެއް ކ ސްތަކަކީ އެއްކަލަ
51

މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީގެ 45 ވަނަ ބައްދަލުވުން 12 ނޮވެންބަރު 2025
ޓެކްނިކަލް ކަމެއް އިތުރަށް ކުރަން ޖެހިގެން ނޫން ގޮތަށް ވެސް ހަމަ އައިސްފައި ހުންނަ މައްސަލަތައް އެބަ ހުރ
އިނގ ތޯ.
އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނު ގެ ރައީސް އާދަމް ޝާމިލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އަޅުގަނޑު ޝާމިލް އިނގ ތޯ. އަޅުގަނޑު ކަމެއް އިތުރުކޮށްލާނަން. 2017 ވަނަ އަހަރުއްސުރެ އަޅުގަނޑު
މަޢުލޫމާތު ކުށް ނޫނިއްޔާ ދިވެހިރާއްޖ ގައި މި ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް އޮފީހުން މި އެކުލަވައިލި އިދާރީ އޮނިގަނޑެއް
މި ޑިއުޓީ ޕްރޮސި ކިއުޝަންއަކީ. އެހެންވީމަ، މުއައްސަސާތަކުން ޕީ.ޖީ އޮފީހާ އެއްކޮށް މަސައްކަތްކުރައްވަމުން އެ
ގެންދަވަނީ އެ ހަރުދަނާކުރުމަށް ޓަކައި ދަޢުވާކުރެވ ނިސްބަތް އިތުރުކޮށް، އ ގެ މަސައްކަތްތައް ވެސް ވަރަށް އަވަހަށް
ބައެއް ކ ސްތަކުގައި ޑިއުޓީ، ނޫނީ ޕީ.ޖީގެ ލަފާ ވެސް ހޯދައިގެން ކުރިއަށްދާން. ދެން އެގޮތަށް ދާއިރު ގައި ތި
ބ ފުޅުންނަށް ވެސް ފާހަގަކުރެވ ނެ، މިސާލަކަށް އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވެނީ ރާއްޖ ގައި އެންމެ މަޝްހޫރުވެގެންދިޔަ
އެއް ކަމަކީ ވެންޓިލ ޓަރ ކ ސް. ކޮމިޝަނުން އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ އެތައް ބުރަކަށް ދަޢުވާކޮށްދ ން އެދިގެން ދިޔައިމަ
ވެސް އ ގެއިން ވަރަށް ބޮޑެތި ގޮންޖެހުންތަކަކާ ކުރިމަތިލާން ޖެހުނު ހަމަ މި ޑިއުޓީ ޕްރޮސިކިއުޝަންގެ ތެރެއިން
އ ރު. އަދި އެ ނޫން ވެސް ބައެއް މައްސަލަތަކުގައި އަޅުގަނޑުމެން ދަޢުވާކޮށްދ ން އެދ ފަހުން އެ ގާނޫނުން، ހަމަ
ޤާނޫނުއަސާސީން ލިބިލައްވާ ބާރުގެ ތެރެއިން ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްއަށް ނިންމެވެން ހުންނަ ކަންތަކުގެ ތެރެއިން
އެކި ކަންކަން ނިންމަވާ. ބައެއް ކަހަލަ އެއްބަސްވުންތައް ހައްދަވާ. ބައެއްކަހަލަ އެގްރީމެންޓުތަކުގައި ސޮއިކުރައްވާ.
ދުނިޔ ގެ ހަމަ ހުރިހާ ޤައުމެއްގައި ވެސް މި ކަންކަން ހުރ ދެއްތޯ. އެހެންވީމަ، ޑިއުޓީ މަރުޙަލާގައި އަޅުގަނޑުމެން
މިސާލަކަށް 41 ކ ސް ގެންދިޔައިމަ ދެން އެއާއެއްކޮށް މަސައްކަތްކުރާ އިރު ހުރ އަޅުގަނޑުމެންގެ ސައިޑުން ވެސް
ބައެއް ކަންކަން އުނިވެފައި. އެ ކަންކަން ފުރިހަމަކޮށްލަން އާދ . ވަރަށް، އެކަމަކު އެހެން އެކަން ވީހާވެސް ބޮޑަށް
ނުވާނެ މަގަށް ކަންކަން ބައްޓަންކުރުމަށް ޓަކައި މި މަރުޙަލާ މި އިންތިޒާމުކުރެވިފައި މި އޮންނަނީ. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވ ގޮތުގައި މި މަރުޙަލާގެ ތެރެއިން ލިބ އިރުޝާދުތައް ވެސް ފުރިހަމަވެފައި އަދި
އިރުޝާދުތަކަށް ޢަމަލުކުރުން ވެސް ފުރިހަމަވާވަރަކަށް މި މަރުޙަލާގައި މި ފެންނަ ކާމިޔާބު އިތުރުވަމުން އަންނާނެ
އަޅުގަނޑުމެންނަށް. ދެން ހަމަ ޙަޤީޤަތުގައި ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ކޮމިޝަނަށް މިސާލަކަށް އަދަދުން ބަލާ އިރު،
ހުށަހެޅ ކ ސްތަކަށް ބަލާ އިރު ވަރަށް ގިނަ ކުދިކުދި މައްސަލަ، ބޮޑެތި މައްސަލައާ ޚިލާފަށް، ހަމަ ވަރަށް ކުދިކުދި
ކަންބޮޑުވުންތައް ހުރެގެން ރައްޔިތުން ހުށަހަޅުއްވާ މައްސަލަ. އެހެންވީމާ، އ ގެން، އެ އަދަދުން މިސާލަކަށް
ދައުވާކޮށްދ ން ދާން މި އޮންނަ އަދަދާ އަޅައިކިޔައިފިއްޔާމު ފެންނާނީ ތަފާތު މަންޒަރެއް. އ ގެން ކޮންމެ މައްސަލައަކީ
52

މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީގެ 45 ވަނަ ބައްދަލުވުން 12 ނޮވެންބަރު 2025
އެއީ މީހެއް ، ޖިނާޢީގޮތުން އެ މީހެއްގެ މައްޗަށް ދަޢުވާއެއް އުފުލ ވަރަށްވުރެން ބޮޑަށް ކޮންމެވެސް ކަހަލަ
ހިތްހަމަނުޖެހުމެއްގެ ތެރެއިން ކަމެއް ދިމާވެގެން އަންނަ މައްސަލަތައް އެ ހުންނަނީ. އެކަން ޙައްލުކުރެވ ނެ ގޮތްތައް
ވަރަށް ބައިވަރު. މިހާރު ވެސް އެކި ގާނޫނުތަކުގައި އެބަހުރ ، އެ މުއައްސަސާއަކަށް ފުރަތަމަ މައްސަލަ ލުން.
އެއަށްފަހުގައި ދެން އެ މުއައްސަސާއިން އެ ދ ޖަވާބަކާ ގުޅިގެން އެހެން ތަނަކަށް ދިއުން. ޕްރޮކިއުމަންޓު
ކަންކަމުގައި ވެސް ވަޒީފާއާ ގުޅ ކަންކަމުގައި ވެސް އެބަ އޮތް މި ނިޒާމު. ހަމަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވިފައި
މި އޮންނަނީ މީހަކު އެ މައްސަލަ މިސާލަކަށް ގުޅުންހުރި މުއައްސަސާއަށް ހަމަ ލުމާއެކުގައި ލާނެ އ .ސީ.ސީއަށް
ވެސް މައްސަލަ. އެ ބ ފުޅުން ގަބޫލުކުރައްވަނީ އ ގެ ތެރެއަށް ކޮރަޕްޝަންގެ ޢަމަލެއް ހިމެނިފައި އޮތް ކަމަށް.
އެކަމަކު، ކޮރަޕްޝަންގެ ޢަމަލެއް މި އޮންނަނީ، ގާނޫނުތައް މިހާރު އޮތްގޮތުން ނާޖާއިޒް މަންފާއެއްގެ ވަށައިގެން
ހުރިހާ ކުށެއް ވެސް މިހިރީ. އެކަމަކު އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އ ގައި އަޅުގަނޑުމެން ވެސް މަސައްކަތްތަކެއްކުރަން
އެބަޖެހ ހެން އާންމު ރައްޔިތުން ހ ލުންތެރިކަން އިތުރުކޮށްދިނުމަށް ޓަކައި ވެސް ކޮބައިތޯ މި މައްސަލަތައް ތަފާތުވާ
ގޮތްތަކަކީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވ ގޮތުގައި ޑިއުޓީގައި، ދެންމެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ތި ކުރެއްވި
ސުވާލުގައި އެ އަނބުރާ މި އަންނަ އައުން އަންނަނީ އަބަދު އަޅުގަނޑުމެން ތަޙުޤީޤުކޮށްފައި އޮންނަ ކަމަކާ ސީދާ
ގުޅުންހުންނަ ގޮތަކަށްނޫން. އެކި ސަބަބުތައް ހުރ . އ ގައި ބައެއްފަހަރު ކޯޓުތެރެއިން ދިމާވާ ކަންކަމާ ހެދި ވެސް
އާދ . އިތުރު މައުލޫމާތު ހޯދުމަށް ޓަކައި ވެސް އާދ . ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ކެލާ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުاله ޝަރީފަށް އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތެއް އަރުވާނަން.
ކެލާ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުاله ޝަރީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ މުގައްރިރު. އަޅުގަނޑު ހަމަ ތި ހުރިހާ ބ ފުޅުން ތި ބައެއް ސުވާލުތަކަށް ތި ދެއްވި ޖަވާބާ
އެކުގައި ، ދެން އަޅުގަނޑުމެން ނިންމައިލުމަށް ވެސް ދާއިރުގައި އަޅުގަނޑު ހަމަ ޔަގީންކޮށްލަން ބ ނުންވާ ދެތިން
ކަމެއް އެބަ އޮތް. އަޅުގަނޑުމެން ތި ކޮމިޝަންއާ މެދުގައި ރައްޔިތުންގެ އެބަހުރި ވަރަށް ބޮޑެތި އުއްމީދުތަކެއް
އިނގ ތޯ. ރައްޔިތުން މި ނިޒާމު ކަނޑައެޅިއިރުގައި އ .ސީ.ސީ މި އޮތީ މިނިވަން މުއައްސަސާއެއް ގޮތުގައި، މިނިވަން
ކޮމިޝަނެއް ގޮތުގައި ކަނޑައެޅިފައި. އަޅުގަނޑުމެން، ތި ބ ފުޅުންގެ މަސައްކަތްތައް ހިނގާ ނުހިނގާ ގޮތް ބެލުމުގެ
ޒިންމާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި އޮތީ ހަވާލުކޮށްފައި. އޮތްއިރުގައި ސަރުކާރުން މިއަދު މި ދަނީ ޖުޑިޝަރީއާއި މިހެން
53

މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީގެ 45 ވަނަ ބައްދަލުވުން 12 ނޮވެންބަރު 2025
ހުރި ހުރިހާ ތަނެއް އ ގެ ޙަޤީޤީ މާނައިގައި މިނިވަންކުރުމުގެ މަސައްކަތްތައް ކުރަމުން އިނގ ތޯ. ދާއިރުގައި
ރައްޔިތުން އެބަ ބުނ އ .ސީ.ސީއަކީ މިނިވަން ތަނެއް ނޫނ އިނގ ތޯ. އެކަމު މި އަޅުގަނޑމެން މި ކޮމިޓީން
ގަބޫލުކުރަން ތި ބ ފުޅުންނަކީ ވަރަށް މިނިވަންކަމާ އެކު މަސައްކަތްކުރާ އަދި ހަމަ ގާނޫނީ ހުވައިކޮށްގެން ތިބި ބައެއް
ގޮތުގައި އިނގ ތޯ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޔަގީންކޮށްދީ، ކިހާވަރަކަށް ޔަގީންކޮށްދީފާނަންތޯ ސަރުކާރުގަ އި ނޫނީ އެއްވެސް
ބ ފުޅެއްގެ ނުފޫޒެއް ތި ބ ފުޅުންގެ މައްޗަށް އެބަ އޮތްތޯ ތަޙުޤީޤުތަކެއް ހިންގުމުގައި ނޫނީ ކުރަންޖެހ ކަމެއް
ކުރުމުގައި، ނޫނީ ތި ބ ފުޅުންނަށް ގާނޫނުން އަޅަންޖެހ ފިޔަވަޅެއް އެޅުމުގައި މިހިސާބަށް އައިއިރުގައި އެއްވެސް
ހުރަހެއް ސަރުކާރުން އެޅިތޯ؟ ނޫނީ އެފަދަ ނުފޫޒެއް ތި ބ ފުޅުންގެ މައްޗަށް އެބަ އޮތްތޯ؟
އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުގެ ރައީސް އާދަމް ޝާމިލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރ. އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ވަރަށް މުހިންމު ސުވާލެއް ކަންނ ނގެ. ޤާނޫނުއަސާސީގައި
އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަން އުއްމީދުކޮށްފައި މި އޮތީ "ޖެހިލުމެއް ނެތި"، އެހެން އެ ބަސް ހަމަ ބ ނުންކުރައްވާފައި
އޮތީ. ޖެހިލުމެއް ނެތި މަސައްކަތް ކުރާ މުއައްސަސާއެއްގެ ގޮތަށ އޮންނަންވާނީ. އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވެނީ ބައެއް
ހާލަތްތަކުގައި ބައެއް ފަރާތްތަކުން މި ކޮމިޝަނުގެ މިނިވަންކަމާ މެދުގައި ނުވަތަ ކޮމިޝަނުގެ މައްޗަށް ނުފޫޒެއް
އޮތުމާއި ނެތުމާ މެދުގައި ސުވާލު އެ އުފައްދަން ދިމާވަނީ ބައެއް ސަބަބުތައް ހުންނަތީ ކަންނ ނގެ. މިސާލަކަށް އެ
ވެދާނެ އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވ އެއް ސަބަބު ކަމަށް، ފަހަރެއްގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ތަޙުޤީޤުތަކުގެ އަވަސް
ލަސްކަން. ބައެއް ތަޙުޤީޤުތައް މިސާލަކަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ތަޙުޤީޤު ކުރަމުންކުރަމުން އައިސް މާ ބޮޑަށް
ދިގުދެމިގެންދާތީވެ ބައެއް ބ ފުޅުންނަށް ހީފުޅުވެދާނެ އެއީ އަޅުގަނޑުމެން ތަޙުޤީޤު ލަސްކުރަނީއ ގަސްތުގައި. އެކަމު
އެފަދަ މަސައްކަތްތައް އެހެން ލަސްވެގެން އެ އަންނަން ދިމާވާ ބައެއް ސަބަބުތައް އެބަހުރި. އަޅުގަނޑުމެން މި
ތަޙުޤީޤުތަކާއި އޮޑިޓުތަކާ ވަރަށް ތަފާތު. އޮޑިޓުތަކަކީ އެ ބ ފުޅުން އޮޑިޓުގެ އާންމު މި އޮންނަ ފަންނީ މިންގަނޑުން
ނިންމައިލެވ އެއްޗެއް ވަރަށް އަވަހަށް. އެކަމު އަޅުގަނޑުމެންނާ ހަމައަށް އައިމަ ޖިނާޢީ ޢަދުލުގެ ނިޒާމު ތެރެއިން
ކަށަވަރުކުރަންޖެހ ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތައް ހުރީމަ ކަންކަން ދިމާވ . އަދި އަޅުގަނޑުމެންގެ ފަންނީ ގާބިލުކަމާއި
ވަސީލަތްތައް ހުރި ގޮތުން ވެސް އެބަ ދިމާވ . އެކަމު އަޅުގަނޑުމެންގެ މައްޗަށް ވަކި ނުފޫޒެއް އޮވެގެން އެކަން
އެހެން ދުވަހަކު ވެސް ދިމާވެފައި އޮތް ކަމަށް އަޅުގަނޑަކަށް ގަބޫލެއްނުކުރެވ . ގައިމުވެސް އަޅުގަނޑު މި މަސައްކަތާ
ހަވާލުވިފަހުން ސަރުކާރަކުންނެއް އަދި މިހާރުގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ތި ކުރެއްވި، ސަރުކާރަކުންނެއް ނެތް މިވެނި
މައްސަލައެއް ބަލަން، މިވެނި މައްސަލައެއް ނުބަލަން، މިވެނި މީހެއްގެ މައްސަލަ ލަސްކުރަން ނުވަތަ އަވަސްކުރަން
54

މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީގެ 45 ވަނަ ބައްދަލުވުން 12 ނޮވެންބަރު 2025
ވެސް އަންގަވާފައި ވެސް. އަދި އިންޑައިރެކްޓުކޮށް ވެސް އެ ކަހަލަ ކަމެއްގެ ވާހަކައެއް އަޅުގަނޑާ ހަމައަށް
ގައިމުވެސް ނެތް. އަޅުގަނޑަށް ނ ނގެ އެހެން މެންބަރުންގެ ގޮތެއް. ގައިމުވެސް އަޅުގަނޑަށް ވަކިންނެއް ނާދ .
އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވ ކޮމިޝަން ހިންގުމާ ހަވާލުވެހުރި އެންމެ އިސް މީހެއްގެ ގޮތަށް އަޅުގަނޑު މި
ހުރި ހުރުމުގައި އަޅުގަނޑުގެ މައްޗަކަށް ނެތް އެ ނުފޫޒެއް. ހަމަ ވަރަށް ސާފު އިބާރާތުން މި ދަންނަވަނީ. އެކަމު
ފަހަރެއްގައި ވެދާނެ މީހުން އެހެން އެ ހީފުޅުކުރައްވާ ސަބަބެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ މަސައްކަތްތަކުގެ ، ޚާއްސަ ކޮށް
ބައެއް ކަންކަމުގައި ލަސްވެފައި މި އޮތް އޮތުން. އެހެންވީމާ، އެކަން ރަނގަޅުކުރުމަށް ޓަކައި އަޅުގަނޑު
ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ވަރަށް މުހިންމު ޖުޑީޝަރީ ތަންތަން ވެސް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ފާހަގަކުރެއްވިހެން، މިހާރު
ބްލޮކް ގްރާންޓް ގޮތަށް ފައިސާ ދެއްވާ ގޮތަށް ސަރުކާރުން އެ ނިންމެވި ނިންމެވުމާ އެއްގޮތަށް. އަޅުގަނޑަށް ހީވ
ރައްޔިތުން ވަރަށް ގަބޫލުފުޅު ކުރައްވާނެހެން މިސާލަކަށް އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުގެ ބަޖެޓަކީ ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުން ވަކިން ކަނޑައަޅުއްވާ ބަޖެޓެއް ގޮތަށް، ހަމަ އިންޓަރނ ޝަނަލް ބެސްޓް ޕްރެކްޓިސްއާ އެއްގޮތަށް ނިންމަވާ
ދުވަހެއް ރައްޔިތުންނަށް ފެނިވަޑައިގަންނަވާ ހިސާބުން އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވެނީ ދެން ގައިމުވެސް އ .ސީ.ސީއަކަށް
ވެސް ނުބުނެވ ނެތާ ދެއްތޯ އ ރުންނެއް މި އޮތީ ބަޖެޓު ވެސް މިހެން ދަތިވާތީއެކ ވެސް. އ ރުން ބަޖެޓު ވެސް
އޮންނަންވާނީ އަޅުގަނޑުމެން ކަންކަން ބައްލަވަން ތިއްބެވި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން އަޅުގަނޑުމެންގެ ޕަރފޯމަންސް
އެޕްރައިޒްކުރައްވާފައި، އިވެލުއ ޓުކުރައްވާފައި ދެއްވާ ބަޖެޓަކަށްވާނީ. ދެން އެއަށްފަހުގައި އ .ސީ.ސީއަކަށް ވެސް
ވިދާޅެއްނުވެވ ނެ ބަޖެޓުގެ ކަންތައް ވެސް މާ ބޮޑަކަށް، ކަންކަން ނުވެގެން މި އުޅެނީ ބަޖެޓާ ހެދިއ އަޅުގަނޑަށް
ހީވަނީ. އަންނާނެ ކަންނ ނގެ ބޮޑު ބަދަލެއް. ގައިމުވެސް އަޅުގަނޑުމެންގެ މައްޗަކަށް ނެތް ސަރުކާރުގެ ނުފޫޒެއް.
ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ފުވައްމުލަކު ދެކުނު ދާއިރާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ޙުސައިނަށް އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތުއަރުވަން.
ފުވައްމުލަކު ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ޙުސައިން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މުގައްރިރު. އަޅުގަނޑު ހިތަށްއަރާ އެއްޗެއް ހަމަ ތި ބ ފުޅުން މި އެވެއަރނަސް ޕުރޮގުރާމު،
މި ކޮރަޕްޝަނަކީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ އެނގ ކިހާ ނުބައި ވަބާއެއްކަން، އަޅުގަނޑުމެން ދީނީ ގޮތުން
ބަލައިލިކަމުގައި ވިޔަސް. ކޮރަޕްޝަނަކީ ކޮބައިކަން އަޅުގަނޑުމެން ރައްޔިތުންނަށް މި އެވެއަރނަސް ޕުރޮގުރާމު
55

މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީގެ 45 ވަނަ ބައްދަލުވުން 12 ނޮވެންބަރު 2025
އެއްވެސް ވަރަކަށް ތި ބ ފުޅުން 2024 ވަނަ އަހަރު ހިންގާފައިވ ތޯ؟ އަދި ކުރިއަށް މި އެވެއަރނަސް ކުރުމުގައި
ކިހިނެއްތޯ ކުރިއަށް ގެންދަން ތި ބ ފުޅުން ރ ވިފައި އޮތީ؟ ކޮރަޕްޝަނަށް މީހަކު ކުރުމުގެ ކުރީގައި، މިއަށް
އަރައިގަތުމުގެ، މި ކުށަށް އަރައިގަތުމުގެ ކުރީގައި މި ކުށުގެ ވަބާއިން ސަލާމަތްކުރުމަށް ޓަކައި ނުވަތަ ޤައުމުން،
އަޅުގަނޑުމެންގެ ޤައުމުގައި އޮތް އެންމެ ބޮޑު އެއް ވަބާއެއް ގޮތުގައި އަޅުގަނޑުމެން ރައްޔިތުން ގަބޫލު ކުރާ އެއް
ވަބާއަކީ ކޮރަޕްޝަން. އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ޤައުމު ތަރައްޤީނުކުރެވިގެން އުޅެނީ ވެސް ކޮރަޕްޝަނާ ހެދި.
އަޅުގަނޑުމެންގެ ވަޒީފާއެއްގެ ކުރިއެރުން ނުލިބިގެން އުޅެނީ ވެސް ކޮރަޕްޝަނާ ހެދި. އެހެންވީމާ، މިހެން ގޮސް
އެތައް ބައިވަރު މައްސަލަތަކެއް ތި ބ ފުޅުން ތި ކޮމިޝަން ބޮލުގައި މިއަދު މި އޮތީ އެޅިފައި. އެހެންވީމާ، މިކަމުން
ސަލާމަތްވުމަށް ޓަކައި، ރައްޔިތުން ސަލާމަތްކުރުމަށް ޓަކައި އަދި މި ރާއްޖެ ރަނގަޅު މިސްރާބަކަށް ގެންދިޔުމަށް
ޓަކައި ތި ބ ފުޅުންގެ ދައުރު އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ވަރަށް ބޮޑުހެން. އެހެންވީމާ، ކޮބައިތޯ ތި ބ ފުޅުން މިކަން
ރ ވިފައިވާ ގޮތަކީ؟
އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުގެ ރައީސް އާދަމް ޝާމިލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާގޮތުގައި އެންމެ މުހިންމު ވާހަކަފުޅު އަސްލު ތި
ފާހަގަކޮށްދެއްވީ. ކަމެއް ހިނގައި ނިމުނީމަ ދެން އަޅުގަނޑުމެން އެކަމުގެ ފަހަތުން ގޮސް އެކަން ހޯދައި ބަލައިގެން
ދައުލަތަށް ލާރި ހޯދުން ވެސް މި އޮންނަނީ ގެއްލިފައި، ލާރި ވެސް ހޯދުން މި އޮންނަނީ ވަރަށް ދަތިކަމަކަށްވެފައި.
އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެންގެ ކުޑަކުދިން، އެންމެ ތުއްތު ކުދިން، ޒުވާނުން، ޔުނިވަރސިޓީތަކުގައި މި ތިއްބެވި
ބ ފުޅުން، އަޅުގަނޑުމެންގެ ވޯކްފޯސްއަށް އަލަށް ވަޑައިގަންނަވާ ބ ފުޅުން، އަޅުގަނޑުމެންގެ މަސައްކަތްތަކުގައި ގިނަ
ދުވަސްވެވަޑައިގެން ތިއްބެވި ބ ފުޅުންގެ ތާޒާކުރުން، މިހިރީ ހަމަ ވަރަށް އިސްކަންދ ންޖެހ ކަންކަން އަޅުގަނޑުމެން
ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި. އެހެންވެ އަޅުގަނޑުމެން މޯލްޑިވްސް ނ ޝަނަލް އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން އެކަޑަމީ ހަމަ އެހެން
އެއްވެސް ގޮތެއް ނެތިގެން އުފެއްދި ތަނެއް. އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް މަސައްކަތްކުރިން ޔުނިވަރސިޓީތަކާ އެކު ގަ އި
ކޯސްތައް ފަރުމާކޮށް މިކަން ކުރަން. އެދެވ ނަތީޖާއެއް ނުލިބުނީމަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް މަޖުބޫރުވެއްޖެ މިކަން ކުރަން.
ކޮށްގެން މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން އަތުގައި އެކަމުގެ ވަސީލަތްތައް އެބަހުރި. އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ އަޅުގަނޑުމެން މި އަހަރު
ނިމިގެންދާ އިރު ކޯސްތަކާއި އެއްޗެހި އިޢުލާނުކުރެވ ހިސާބަށް ވެސް ދާނެ އަޅުގަނޑުމެންނަށް. އެހެންވީމާ، ދެ
ގޮތަކަށް އަޅުގަނޑުމެން މި އެވެއަރނަސްގެ ކަންކަން އެބަ ގެންދަން. އެއްކަމަކީ އެޑިޔުކ ޝަން، މި ކިޔާ ތަޢުލީމީ
މިންގަނޑުން އެކަން ކުރަން. އެއީ އަޅުގަނޑުމެން ދެންމެ އެ ފާހަގަކުރެއްވި އެކަޑަމީ މެދުވެރިކޮށްގެން އަޅުގަނޑުމެން
56

މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީގެ 45 ވަނަ ބައްދަލުވުން 12 ނޮވެންބަރު 2025
މި ކުރާ ކަންކަމަކީ. އ ގެ ތެރ ޕްރޮކިއުމަންޓް ދާއިރާގެ ބ ފުޅުން، ފައިނ ންސް ދާއިރާގެ ބ ފުޅުން، ބަޖެޓު ހައްދަވާ
ބ ފުޅުން، ބަޖެޓު ޚަރަދުކުރައްވާ ބ ފުޅުން އަދި އެ ދާއިރާތަކުގައި މަސައްކަތުގައި ސަޕޯޓުދެއްވަން ތިބ މުވައްޒަފުންގެ
ތަމްރީނުތަކަށް އަޅުގަނޑު ޚާއް ސަކަން ދީގެން މި ކުރިއަށް ގެންދަނީ. އަދި އެ ތަނަކީ އެއީ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުން އެ
ތަނަށް ފައިސާ ނުދިނަސް ސެލްފް ސަފިޝަންޓް މޮޑެލްއެއްގައި ހިންގ ނެ ބިޒްނަސް މޮޑެލެއް ތައާރަފުކުރެވ ނެ
ތަނަކަށް ހެދުމުގެ ނިޔަތް އަޅުގަނޑުގެ އެބަ އޮތް ގައިމު ވެސް. އަދި އެ ތަސައްވުރު ވެސް އަޅުގަނޑުމެން އެބަ
ކުރަން. އަދި އެކަން ކުރާއިރު ގައި ބ ރު ޤައުމުތަކުގެ އެހީ ހޯދުމުގެ މަސައްކަތް ވެސް ފެށިފައި މިހާރު އެ އޮތީ. ދެން
މި އޮތީ އެވައަރނަސް. ޚާއް ސަކޮށް މީހުން އެ ކަންކަމަށް ހ ލުންތެރިކުރުމުގެ މަސައްކަތް. މި ދިޔަ އަހަރު، 2024
ވަނަ އަހަރު އަޅުގަނޑަށް 40 ބައްދަލުވުމެއް އެކަމާ ގުޅިގެން، ޚާއްސަ ބައްދަލުވުންތަކެއް ބ އްވުނު ކަމަށް މަޢުލޫމާތު
ކުށް ނޫނިއްޔާ އެނގެނީ. އަދި އ ގެ ތެރ ގައި 1130 މީހަކު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ތަމްރީނު، އެވެއަރ ކުރެވިފައި އެބަ
އޮތް. ދެން އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ފާހަގަކުރެއްވިހެން މިއީ އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވ ގޮތުގައި މި ފާހަގަ ތި ކުރެއްވި
ނުކުތާއަށް ބާރުދ ދިރާސާއެއް ވެސް އެބަ އޮތް ދީނީ ގޮތުން މިކަމާ ގުޅިފައި. އެއީ ރާއްޖ ގައި ކުރެވިފައި އޮތް
ދިރާސާއެއްގައި އެބަ ބުނ ކޮރަޕްޝަން ތިމަންނަ ޢަމަލަށް އަރައިނުގަންނާނެ މައިގަނޑު ސަބަބަކީ ތިމަންނަގެ
ދީނުގައި، އިސްލާމްދީނުގައި އެއަށް އެކަމާ ދުރުވާން ބާރުއަޅުއްވާފައި އޮންނަ މިންވަރުގެ ސަބަބުންނ . އަޅުގަނޑަށް
ހީވަނީ އަޅުގަނޑުމެން ކިޔައިދ ން ވެސް އެބަޖެހ ކަންނ ނގެ އިސްލާމީ ޚިލާފަތްތަކުގައި ހިނގައި ގޮސްފައި ހުރި ރީތި
ނަމޫނާތައް. އަޅުގަނޑުމެން މަސައްކަތް ވެސް ކޮންމެވެސް މިންވަރަކަށް އިސްލާމިކް މިނިސްޓްރީއާ އެކީ އެކަން އެބަ
ކުރަން. ހާރޫނުއްރަޝީދު ފަދަ ބ ބ ފުޅުން، އެ ބ ފުޅުންގެ ގަވަރނަންސް ނިޒާމު ތެރ ގައި ގެންގުޅުއްވި ރީތި
ސިފަތަކާއި އާދަތަކާއި، މިސާލުތައް އަޅުގަނޑުމެންގެ ޒުވާނުންނާއި އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ބ ބ ފުޅުންނަށް ޤައުމު
ހިންގަން ތިއްބެވި އިސް މަޤާމުތަކުގައި ތިއްބެވި ބ ފުޅުން، ހަމަ މެދުފަންތީގައި ވެސް ތިއްބެވި ބ ފުޅުންތައް، ތިރީ
ފަންތީގައި ވެސް ތިއްބެވި ބ ފުޅުންނަށް މި އެއްޗެހި ކިޔައިދ ން އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހ . ޕ މަންޓް ހައްދަވަނީ މި ދެ
މަރުޙަލާގައި. އެންމެ އިސް ބ ބ ފުޅުންނެއް ނޫން އެކަން ކުރައްވަނީ. އެންމެ އިސް ބ ބ ފުޅުން ކުރައްވަން އޮންނާނީ،
ގްރ ންޑް ކޮރަޕްޝަން ހިންގަވާނީ. އެއަށްވުރެ ތިރިން ލީކ ޖާ ކަންކަން މި ވާއިރުގައި އެ ބ ފުޅުންނަށް ވެސް
ކިޔައިދ ން އެބަޖެހ މިއީ ދީނީގޮތުން ކިހާ ގޯސް ކަމެއްކަން އ ގެ ސަބަބުން. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި
އަޅުގަނޑުމެންގެ މި އެވެއަރނަސް ޕުރޮގުރާމަށް ބޮޑު ބަދަލެއް ގެންނަންޖެހ . އަޅުގަނޑުމެންގެ ޕުރޮގުރާމުގެ އު އްމީދު
އަޅުގަނޑުމެން ކުރަންވީ އެންމެ ކުޑަ، އެންމެ ތުއްތު ކުއްޖާ ފެށިގެން އަންނަ މަރުޙަލާގައި އެ ކުއްޖާއަށް
އަޅުގަނޑުމެން ކިޔައިދ ން އެބަޖެހ މި ކަންކަން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެންގެ ވިސްނުން އެބަހުރި. ރާއްޖެއަށް
57

މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީގެ 45 ވަނަ ބައްދަލުވުން 12 ނޮވެންބަރު 2025
އަޅުގަނޑުމެން ބަލައިލިއިރުގައި ދިވެހި އެންމެ ތުއްތު ކުދިން މިހާރު ވެސް ހަމަ ސްކްރީނަށް ވަރަށް ބޮޑަށް
އަށަގެންފައި މި ތިބީ. އެހެންވީމާ، ދިވެހި ބަހުން އޮތް ނުވަތަ އަދި އިނގިރ ސި ބަހުން ކަމަށް ވިޔަސް އިންޓެގްރިޓީއާ
ގުޅިގެން، ނަޒާހަތްތެރިކަން ކުރިއެރުވ ނެ މަގަކަށް، ބޮޑު ޚަރަދެއް ކޮށްގެން ވެސް އަޅުގަނޑުމެން މަސައްކަތްތަކެއް
ކުރަން އެބަޖެހ . އެއީ ގ މެއް އުފެއްދުން ކަމަށް ވިޔަސް، ކާޓޫނެއްގެ މަގުން ކަމަށް ވިޔަސް އެ ޒަމާނީ ގޮތަށް މިކަން
ބަދަލުކޮށްގެން، މީގެ ތެރެއަށް އަޅުގަނޑުމެން އިތުރަށް މަސައްކަތްތަކެއް ކުރަންޖެހ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން.
އެކަން އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ގުޅުވައިވެސްލަން ކުރިއަށް މި އޮތް އަޅުގަނޑުމެންގެ މި 5 އަހަރުގެ އަހަރީ ޕްލ ނާއި
އަދި މޯލްޑިވްސް 2.0ގެ ތެރެއިން މި ފާހަގަކުރެވ ކަންތަކާއި، ދިވެހިރާއްޖ ގެ ދިގުރާސްތާގެ ޑިވެލޮޕްމަންޓް ޕްލ ނާ
ވެސް އަޅުގަނޑުމެން އެބަ މަސައްކަތްތަކެއް ކުރަން. އެ ހުރިހާ އެއްޗެއް ޖުމުލަކޮށް އައި މަ ވަށައިޖެހ ، އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު ތި ފާހަގަކުރެއްވި ކަންބޮޑުވުމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާގޮތުގައި ޙައްލުތަކެއް އަންނާނެ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އަޅުގަނޑުމެން ދަންނަވައިލި ދަންނަވައިލުމަށް އ .ސީ.ސީން ވަޑައިގެން ތި ރިޕޯޓުގެ ޚުލާސާ އިއްވަވައިދެއްވައި
އަދި މެންބަރުންގެ ކަންބޮޑުވުންތަކާއި ، ކުރެއްވި ސުވާލުތަކަށް ތި ދެއްވި ތަފުސީލީ ޖަވާބުތަކަށް ޓަކައި
ޝުކުރުދަންނަވަން. އަޅުގަނޑު ވަކިވަކިން ހުރިހާ ބ ފުޅުންގެ ނަން ނުދެންނެވިޔަސް ހަމަ ރައީސް ޝާމިލުވާ ގޮތަށް
މެންބަރުންނާއި އަދި އިދާރީ ވެރިން ވެސް މިކަމުގައި ބައިވެރިވަޑައިގެން، ތި ކޮށްދެއްވާ މަސައްކަތަށް ހަމަ
ޝުކުރުއަދާކުރަން. ދެން ވަރަށް އަވަހަށް އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ އަޅުގަނޑުމެން ތި ބ ފުޅުންނާ އެކުގައި ބައްދަލުވުމެއް
ބާއްވާނަން މި އަހަރު ނިމުމުގެ ކުރިން. އެއީ މުއައްސަސާއަށް ކުރަމުންދާ ޒިޔާރަތުގެ ތެރެއިން. އެހެންވީމާ، ވަރަށް
ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ ހުރިހާ ބ ފުޅުންނަށް ވެސް އިނގ ތޯ. މިހާހިސާބުން އަޅުގަނޑުމެން ބައްދަލުވުން ނިންމައިލާނަން.
ول ساََّل مُ علََْي كُْم.
____
58